

1221
.R32

Zed. Boek
Bl. n. 28. blz.
20, 21. foor
Bl.
(Kath. v. d. G. ?)

M. J. Van Raey
Apost in Keltij Mel., Apo-koopmandely
wys seler anderdebeteth. tegre Ned. 13
N-Strat. doud. d. febr. 57. de 1°, of de 2° foor-der
Ned. volkplanting in N-Strat., van 400-1638.
4°

oud. in de 2° van 1638-1648?
— 22. de 8° va. 1668-1666.

overzamen van onderhand of deuntly
in van kolonien de meesten v. d. t. treden

IS

in de 1° foorplanting van Joh. v. vloter, 1855.
Bl. 249-256.

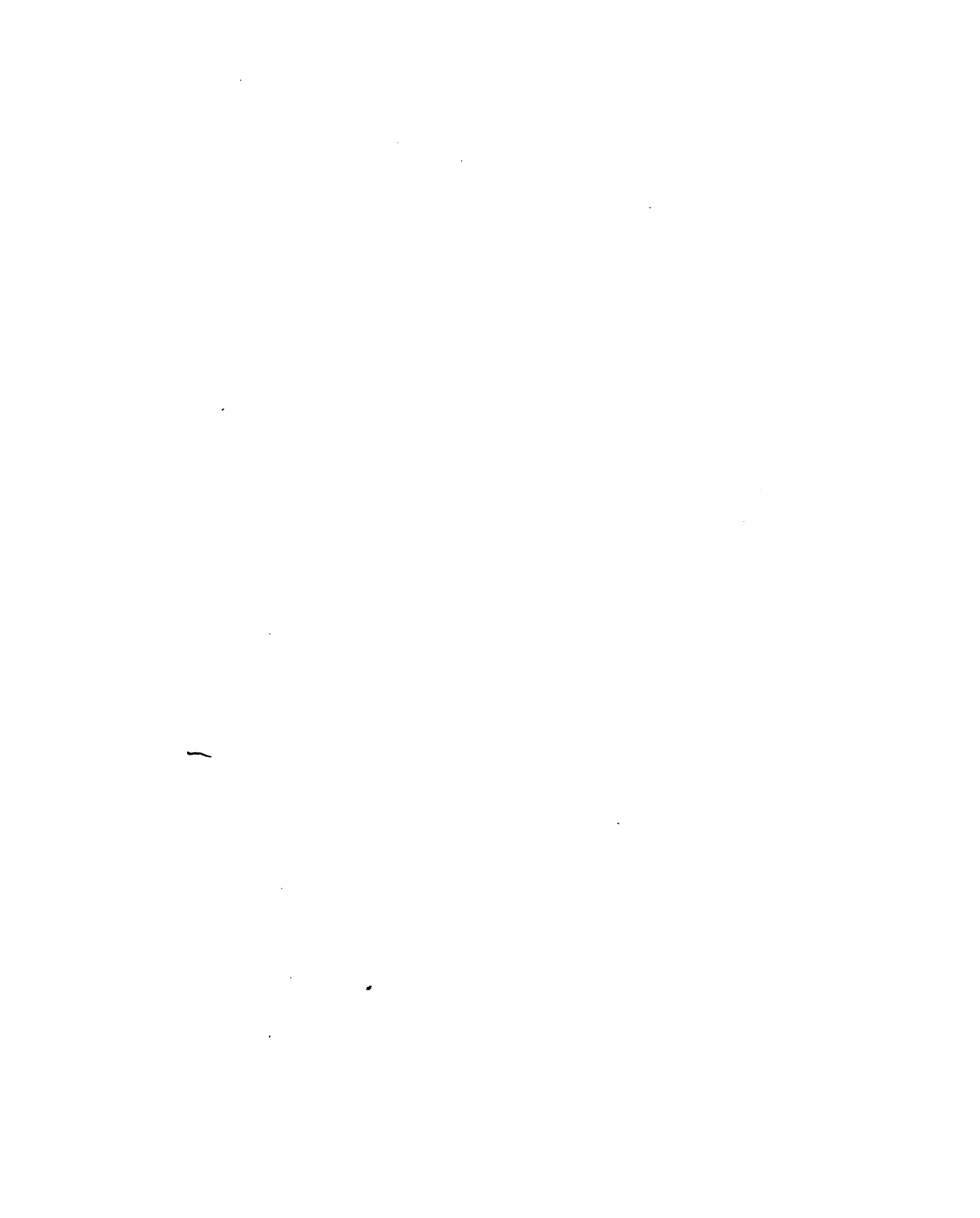
1° Ned. Letterenf. 1856, a. 1. 5. bl. 223, 224. NOORD-AMERIKA.

K. BÜCHNER

GESCHIEDENIS

DER

NEDERLANDSCHE VOLKPLANTINGEN IN NOORD-AMERIKA.

GESCHIEDENIS
DER
NEDERLANDSCHE VOLKPLANTINGEN

IN
NOORD-AMERIKA,
BESCHOUWD
UIT HET OOGPUNT DER KOLONIALE POLITIEK.

DRIE VOORLEZINGEN,
GEHOUDEN
IN DE AFDEELING KOOPHANDEL DER MAATSCHAPPIJ:

FELIX MERITIS, TE AMSTERDAM,

OP 8, 15 EN 22 FEBRUARIJ 1855,

DOOR
M^r. O. VAN REES,
ADVOKAAT TE UTRECHT.

TE TIEL, BIJ
H. C. A. CAMPAGNE.
1855.

Lidw.
Pauhinus
5-16-27
15456

Mijne Heeren, Zeer Geachte Hoorders!

Aan de overzijde van den Atlantischen Oceaan bevindt zich een statenverbond, welks geschiedenis eene merkwaardige overeenkomst heeft met die van ons eigen vaderland. Te midden van een bloedigen en langdurigen vrijheidskrijg groot en magtig geworden, hebben de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, even als de Republiek der vereenigde Nederlanden, reeds vóór de erkenning hunner onafhankelijkheid een hoogen trap van bloei bereikt, en zijn weldra begonnen naar het belangrijkste aandeel in den wereldhandel te dingen. Het federatieve stelsel, hetwelk de onderscheidene staten aan elkander snoert, herinnert aan den band, waarmede de Unie van Utrecht gedurende twee eeuwen de vereenigde Nederlanden tot ééne Republiek zamenhechtte; en de godsdienstige en burgerlijke vrijheid, waardoor Nederland beroemd is geworden, heeft reeds sedert geruimen tijd den grondslag uitgemaakt der staatsinstellingen van Noord-Amerika.

Deze overeenkomst zou reeds op zich zelve voldoende zijn, om bij onze natie eene bijzondere sympathie te wettigen voor den jeugdigen en krachtvollen staat, die bijkans een geheel werelddeel heeft ingenomen, en in den snellen voortgang zijner veelzijdige ontwikkeling het grijze Europa weldra dreigt voorbij te streven. Doch er is meer, dat inzonderheid *onze* belangstelling wekken moet. Ons vaderland mag er zich op beroemen, nevens de Franschen en Engelschen, de eerste kiemen der beschaving derwaarts overgebracht, en door het overplanten van zijn volksaard en zijne instellingen een merkwaardig aandeel in de vorming van de Noord-Amerikaansche maatschappij gehad te hebben ¹. Vóór tweehonderd en vijftig jaren hebben onze voorouders tot de eersten behoort, wier arbeidzaamheid en volharding de westelijke kusten van den Atlantischen Oceaan voor het volkerenverkeer geopend, en de ondoordringbare wouden en wildernissen in vruchtbare landouwen herschapen hebben. Nog worden hunne namen aldaar gevoerd door onderscheidene der aanzienlijkste familiën, die op hunne Nederlandsche afkomst roem blijven dragen. Tot in de tweede helft der vorige eeuw werd de Hollandsche taal, in de aldaar overgeplante twijg der Nederduitsch-hervormde kerk, bij voorkeur gebruikt; en in onze dagen brengt zij weder in de wouden van Michigan en in de nabijheid van de Niagara woorden van bemoediging en troost, van opwekking en vermaning,

¹) Zie No. II der aantekeningen, volgende op deze voorlezingen.

tot talrijke scharen van Hollandsche volkplanters ¹. Nog herinnert jaarlijks het St. Nicolaas-feest te Albany aan de afstammelingen onzer uitgewekene voorvaderen hunne afkomst en de zeden hunner stamgenooten ². En terwijl alzoo de betrekking tusschen beide gewesten door menigen band wordt vastgehouden en weder naauwer aangesnoerd, brengt ons handelsbelang mede de Amerikanen zooveel mogelijk naar onze havens te lokken, ten einde deze de verbindingspunten mogen worden tusschen midden-Europa en het voormalige Nieuw-Nederland.

Ik heb mij voorgesteld, Mijne Heeren, in de drie spreekbeurten, tot wier vervulling het Geachte Bestuur dezer afdeeling van de Maatschappij Felix Meritis mij heeft uitgenoodigd, met U de geschiedenis onzer volkplantingen in Noord-Amerika te doorloopen, die eerst onlangs door de bemoeijingen van verdienstelijke geschiedschrijvers in een helder licht is getreden ³. Onder de verschillende oogpunten, waaruit men haar beschouwen kan, heb ik dat der koloniale politiek gekozen, omdat het mij voorkwam, dat zij inzonderheid in dat opzicht rijk aan gewigtige leering is. Want in de jaarboeken van Nieuw-Nederland staat met groote en onuitwisbare letters geschreven, door welke middelen men volkplantingen kan doen bloeijen, maar ook door welke dwalingen men

¹) Buddingh, I. 73 vv. — Zie voor de volledige titels der aangehaalde werken de aant. I.

²) Buddingh, I. 154.

³) Zie aant. III.

hare ontwikkeling tegenhoudt, en het moederland van de voornaamste voordeelen berooft, die aan haar bezit verbonden zijn.

Wilt mij bij de behandeling van dat onderwerp uwe belangstellende en vereerende aandacht niet onthouden!

Terwijl Zuid-Amerika van de eerste ontdekking af de levendigste belangstelling opwekte, en talrijke scharen van goudzoekers uit Europa tot zich trok, bleef de vischvangst op de kusten van New-Foundland gedurende eene eeuw bijna de eenige band tusschen de oude en het noordelijke deel der nieuwe wereld. In 1564 had de Spaansche gelukzoeker Don Pedro Menendez op Florida eene volkplanting gevestigd, die aan de oudste stad van Noord-Amerika, St. Augustine, het aanzijn gaf, doch, wegens de onvruchtbaarheid van den grond en den invloed van het Spaansche despotisme, arm en onaanzienlijk bleef. Gedurende meer dan veertig jaren was zij de eenige Europeesche vestiging aan de Amerikaansche kust, ten noorden van de golf van Mexico. Eerst in 1605 werden de grondslagen van Nieuw-Frankrijk, in 1607 van Virginië en in 1620 van Nieuw-Engeland gelegd ¹. Intusschen had het jaar 1609 ook onze voorouders naar de Noord-Amerikaansche kusten gevoerd.

Hendrik Hudson namelijk, een bekwaam en onversaagd Engelsch zeevaarder, had reeds in dienst der Engelsche

¹) Bradfort, I. 27. 69. 125. 266.

Oost-Indische Compagnie twee vruchteloze reizen tot ontdekking van de zoo vurig begeerde noordelijke doorvaart naar Indië gedaan, toen hij, door zijne teleurgestelde patronen ontslagen, in 1609 zijne diensten aan onze Oost-Indische Compagnie kwam aanbieden ¹. Het oogenblik was bijzonder gunstig. De bepalingen van het twaalfjarige bestand, aan welks spoedige sluiting niet meer getwijfeld werd, hadden de vrees voor het verbod van de vrije vaart op West-Indië, waarop Spanje sterk had aangedrongen, doen verdwijnen ²; en hoewel de Kamer van Zeeland de onderneming afried, rustte de Kamer van Amsterdam een jacht uit, de Halve Maan genoemd, en met 20 koppen bemand, waarmede Hudson den 6 April 1609 van Texel in zee stak. Het eerst wendde hij den steven naar Nova Zembla; doch door het ijs verhinderd tot dat eiland door te dringen, veranderde hij zijn koers, om de noord-westelijke doorvaart te beproeven. Door ijs en stormen geteisterd, bereikte hij in Julij op eene breedte van 41 graden de Noord-Amerikaansche kust, en besloot nu zijne reis zuidwaarts te vervolgen, in de hoop beneden Virginië eene doorvaart naar den grooten Oceaan te vinden. In Augustus ontdekte hij een vooruitstekend land, aan hetwelk hij den naam van Nieuw-Holland gaf, en dat later Staten-Hoek genoemd werd. Eindelijk liet hij op den 4. September het anker vallen

¹) O'Call. I. 32.

²) Berg (Gids, 1848) 535 vv.

aan den mond der rivier, die nog heden naar hem de Hudson heet ¹.

Hier lokte de aanblik van „soo schoonen landt als men met voeten betreden mach,” — het zijn zijne eigene woorden ², — hem tot een langer vertoef uit. Zwaar geboomte, waaronder statige eiken van zeventig voeten hoogte, bedekte eene rij van bevallige heuvels langs de glooiende kust, en was allerwege met wijngaardloof bekransd, dat tot de hoogste toppen naar boven slingerde, en een rijken oogst van witte en blaauwe druiven aanbod. Eene weelderige gras-vegetatie scheen groote vruchtbaarheid te verraden, terwijl eene menigte van bloemen en welriekende kruiden de lucht met de aangenaamste geuren vervulden. Dieper landwaarts in vormden sombere wouden een digt gewelf van takken en bladeren boven den moerassigen grond, tot welken de zonnestrallen nimmer waren doorgedrongen, en die met de vermolmde overblijfselen van ontwortelde boomen bedekt was. Tallooze waterbeeken, nog niet binnen vaste oevers beperkt, doorkruisten de wildernis, en ondermijnden de groepen van moerbezieboomen, die zich aan hare zijde verhieven, of breidden zich tot poelen en moerassen uit. De pestlucht der verrotting paarde zich hier aan de frischheid van den krachtigsten plantengroei ³.

De bewoner dier streken was volkomen in harmonie

¹) Bradf. II. 264. vv. O'Call. I. 32. vv. Brodh. 24. vv.

²) Brodh. 28. noot.

³) Bradf. II. 266. O'Call. I. 43. vv.

met de onbeschaafde natuur, die hem omringde. Zijne behoeften beperkende tot hetgeen zij hem van zelve aanbod, was hij genoodzaakt een zwervend leven te leiden, en geneigd in elken natuurgenoot een gevaarlijken mededinger te zien, die de bronnen van zijn bestaan met hem zou willen deelen. Jagt en vischvangst waren zijne voorname bezigheid, en voorzagen met de opbrengst van een zeer beperkten graanbouw in zijn onderhoud. Biezen matten en dierenvellen vormden zijne kleeding, een hoop verdorde bladeren zijn leger, snoeren schelpen zijn sieraad en zijn geld. Tot elkander gebogene jonge boomen of in den grond bevestigde staken maakten de gebindten zijner woning uit, die hij overal opsloeg waar lust of behoefte hem voerde, en die in stevigte en duurzaamheid door de hut van den nijveren bever overtroffen werd. In kleine stammen bijeen wonende, kende hij geen anderen vorm van bestuur dan den natuurlijken invloed van ervaring en vooral van ligchaamskracht; geen godsdienst dan de blinde aanbidding der natuurkrachten; geen zedelijkheid, dan de inspraak van een hartstogtelijk en onbedwongen gemoed. Aan zijne vrouw, die hij meer als slavin dan als levensgezellin behandelde, de taak overlatende om zijne hut op te slaan en zijn koornveld te bebouwen, bragt hij zijnen tijd grootendeels in vadsige rust door. Op de jagt en in den krijg spreidde hij daarentegen groote behendigheid en onvermoeide volharding ten toon, gepaard aan eene verwonderlijke geoefendheid der zintuigen en eene bijzondere geschiktheid om

ontbering te verduren. De heftigste pijn was niet in staat hem een smartkreet af te persen; en te midden der folteringen van een langzamen marteldood, die hem als krijgsgevangene wachtte, hief hij in krachtige toonen zijn eigen lijkzang aan, en tergde zijne beulen door het verhaal zijner heldedaden en de opsomming der vijanden, die voor zijne list of kracht bezweken waren ¹.

Zoodanig was de geaardheid der inboorlingen van Noord-Amerika, toen het eerste Hollandsche schip aan den mond der Hudson het anker liet vallen. Buiten staat aan de Europeanen weêrstand te bieden, die hen zoo verre in de kunsten van vrede en oorlog overtroffen, zijn zij door den stroom der landverhuizing steeds verder naar het Westen teruggedrongen, en meer nog door honger en gebrek dan door het zwaard hunner vijanden omgekomen. De gebrekkige pogingen om hen te beschaven zijn grootendeels op hun onoverwinnelijken afkeer van elken dwang afgestuit: en het is te voorzien, dat naauwelijks eenige stammen door hunne vorderingen in nijverheid en maatschappelijke orde aan de vernietiging zullen ontsnappen, die de oorspronkelijke bewoners van een gansch werelddeel bedreigt ².

Meenende, dat de breede stroom, aan welks mond hij zijn anker had laten vallen, welligt tot de veronderstelde doorvaart zou leiden, voer Hudson dien tot het tegen-

¹) Bradf. II. 267. O'Call. I. 50 vv.

²) Vgl. F. von Raumer, de vereenigde Staten van Noord-Amerika (Deventer, 1849) Ie deel, bl. 127—139.

woordige Albany op, doch bemerkte toen zijne vergissing. De Indianen, die zijn schip eerst voor een vervaarlijk zeemonster, en vervolgens voor de woning van een hunner godheden aanzagen, waren hem zeer welgezind, en kwamen in grooten getale aan boord, begeerig om alles te bezigtigen en hun koorn en tabak tegen messen, bijlen en ander gereedschap te verruilen. Nabij de tegenwoordige stad Castleton begaf Hudson zich, op aandrang van een oud opperhoofd, aan wal en werd, behalve op wildbraad en andere spijzen, ook op een vetten hond vergast. Toen hij des avonds naar boord wilde terugkeeren, waren de Indianen, die hem ook 's nachts bij zich wenschten te houden, zeer teleurgesteld, en meenende, dat de vrees voor hunne bogen en pijlen hem tot vertrek noopte, braken zij die aan stukken en wierpen ze in het vuur. Desniettemin begreep Hudson aan hunne vriendschapsbetuigingen geen onbepaald vertrouwen te moeten slaan, en besloot hen op de proef te stellen. Twee dagen later noodigde hij verscheidene opperhoofden in zijne kajuit, en onthaalde hen op brandewijn, ten einde hun in dronkenschap de verraderlijke plannen te ontlokken, die zij welligt verborgen hielden. Weldra werd een hunner geheel door den drank bevangen, en viel eensklaps in een diepen slaap. De overigen, hierdoor onthutst, verlieten ijlings het schip en roeiden, zoo snel zij konden, naar den oever. Den volgenden morgen drong de ongerustheid omtrent het lot van hunnen makker hen echter terug te komen. Doch de booze geest, die naar hunne meening plotseling in hem was gevaren, was reeds

voor een gerusten slaap geweken. In hunne vreugde over deze snelle genezing, die zij aan Hudson's wonderkracht toeschreven, bragten nu de Indianen hem eene menigte geschenken, en overlaadden hem met eerbiedsbetuigingen. Daarna vertrokken zij; doch het oude opperhoofd, die in den brandewijn smaak had gekregen, bleef nog eenigen tijd aan boord ¹.

Zoo werd door den eersten Europeaan, die deze streken bezocht, terstond de verderfelijke drank bij de Indianen ingevoerd, die onder de oorzaken van hunne magteloosheid en voortgaande vernietiging eene voorname plaats inneemt. De verstandigsten onder hen hebben zelve het toenemend gebruik van dit vuurwater betreurd, en zijn noodlottigen invloed op hun volk aan hunne verdringers verweten: ² en het is een opmerkelijk en voor de aanbengers der Europeesche verlichting beschamend feit, dat de Indiaansche overlevering, tegelijk met het bericht omtrent de aankomst van het eerste schip in deze vaarwateren, ook het verhaal van het daarbij voorgevallene tooneel van dronkenschap getrouwelijk heeft bewaard ³.

Gebrek aan levensmiddelen en vrees voor oproer bij zijn scheepsvolk, noopten Hudson, na de rivier weder afgevaren te zijn, onmiddelijk koers te zetten naar het vaderland. Den 7. November viel hij behouden in de Engelsche haven Dartmouth binnen, en zond van daar

¹) O'Call, I. 35 vv. Brodh. 27 vv.

²) Zie aant. IV.

³) Brodh. 751.

een getrouw verslag van zijne lotgevallen en ontdekkingen aan de bewindhebbers der Oost-Indische Compagnie.

Deze was destijds niet geneigd het onderzoek voort te zetten. Het was echter reeds bekend, dat de Noord-Amerikaansche wouden een schat van kostbare pelterijen bevatteden, die door de inboorlingen in den jagttijd bij groote hoeveelheden werden ingezameld; en de aanzienlijke winsten aan den handel in bontwerk, tot nog toe bijkans uitsluitend uit Rusland aangevoerd, verbonden, lokten onderscheidene Amsterdamsche reeders uit om schepen naar de nieuw ontdekte streken te zenden. De schipper Hendrik Christiaensz van Cleef rigtte zelfs, ter bescherming van den ruilhandel op het eiland Manhattan, aan den mond van den Hudson, die door de onzen de Noord-rivier of ook wel ter eere van den Stadhouder de Mauritius genoemd werd, een paar met palissaden versterkte woningen op. Van daar zond hij langs de kust booten uit, om de verblijfplaatsen der Indianen op te zoeken, en de bevervellen te koopen, die zij van de jagt medebragten. Weldra bezochten deze uit eigene beweging het eiland Manhattan, om hunnen buit voor opschik en fabriekwaren in ruil aan te bieden ¹.

Eerst in 1614 begon onze regering zich de Noord-Amerikaansche handelsbelangen aan te trekken. Den 27. Maart van gemeld jaar vaardigden de Staten-Generaal,

¹) O'Call. I, 41 vv. Brodh. 43 vv. Berg (Gids., 1848.) 542.

op verzoek van onderscheidene kooplieden, een plakkaat uit, waarbij aan de ontdekkers eener nieuwe landstreek voor vier reizen de uitsluitende vaart derwaarts verzekerd werd. Tegen hen, die vóór den afdrop van den bepaalden termijn het zouden wagen dit monopolie aan te randen, werd confiscatie van schip en goed, en bovendien eene geldboete van 50,000 dukaten ten voordeele der ontdekkers, vastgesteld. De laatsten waren echter gehouden om binnen veertien dagen na de terugkomst van de eerste reis een naauwkeurig rapport van hun wedervaren af te leggen, ten einde de regering in staat te stellen den tijd te bepalen, binnen welken de vier reizen volbragt zouden moeten worden. Mogten echter terzelfder tijd of binnen het jaar onderscheidene handelshuizen dezelfde streken ontdekken of aandoen, dan zouden zij te zamen de voordeelen van het genoemde monopolie genieten ¹.

De ondernemingsgeest werd door dit plakkaat aanmerkelijk aangewakkerd; en reeds in hetzelfde jaar treffen wij Hendrik Christiaensz en Adriaen Block met vier schepen uit Amsterdam, benevens Cornelis Jacobsz Meij met een schip uit Hoorn, op de kust van het eiland Manhattan aan. Aan deze drie schippers komt inzonderheid de eer van de verdere ontdekking der geheele kust van boven kaap Cod tot aan den mond der Delaware, door hen Zuid-rivier genoemd, toe. Toen het schip van Adriaen Block bij ongeluk verbrand was, liet hij

¹) O'Call. I. 70. Brodh. 62. Berg. 543.

terstond een jacht timmeren, de Onrust geheeten, het eerste verdekte schip, dat in Noord-Amerika gebouwd werd. Eerst in 1633 werd in Nieuw-Engeland, nabij Boston, het tweede op stapel gezet ¹.

Naar aanleiding van het plakkaat der Staten-Generaal vroegen en verkregen nu de reeders der vijf vermelde schepen op den 11. October 1614 het uitsluitende regt om vier reizen te doen binnen drie jaren, in te gaan den 1. Januarij 1615, naar zekere, gelijk zij voorgaven, nieuw door hen ontdekte landen, gelegen in Amerika, tusschen den 40. en 45. graad noorderbreedte, en voortaan Nieuw-Nederland genoemd.

Onmiddelijk sloegen nu de bezitters van dit octrooi, die zichzelven den naam gaven van de Vereenigde Nieuw-Nederlandsche Compagnie ², de handen aan het werk, om van hun regt het grootst mogelijke voordeel te trekken. Op een eiland in de Hudson, een weinig beneden de tegenwoordige stad Albany, werd een pakhuis gebouwd, 36 voet lang en 26 voet breed, door eene gracht en stevig paalwerk omringd, en voorzien van twee metalen en elf steenen kanonnen. Aan een garnizoen van tien of twaalf man werd de bewaking van dit zoogenaamde fort toevertrouwd. Ook op het eiland Manhattan, aan den mond van den Hudson, werd het onaanzienlijke gebouw, dat daar sedert 1613 gestaan had, door een

¹) Berg t. a. p. 544.

²) O'Call. 76. Vgl. Berg. 545, noot 1.

diergelijk versterkt pakhuis vervangen. Zoo had men zich van twee belangrijke punten verzekerd, waarvan het eene, nabij Albany, bij uitstek gunstig gelegen was voor het verkeer met de Indianen, en het andere aan de uit Nederland aankomende schepen eene veilige ankerplaats aanbood, terwijl de Hudson een zeer gemakkelijk middel van gemeenschap tusschen de beide handelsposten daarstelde. Met veel ijver legde men zich nu op den ruilhandel toe, waarbij men bijna uitsluitend het koopen van pelterijen bedoelde. Allerwege doorkruiste men de wouden, om met de Indianen vriendschapsbetrekkingen aan te knooien, en hen uit te lokken om hun overvloed van kostbare dierenvellen voor Europesche waren af te staan. Met zorg werden deze pelterijen in de pakhuizen bijeenverzameld; en eenmaal in het jaar kwamen de schepen der Vereenigde Nieuw-Nederlandsche Compagnie deze gezochte handelswaar afhalen, om haar naar de vaderlandsche markten te voeren.

Gedurende vier jaren bleef deze handel in het uitsluitende bezit der genoemde Compagnie. De beraadslagingen over de oprigting eener West-Indische Compagnie, welke destijds de regering ernstig begonnen bezig te houden, gaven echter aanleiding, dat in 1618 de vernieuwing van het octrooi, even als onderscheidene aanvragen van andere kooplieden om diergelijke privilegiën, geweigerd werden. Van toen af stond het derhalve ieder vrij de Noord-Amerikaansche havens te bezoeken; totdat in 1621 de uitsluitende vaart en handel op Afrika, tusschen den Kreeftskeerkring en de

Kaap de goede Hoop, en op geheel Amerika, van het zuideinde van New-Foundland af, door de straten van le Maire en Magellaan, tot aan de straat van Behring, voor 24 jaren aan de West-Indische Compagnie werd toegestaan ¹.

Hoewel op grootere schaal, gelijk hare uitgestrekte hulpmiddelen gedoogden, volgde deze ten opzichte van den Noord-Amerikaanschen handel aanvankelijk dezelfde gedragslijn als hare voorgangster. Op last der Amsterdamsche Kamer, die met het bestuur over Nieuw-Nederland belast was, werd het eenvoudige pakhuis nabij het tegenwoordige Albany door een fort vervangen, en aan den mond der Zuid-rivier, thans de Delaware, insgelijks een fort gebouwd. Een grooter aantal ambtenaren en bedienden werd derwaarts gezonden. Juist van pas wendde zich nu een twintigtal Waldenzische familiën, teleurgesteld in eene poging om zich in de Engelsche kolonie Virginië te vestigen, tot de West-Indische Compagnie, met verzoek om zich aan de boorden van den Hudson te mogen nederzetten. Ingevolge hun wensch werden zij derwaarts overgevoerd, en begonnen terstond hutten van takken en boomschors te bouwen en koorn te planten. Onder het bestuur van eenen Directeur-Generaal, waartoe eerst Cornelis Jacobsz Mey, vervolgens Willem Verhulst en in 1626 Peter Mynuit benoemd werd, bereikte de

¹) O'Call. I. 74 vv. Brodh. 66 vv. Berg. (Gids. 1848.) 543 vv. (Gids 1849) 702 in de noot.

volkplanting weldra meerdere vastheid, terwijl zij uit het moederland ruimen toevoer kreeg van vee en andere benoedigdheden. De gunstige ligging en de vruchtbaarheid van het eiland Manhattan, hetwelk ongeveer 11000 morgen groot was ¹, maakten het wenschelijk dat deze plek geheel aan de kleine kolonie zou toebehooren; en het was een der eerste daden van Minuit, het eiland voor eenige goederen ter waarde van 60 guldens van de Indianen te koopen. Op Manhattan werd nu een fort aangelegd, groot genoeg om de geheele bevolking, die ongeveer 200 zielen bedroeg ², te bevatten. Het kreeg den naam van fort Amsterdam, en toen het getal van hutten en huizen in den onmiddellijken omtrek allengskens toenam, ontstond op die plaats de stad Nieuw-Amsterdam, thans onder den naam van New-York als de eerste koopstad van Noord-Amerika vermaard ³.

Behalve fort Amsterdam bestonden er, gelijk ik reeds vermeld heb, nog twee forten, tot bescherming van den ruilhandel met de Indianen aangelegd. Het eene, fort Oranje, nabij het tegenwoordige Albany, had in den aanvang, behalve de dienaren der Compagnie, ook acht familiën der Waldenzen opgenomen; doch verschillende omstandigheden noopten den Directeur-Generaal Minuit om hen, tot bevordering hunner veiligheid, naar fort Amsterdam over te brengen, zoodat in fort Oranje slechts eene

¹) O'Call. I. 104. 220.

²) Brodh. 165. 166. 183.

³) O'Call. I. 104, 117.

bezetting van zestien man overbleef. Het fort aan den mond der Delaware, waar zich insgelijks eenige Waldenzen hadden nedergezet, werd langzamerhand niet alleen door dezen, maar ook door het garnizoen verlaten. Uit zuinigheid bepaalde men er zich toe, om die streek, waar men nog geen mededinging te vreezen had, van tijd tot tijd met een jagt te bezoeken ¹.

Deze onderscheidene maatregelen, tot bevordering van het voorname doel der Compagnie, den aankoop van pelterijen, genomen, schenen aanvankelijk met den besten uitslag bekroond te worden. Terwijl in 1624 voor 27000 guldens aan bevervelen en timmerhout naar Nederland was uitgevoerd, bedroeg de waarde van den uitvoer in 1627 meer dan het dubbel van die som. Doch hoe gering moest zulk eene winst voorkomen aan eene Compagnie, die reeds gewoon was op de Spanjaarden veel rijkeren buit te behalen, en in 1628 de Spaansche zilvervloot, ter waarde van twaalf millioenen guldens, ten gevolge der onversaagdheid van den vlootvoogd Pieter Pietersen Hein in hare handen zag vallen! Bovendien stonden tegen die opbrengsten der kolonie de behoeften der kolonisten over, die jaarlijks uit Holland allerlei benodigdheden en zelfs levensmiddelen ontvangen moesten, wier waarde door de opbrengst van hun arbeid als houthakkers of landbouwers niet vergoed werd ².

¹) Brodh. 170.

²) O'Call. I. 89—110. Brodh. 134—190. Berg (Gids, 1849) 702 vv.

Het scheen derhalve raadzaam, het onderhoud van de beambten der Compagnie en de overige bewoners van Nieuw-Nederland minder afhankelijk te maken van den toevoer uit het moederland. Men besloot daartoe de natuurlijke vruchtbaarheid van den grond te baat te nemen, en de handelsfactorij in eene landbouw-kolonie te herscheppen. Het hiertoe benoodigde kapitaal moest echter, naar het oordeel der Bewindhebbers, bij voorkeur door particulieren geleverd worden, die tevens de kansen van winst of verlies voor hunne rekening moesten nemen. Daardoor meenden zij van den last en de kosten van het onderhoud der kolonisten ontslagen te zullen worden, en toch de voordeelen van den handel in pelterijen onverdeeld te kunnen blijven genieten ¹.

In 1629 werd op deze grondslagen, met goedkeuring der Staten-Generaal, een charter uitgevaardigd, hetwelk in de geschiedenis onzer Noord-Amerikaansche volkplantingen een nieuw tijdperk opent.

Ieder aandeelhouder der Compagnie, die binnen vier jaren na de kennisgeving van zijn voornemen in Nieuw-Nederland eene kolonie van vijftig personen boven de vijftien jaren, tot tijdelijke dienst verpligt, zou stichten, kreeg daarbij den naam van Patroon over het land, dat door hem bezet werd, en dat zich vier mijlen langs de zee kust of twee mijlen langs den oever eener bevaarbare rivier, en naar het binnenland onbepaald ver, mogt uit-

¹⁾ O'Call. I. 110. 137. Brodh. 186. v.

strekken. Hij was echter verplicht het land van de inboorlingen te koopen. Over zijn grondgebied en de daarop gevestigde kolonisten werd hem het bestuur en de rechtspraak toegestaan, onder het oppergezag der Compagnie, aan wier regtbank te Nieuw-Amsterdam men ook van de uitspraken der Patronen zou kunnen appelleren. Vrije kolonisten, die op eigene kosten verhuisden, konden zoo veel land in vollen eigendom krijgen, als zij in staat waren te bebouwen en zouden gedurende tien jaren vrij van alle belastingen zijn. De handel in pelterijen was echter zowel aan de Patronen als aan de kolonisten ontzegd. Alleen dáár, waar de Compagnie geen factorij bezat, mogten de laatsten zich ook daarmee bezig houden, maar waren in dat geval verplicht de huiden naar fort Amsterdam te brengen en één gulden voor het stuk te betalen, vóór zij naar het moederland mogten worden overgebracht. Het eiland Manhattan werd door de Compagnie in bezit gehouden, en wegens zijne gunstige ligging tot de stapelplaats der kolonie bestemd. Alle waren, van welken aard ook, die de kolonisten wenschten uit te voeren, moesten derwaarts gebracht en in 's Compagnies schepen geladen worden. De Patronen mogten handel drijven langs de kust van Florida tot New-Foundland, onder voorwaarde van telkens Manhattan aan te doen, en daar 5 ten honderd van de waarde der lading te betalen. De Compagnie behield zich voor, de benooidgheden der kolonisten tegen redelijken prijs uit het moederland aan te voeren, en eischte eene zware recognitie van iederen Patroon, die

zijne volkplanting met eigene schepen van het noodige wilde voorzien. De kolonisten zelven mogten volstrekt geen handel drijven, en bovendien was het hun verboden om linnen of katoenen goederen te vervaardigen of eenige stof te weven, op straffe van verbanning en arbitraire correctie ¹.

Wij treffen in dit charter, van welks werking men zich de schoonste gevolgen voorspiegelde, twee beginselen aan, wel overeenkomstig met den geest der eeuw, en gelijktijdig ook in Frankrijk en Engeland gehuldigd, maar desniettemin hoogst verderfelijk voor de beoogde opkomst en bloei der overzeesche gewesten. Het eerste is het gemis van burgerlijke vrijheid voor de kolonisten. De Patronen hadden de meest onbeperkte magt over de op hun grondgebied gevestigde landbouwers, en waren alleen verplicht als leenmannen aan de Compagnie trouw en hulde te bewijzen, jaarlijks een verslag van den toestand hunner bezittingen aan haar in te dienen, en beroep van hunne vonnissen aan hare regtbank te Nieuw-Amsterdam toe te staan. Doch hoe gemakkelijk moest het vallen de Compagnie omtrent den waren staat van zaken te misleiden, en haar toezigt te ontduiken! De beide eerste verplichtingen leverden dus volstrekt geen waarborg op van een goed bestuur; en de derde werd door de Patronen, in navolging van de stedelijke regtbanken in hun vaderland, weldra verijdeld. Zij lieten namelijk de

¹) O'Call. I. 112—120.

door hen over te voeren kolonisten afstand doen van het regt van appel ¹, en wisten zich daardoor geheel aan het opperbestuur der Compagnie te onttrekken. Doch waarom zou deze ook ten opzichte van de onderhoorigen der Patronen voor waarborgen geijverd hebben, die zij zelve niet geneigd was aan de onder haar onmiddelijk gezag levende kolonisten te schenken? Het bestuur van Nieuw-Nederland berustte uitsluitend bij een Raad, zamengesteld uit den Directeur-Generaal en vijf Raadslieden. Aan dit ligchaam was de geheele wetgevende en uitvoerende magt toevertrouwd. Het maakte ook de eenige regtbank uit voor alle burgerlijke en strafzaken, en werd in deze hoedanigheid bijgestaan door een Schout-Fiscaal, die de rol van publieke aanklager vervulde, en bepaaldelijk belast was te zorgen, dat de verordeningen van de Compagnie in het moederland en van den Raad in de kolonie behoorlijk werden opgevolgd. De eenige bepaling ten gunste der kolonisten bestond hierin, dat geen doodvonnis mogt worden uitgesproken door een getal van minder dan vijf regters: hun leven, hun eigendom, hunne eer en hunne vrijheid waren onvoorwaardelijk overgegeven aan de willekeur van den Raad, welks leden, door den Directeur-Generaal uit de voornaamste ambtenaren gekozen, te zeer van hem afhankelijk waren, om niet naar zijne wenken te vliegen.

Bij dit gemis van burgerlijke vrijheid voegde zich een ander beginsel van koloniale politiek, niet minder

¹) O'Call. I. 321. Vgl. Meijer, esprit etc. des inst. jud. L. V, chap. X, XV.

verderfelijk in aard en strekking. De West-Indische Compagnie bedoelde geenszins den bloei harer vruchtbare bezittingen onbepaald te bevorderen. Zij had slechts haar eigenbelang, of liever haar onmiddellijk geldelijk voordeel op het oog. Voor hare handelsbelangen scheen de vestiging van landverhuizers, de opkomst van den landbouw, de zekerheid van onderhoud voor hare ambtenaren en bedienden, dringend gevorderd te worden. Doch alleen voor zooverre het tot dat doel noodig scheen, werd door haar vrijheid van arbeid toegestaan. Het stond iederen kolonist vrij graan en tabak te planten, en zijnen akker naar willekeur te bebouwen: maar hij mogt noch met de inboorlingen handel drijven, noch een weefgetouw opzetten, om zijne eigene kleèderen te vervaardigen. Het was hem vergund de vruchten zijner nijverheid uit te voeren: doch alleen in de schepen der Compagnie, die zich ook het regt had voorbehouden om alle benoodigheden uit het vaderland bij uitsluiting aan te voeren, en in de bepaling van vracht en prijs door geen mededinging beperkt werd. Handel en nijverheid waren dus in drukkende boeijen geklonken. De Compagnie had geen middel verzuimd om hare voorregten te handhaven, geen gelegenheid tot winstbejag ongebruikt gelaten. Uit het oogpunt van haar monopolie moeten wij erkennen, dat zij met fijn overleg hare voordeelen berekend had. Zij zou nu langzamerhand ontheven worden van de zorg voor eene volkplanting, die weldra zich zelve onderhouden zou. Zij bleef schatten winnen op de pelterijen, die uit-

sluitend door haar werden gekocht en uitgevoerd. Zij zou in den vorm van scheepsvracht, en later in dien van belastingen, een deel der vruchten van den grond ontvangen. Zij zou aanzienlijke sommen verdienen aan de levensbenoedigheden en fabriekwaren, door haar in de kolonie aangevoerd. De belemmeringen en recognitiën, welke den handel der Patronen drukten, zouden het gevaar hunner mededinging voorkomen, en tevens de koloniale schatkist vullen. Alles voorspelde dus eene glansrijke toekomst ¹.

De Compagnie had echter bij hare berekeningen de eeuwige wetten voorbijgezien, die de welvaart der volken beheerschen: en hare schijnbaar gegronde verwachtingen zijn weldra, gelijk wij zien zullen, in rook verdwenen.

Nog was het plakkaat der Staten-Generaal, betreffende de oprigting der patronaatschappen, niet uitgevaardigd, toen onderscheidene Directeuren van de Amsterdamsche Kamer der West-Indische Compagnie zich reeds door hunne agenten van uitgestrekte landerijen aan de boorden van den Hudson en de Delaware hadden meester gemaakt, ten einde zich bij voorbaat van de beste stukken te verzekeren. Samuel Godijn en Samuel Blommaert hadden van de Indianen eene streek lands gekocht ten zuidwesten van de Delaware, twee mijlen breed langs de kust, en

¹) Vgl. O'Call. I. 120. Brodh. 197.

twee en dertig mijlen diep landwaarts in. Zij noemden hunne bezitting Swaanendael. Het land rondom fort ^{je!} Nassau was, tot eene uitgestrektheid van vierentwintig mijlen lengte en achtenveertig mijlen breedte, het eigendom geworden van den juwelier en diamantslijper Kiliaen van Rensselaer, en had den naam van Rensselaerswijck gekregen. Eindelijk had Michiel Pauw zich van eene streek lands verzekerd, tegenover fort Amsterdam, aan de oostzijde der Hudson, waaraan hij den naam Pavonia gegeven had.

Zoo waren de beste en voor den handel voordeeligst gelegene landstreken reeds in het bezit van weinigen, toen de voorregten, aan het patronaatschap verbonden, algemeen bekend werden. De handelwijze der genoemde Directeuren wekte echter zooveel afkeuring en afgunst, dat zij zich genoopt vonden ook anderen als deelgenooten aan te nemen, ten einde hunne medewerking en geldelijke ondersteuning niet te verbeuren. Zoo gingen Godijn en Blommaert met verscheidene Directeuren, benevens den bekwamen en ervarenen scheepskapitein David Pietersz. de Vries, een vennootschap aan, om gezamenlijk op Swaanendael eene kolonie te stichten, ten einde tabak en koorn te bouwen, en van daar uit de walvischvangst te drijven. Ongeveer dertig landbouwers, behoorlijk van alle benodigdheden voorzien, werden derwaarts gezonden, en aan den mond van eene schoone rivier, de Hoarkill, een steenen gebouw gezet, met palissaden omringd, dat tegelijk voor fort, kantoor en woonhuis moest dienen.

Ook Kiliaen van Rensselaer zag zich gedwongen zijne

mede-Directeuren een aandeel in zijne bezittingen te geven, doch wist daarbij te bedingen, dat de titel van Patroon, met al de daaraan verbondene voorregten betrekkelijk het bestuur en de regtspleging in de kolonie, aan hem en zijne erfgenamen verblijven zou, zoodat alle grondbezitters van Rensselaerswijck hem, volgens de begrippen van het in Nederland diep ingewortelde leenregt, trouw en hulde verschuldigd waren. In den aanvang onbetekenend, is deze volkplanting later, door de onafgebrokene zorg van den Patroon en van zijnen zoon Jeremias, steeds in bloei toegenomen, en heeft den grondslag gelegd tot de tegenwoordige graafschappen Albany, Rensselaer en Columbia, in den staat Connecticut.

De beide overige patronaatschappen hebben slechts een kortstondig aanzijn gehad. Ten gevolge van een misverstand, waardoor de wraakzucht der Indianen was opgewekt, werden al de kolonisten van Swaanendael reeds in het volgende jaar (1632), terwijl zij zich met het bebouwen hunner akkers bezig hielden, onverwachts overvallen en vermoord. Toen kapitein de Vries de kolonie in 1633 bezocht, vond hij het huis verwoest, de palissaden verbrand, en de grond bedekt met de doodshoofden en beenderen zijner rampspoedige landgenooten. In plaats van de bedrijvigheid en het bloeiende aanzien eener opkomende volkplanting, hing de sombere stilte des grafs over de vruchtbare maar onbebouwde vlakte. Nog eenmaal beproefde de Vries in deze streek een post voor de walvischvangst te vestigen; doch ook dit plan mislukte, en reeds in 1635

werd de kolonie door de Patronen aan de West-Indische Compagnie afgestaan.

Michiel Pauw was de eenige, wien het vergund werd alleen Patroon van het door hem aangekochte land te blijven. Doch ook hij schijnt geen aanmerkelijk voordeel van zijne bezitting getrokken te hebben. Althans in 1637 verkocht hij insgelijks zijn regt aan de Compagnie voor eene som van 26000 guldens. Hierdoor was nu de geheele landstreek, met uitzondering van Rensselaerswijck, in hare handen gekomen. Later werden nog aan Cornelis Melijn uit Holland, Mijndert Mijndertsen van der Horst uit Utrecht, Cornelis Antonissen van der Slijck uit Breukelen, Adriaan van der Donck, David Pietersz. de Vries en anderen, patronaatschappen toegestaan; doch deze werden insgelijks door de Compagnie weder teruggekocht of verhieven zich, ten gevolge van ongunstige ligging of gebrek aan volkplanters, niet tot zulk eene beteekenis, dat zij tegenover de Compagnie hunne onafhankelijkheid zouden hebben kunnen handhaven ¹.

Het zal u welligt bevreemden, Geachte Toehoorders, dat de Compagnie reeds zoo spoedig op hare plannen terugkwam, en den bloei der patronaatschappen eer tegenwerkte dan bevorderde. Doch het was voor haar niet zonder belang zich zooveel mogelijk van de lastige mededinging der meeste Patronen te ontslaan. Van den aan-

¹) O'Call. I. 238. 338. 365. 381. 382. II. 426. 551.

Mr. H. J. Koenen, Pavonia. bl. 127 v.

vang toch hadden deze haren alleenhandel in pelterijen afbreuk gedaan. Was de eigenlijke bedoeling der Compagnie geweest, door de vestiging eener landbouwkolonie de onkosten van hare handelsposten, zoo al niet geheel te dekken, althans aanmerkelijk te verminderen: de Patronen stelden zich insgelijks voor, de hun geschonkene voorregten voornamelijk aan het drijven van een levendigen ruilhandel met de inboorlingen dienstbaar te maken. De bevolking der aan hen onderworpene landstreken stond daarbij geheel op den achtergrond ¹. Zich beroepende op eenige artikelen van het plakkaat van 1629, waarbij het hun vergund was huiden te koopen op plaatsen, waar de Compagnie geen factorij bezat, wisten zij een aanzienlijk gedeelte van dezen handel aan zich te trekken, en weigerden niet zelden de voorwaarden op te volgen, welke hun daarbij gesteld waren. De Compagnie wilde echter deze inbreuken op haar gezag niet dulden, en riep den Directeur-Generaal Pieter Minuit, die, naar het oordeel der Bewindhebbers, haar monopolie niet krachtig genoeg verdedigde, in 1631 terug, hoewel het niet blijkt dat hij in eenig opzigt zijn pligt verzaakt had. Integendeel had hij, door den aankoop van het eiland Manhattan, der Compagnie eene gewigtige dienst bewezen, en voordeelige handelsbetrekkingen met de kolonisten van Nieuw-Engeland aangeknoopt. Gedurende zijn bestuur was de uitvoer meer dan verdubbeld. Doch de Bewind-

¹) O'Call. I. 129. 158. 177. 178. Brodh. 224.

hebbers weten hem de natuurlijke gevolgen van de magt, die zij aan de Patronen hadden toegestaan, en gaven daardoor aanleiding, dat de in zijn eergevoel gekrenkte man zijne ondervinding en bekwaamheid aan Koningin Christina van Zweden ging aanbieden, in wier dienst wij hem later zullen wedervinden.

In zijne plaats werd nu zekere Wouter van Twiller benoemd, een klerk in het West-Indische huis te Amsterdam, bekrompen van geest, zwak van karakter, en in alle opzigten onbevoegd het gewigtige ambt te bekleeden, dat hem werd opgedragen. Doch hij was met eene nicht van den Bewindhebber van Rensselaer gehuwd, en vond in deze betrekking de beste aanbeveling. Met nieuwe instructiën voorzien, waarin de voorregten der Patronen aanmerkelijk besnoeid waren, vertrok hij in het begin van 1633 naar Nieuw-Nederland. Tegelijk met hem werden de predikant Everardus Bogardus en een schoolmeester derwaarts gezonden ¹.

Het bleek weldra dat van Twiller ten eenenmale ongeschikt was om het gezag der Compagnie te handhaven. De Patronen, verontwaardigd over de beperking der gunstige voorwaarden, waarop zij de kolonisatie aanvaard hadden, waren niet alleen weinig geneigd zich daaraan te onderwerpen, maar stoorden zich ook niet langer aan de voorschriften, die zij tot nu toe geëerbiedigd hadden. Zich als de wettige opvolgers der Indiaansche vorsten

¹) O'Call. I. 141 vv. Brodh. 212 vv.

beschouwende, wier land zij gekocht hadden, en aan de bepalingen van het plakkaat van 1629 de meest voordelige uitlegging gevende, matigden zij zich den uitsluitenden handel in de door hen bezette landstreken aan, en ontzegden zelfs aan de beambten der Compagnie het regt om daarin hare belangen te behartigen. De oneenigheid klom zoo hoog, dat de zaak door de Bewindhebbers der Compagnie in 1634 voor de Staten-Generaal gebragt werd, aan welke de Patronen van Rensselaerswijck daarop eene memorie indienden, waarbij hunne grieven uiteengezet waren, en handhaving van hun goed regt, overeenkomstig het plakkaat van 1629, gevorderd werd. Hunne Hoogmogenden benoemden eene Commissie van zes leden, om de klagten van de Bewindhebbers en de patronen te onderzoeken. Het bleef echter bij memoriën en vergaderingen, en er werd geen besluit genomen ¹.

Intusschen waren deze oneenigheden hoogst verderfelijk voor den bloei der kolonie. De bron, waaruit zij voortkwamen, de zucht namelijk, om door het opkopen van bevervellen in korten tijd en met weinig moeite groote winsten te maken, deed den landbouw verwaarloozen. Want de kolonisten zelve volgden het voorbeeld, hun door de Compagnie en de Patronen gegeven, en verlieten hunne akkers, om ter sluik een voordeeligen ruilhandel te drijven. Op het eiland Manhattan en in de overige landstreken, waarover de Compagnie onmiddelijk gezag

¹) O'Call. 158 vv.

voerde, stond de landbouw daarenboven nog op zeer lagen trap. Na de overkomst der weinige Waldenzen, op hun verzoek door de Compagnie derwaarts gevoerd, waren geen pogingen tot verdere kolonisatie beproefd. Zelfs toen de meeste Patronen hunne regten aan haar afgestaan hadden, en de zorg voor de bevolking van Nieuw-Nederland dus grootendeels op haar was teruggevallen, bleef de pelterijhandel het eenige door haar beoogde doel. Bij gebrek van aanmoediging hadden bovendien weinig personen zich geneigd gevoeld uit eigen beweging naar Nieuw-Nederland te verhuizen. De talrijke beperkingen van handel en nijverheid, in het plakkaat van 1629 opgenomen, moesten wel iedereen afschrikken om zich naar eene onbeschaafde landstreek te begeven, waar hij in de keuze zijner nering beperkt was, en niet eens vrijelijk over de vruchten van zijn arbeid beschikken kon. Nieuw-Nederland was dan ook in 1638, nadat de Compagnie er vijftien jaren het bewind over had gevoerd, nog bijna geheel onbebouwd. Er bevonden zich niet meer dan een zestal landhoeven rondom fort Amsterdam, en evenveel in de nabijheid van fort Oranje. Nog stonden overal de trotsche wouden in de onvruchtbare pracht hunner weelderige vegetatie. Nog wachtte de rijke grond te vergeefs op den ploeg en de spade van den nijveren akkerman ¹.

Het eigenlijke doel der Compagnie met de uitvaardiging van het charter van 1629 was dus gemist, en tegelijk in het

¹) O'Call. I. 177 v. 332. 340. Brodh. 244.

volle licht getreden. Dat zij den last der kolonisatie van zich af had willen wentelen, bleek uit hare volslagene nalatigheid in het aanlokken en overvoeren van kolonisten. De aan haar gezag onderworpenen landen waren bijkans uitsluitend door hare beambten bevolkt, die na volbragten dienstdtijd weder terugkeerden, wel somtijds met eene gevulde beurs, maar het land in slechter staat achterlatende, dan zij het gevonden hadden ¹. Geen wonder dan ook, dat de Compagnie voort moest gaan niet alleen hare onderhoorigen, maar ook de kolonisten, kosteloos van levensmiddelen en andere benoedigdheden te voorzien, daar de landbouw niet eens genoeg opleverde om hen voor den hongerdood te bewaren. Wel werd in 1632 en 1633 voor honderdduizend guldens, en later voor nog meer, aan pelterijen naar het moederland gezonden; wel begon de Compagnie een voordeeligen handel met Nieuw-Engeland te drijven, hetwelk zij uit Holland van ossen, schapen en vlaamsche paarden, en uit West-Indië van tabak en zout voorzag: maar wat baatten deze winsten, zoolang de zware onkosten der kolonie daartegen bleven overstaan? Hoeveel voordeelijker zou het voor haar geweest zijn, in Nieuw-Nederland eene steeds in uitgebreidheid en bloei toenemende volkplanting te bezitten, die hare ondersteuning niet behoefde en haar een onafzienbaar veld voor nieuwe en voordeelige handelsbetrekkingen opende? ²

¹) Zie aant. V.

²) Brodh. 223. 224. 269.

Dom, opvliëgend, en aan den drank verslaafd, vermogt Wouter van Twiller evenmin het monopolie der Compagnie te handhaven, als in den ongunstigen toestand der kolonie verandering te brengen. Ook ontbraken hem de noodige vastberadenheid en diplomatische behendigheid in de betrekkingen met de naburige Engelsche volkplantingen, die van den aanvang af het regt der Nederlanders op het uitsluitende bezit van Nieuw-Nederland in twijfel trokken. David Pietersz. de Vries deelt ons in het merkwaardige dagboek van zijne veelvuldige reizen een voorval mede, hetwelk in dit opzigt, en tevens tot beoordeeling van den toestand der kolonie en het karakter van den Directeur-Generaal, bijzondere vermelding verdient.

„Den 18. dito” (April 1633) — verhaalt hij ¹ — „arri-
veerden alhier” (namelijk voor Fort Amsterdam) „een
Engelsman de welck uyt Nieuw-Enghelant quom om
alhier op de Revier te handelen, daer een Koopman op
was genaemt Jacob Eelkes, die by de particulieren haer
tydt altoos op dese Revier hadde gekommandeert en ge-
varen, de welcke de Companie niet wilden imployeeren
ende soghten onbequamen ghelyck dese Commandeur
diese van een Klerck hadde tot Commandeur ghemaect,
daerse Comedie mede speelden; dese Engelsman heeft
dese Commandeur te gast genoodicht, alwaer ick mede
gonck met vry een parthye volcks daerse beschoncke
raeckten ende hooge woorden wissen, dat den Engelsman

¹) Voyagien. 113.

niet wiste hoe hy 't hadde van sulcken ongerelgheyt onder de Companies Dienders, ende siende dat een Commandeur niet meer commandements hadde, 't welck d'Engelsman van haer Natie niet gewent en was, doen bleef de Engelsman noch ses a seven dagen voor 't Fort leggen, ende sprack dat hy de Revier op wilden dat het haer Landt was, dat wierden hem nu gecontrarieert, seggende dat hy noyt eenigh Volck daer geset hadde, hy sprack dat David Hudson deze Revier eerst gevonden hadde dat een Engelsman was? Hem wiert geantwoord dat hij de Revier in 't Jaer van negenen wel gevonden hadde, maer hy was by de Oost Indische Commanie van Amsterdam uyt ghemaect op haer kosten, ende dat het nu Mauritius Revier was genoemt, na onse Prins van Oranje. Den 24. dito lichten de Engelsman zyn Ancker, en zeylden de Revier op na 't Fort Oranje, daer deze Jacob Eelkes eertydts voor Opper-Hoofd ghelegen hadde voor de particulieren; doen ginck de Commandeur Wouter van Twiller al syn Volck in 't Fort vergaren voor syn deur, lieten daer een Vaetjen Wyns komen, en liedt hem een Glas volschencken, en riep die de Prins van Oranje en hem lief hadde, sy soude hem dit na doen, ende souden helpen by staen van 't geweld dat de Engelsman hem dede, die al uyt syn gesicht was en de Revier op zeylden, ende het volck begonnen hem altemael uyt te lachen, want tot het Vaetjen Wyns wistense wel raedt om datelyck uyt te drincken, want het was recht een dinck dat haer diende, al haddender noch ses Vaetjens Wyns

gheweest, dan met de Engelsman wilde sy haer niet bemoeijen, seggende, het waren haer vrienden; doen ick smiddaeghs met hem aen de Tafel sat, doen seyde ick hem dat hy groote malligheydt bedreef, nademael dat de Engelsman geen commissie en hadden om daer te varen, dan alleenigh een Tol-Briefjen uyt de Tol konden, dat hy daer soo veel vertold hadde, ende met soo veel Passagiers soude varen na Nieuw-Engelandt toe, maer niet in Nieu-Nederland, daerom sprack ick alst myn saecke waer geweest, so wilde ick hem van 't Fort van daen gheholpen hebben met Boonen van acht pond Ysers, en hadden hem de Rivier niet laten op zeylen, hadde hem liever de Steert af ghehouden, ghelycken hy seyde dat hy een man uyt Engelandt was; ende ick verhaelde hem, als de Engelse ons eenige over daed deden in Oost-Indien, dat wy weer toe tasten soude, datje anders geen deegh met dat Volck hebt, want sy soo hooveerdigh zyn van natuer, datse meynen datter alles toe komt."

De nadrukkelijke raad van den fieren zeeman verdreef eindelijk van Twiller's flauwhartigheit. Na verloop van weinige dagen werden den Engelschman eenige gewapende booten nagezonden, die hem dwongen de rivier weder af te varen en het ruime sop te kiezen ¹.

Aan zijne traagheid in het verdedigen van de regten zijner meesters, paarde Wouter van Twiller echter een grooten ijver voor de verfraaijing en versterking der

¹) O'Call. I. 143 vv. Brodh. 229 vv.

kolonie. In de overtuiging, dat de Compagnie onbeperkte hulpbronnen bezat, rigtte hij met groote kosten binnen fort Amsterdam en in den onmiddellijken omtrek verscheidene steenen gebouwen, stallen en windmolens op. Aan het fort gaf hij het stapelregt, zoodat alle voorbereende schepen verplicht waren aldaar te lossen, of zekere recognitie te betalen. Ook op Pavonia en binnen fort Nassau, aan de Zuid-rivier, liet hij steenen huizen bouwen voor de beambten der Compagnie.

Te midden dezer bemoeijingen vergat Wouter van Twiller niet, ook voor zich zelve te zorgen. Buiten kennis of goedkeuring zijner meesters kocht hij op eigen naam belangrijke stukken gronds van de Indianen en liet daarop landhoeven aanleggen, van gereedschappen en vee overvloedig voorzien, terwijl de boerderijen rondom fort Amsterdam, die aan de Compagnie toebehoorden, grootendeels in verval geraakten, en door de bewoners verlaten werden. Dit voorbeeld van den Directeur-Generaal werd door zijne onderhoorigen spoedig opgevolgd. Rijk te worden, op welke wijze dan ook, zelfs ten koste der Compagnie, was een doel, dat door bijna al hare beambten gewetenloos werd nagejaagd ¹.

De Schout-Fiscaal Lubbertus van Dinclage, een eerlijk en bekwaam man, achtte het echter eindelijk zijn pligt voor de belangen der Compagnie in de bres te springen, en den Directeur-Generaal over zijne onverantwoordelijke

¹) O'Call. I. 155. 171 v., 182. Brodh. 243. 265. 276.

handelwijze te onderhouden. Deze, aan tegenstand onge-
woon, daagde hem voor zijne regtbank, en veroordeelde
hem wegens insubordinatie tot verlies van zijn achter-
stallig tractement en terugkeer naar het vaderland. Van
Dinclage gehoorzaamde aan dat vonnis, doch diende
onmiddelijk na zijne overkomst eene memorie aan de
Staten-Generaal in, waarbij hij de aandacht hunner Hoog-
Mogenden uitvoerig bij den ellendigen toestand der kolonie
bepaalde, en op het gevaar wees, hetwelk hare onafhan-
kelijkheid van den kant der Engelschen bedreigde. Dit
belangrijke stuk, welks voorstellingen niet konden geloof-
chend worden, opende de oogen van 's lands regering voor
het wanbestuur van Wouter van Twiller en de nalatig-
heid der West-Indische Compagnie, die, slechts onmid-
delijk geldelijk voordeel bedoelende, de belangen der
kolonie ten eenenmale verwaarloosd had. Op herhaalden
aandrang der Staten-Generaal werd de Directeur afgezet.
De twee afgevaardigden van hunne Hoog-Mogenden in
de vergadering van Negentien werden gelast een naauw-
keurig onderzoek naar den toestand van Nieuw-Nederland
in te stellen. Het bleek daaruit, dat gebrek aan inwo-
ners de voorname oorzaak van de trage ontwikkeling der
kolonie was, en dat het verzuim der Compagnie, om nieuwe
volkplanters aan te lokken en over te zenden, hun getal
nog voortdurend had doen afnemen. Dringend werd aan de
Compagnie aanbevolen, om plannen tot bevordering der
kolonisatie te beramen, en, gelijk wij in het oorspronkelijke
stuk lezen, „daertoe te inviteren alle goede ingezetenen

deser Nederlanden op soodanige voordeelen en preeminentien alse, op approbatie van haer Hoog Moogende, sullen goetvinden alle coloniers aen te bieden, op dat desen staet door indirecte ondercruypinge van eenige ingezetenen deser landen, en opdringinge ende invasie van die van uytheemsche princen ende potentaten, van het voors. Nieu-Nederland niet en worden ontset" ¹.

Niet dan noode konden de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie tot de eenige maatregelen besluiten, die in de gegevene omstandigheden baten konden: krachtige aanmoediging van landverhuizing en geheelen of gedeeltelijken afstand van hun monopolie. Na eenige onbeduidende veranderingen in het charter van 1629 te hebben voorgesteld, die door de Staten-Generaal werden afgekeurd, moesten zij eindelijk daartoe overgaan. De handel in Nieuw-Nederland en langs de kusten van Florida tot New-Foundland (dus wel op Virginië en Nieuw-Engeland, maar nog niet op Brazilië en Curaçao) werd nu voor alle kolonisten opengesteld. Ook het monopolie in pelterijen werd opgegeven. De vaart tusschen de volkplanting en het moederland bleef echter aan de schepen der Compagnie voorbehouden, voor zooverre het charter van 1629 haar niet reeds aan de Patronen had vergund. Deze opheffing van een aanzienlijk gedeelte der beperkingen, welke de nijverheid der ingezetenen van Nieuw-Nederland gedrukt hadden, kwam echter aan de Staten-

¹) O'Call. I. 173 vv. 179 noot. Brodh. 273.

Generaal nog onvoldoende voor. Hunne gecommiteerden bleven ernstig op nog meer vrijheid aandringen, en wisten eindelijk in 1640 te bewerken, dat de voorregten van het patronaatschap niet meer uitsluitend voor de participanten der Compagnie, maar voor alle burgers van de Republiek der vereenigde Nederlanden zouden verkrijgbaar zijn, die binnen den tijd van drie jaren de door hen ingenomene landstreek met 50 kolonisten zouden bevolken. Hierdoor kon ieder het regt verkrijgen, om, op de bij het charter van 1629 gestelde voorwaarden, met eigene schepen tusschen het moederland en de kolonie te varen; doch in dat geval moest de lading in beide gewesten eerst door beambten der Compagnie onderzocht en de bepaalde recognitie betaald worden, terwijl het niet geoorloofd was onderweg in eenige haven te lossen. Aan ieder, die, behalve zichzelf, vijf personen boven de vijftien jaren naar Nieuw-Nederland zou overvoeren, werd eene uitgestrektheid van 200 morgen lands, benevens het regt om te jagen en te visschen, toegestaan. Behalve deze belangrijke punten werd ook het verbod om binnen de kolonie wollen, linnen of katoenen goederen te vervaardigen, of eenige stof te weven, opgeheven. Mogt het getal der kolonisten zoo toenemen, dat er dorpen en steden ontstonden, dan zouden deze een eigen bestuur erlangen, hetwelk door den Directeur-Generaal, volgens de in het moederland gebruikelijke wijze, uit eene nominatie zou gekozen worden ¹.

¹) O'Call. I. 175 vv. 192 vv. 218 vv.

Zoo werd dan eindelijk de bevordering der kolonisatie door de Compagnie ter harte genomen. Het scheen haar nu ernst te zijn. Ten einde de overkomst van nijvere volkplanters nog meer aan te moedigen, bood zij vrijen overtocht aan alle landlieden aan, die met hunne familiën naar Nieuw-Nederland wenschten te vertrekken, met belofte hun daar voor den tijd van zes jaren eene van alle benoedigheden alsmede van paarden en vee wel voorziene boerderij te verhuren, tegen eene jaarlijksche pacht van honderd guldens en tachtig ponden boter. Na verloop van dien tijd zouden de pachters al het vee mogen behouden, dat zij boven het ontvangene gewonnen hadden. Ook werden alle landverhuizers, zoo zij het begeerden, op crediet met levensmiddelen, geld en andere benoedigheden bijgestaan ¹.

Het gewenschte gevolg van deze onderscheidene maatregelen liet zich niet lang wachten. Tot nog toe hadden de beambten en dienaren der Compagnie zich bijna niet met den landbouw bezig gehouden, maar waren in den regel na het verlopen van hunnen diensttijd naar het moederland teruggekeerd. Thans echter, nu zij vrijelijk met de Indianen en langs de kust handel zouden mogen drijven, maakten zij gretig van de verleende vergunning gebruik om land te ontginnen, tabak en koorn te planten, en boerderijen op te rigten. Anderen lieten schepen bouwen, om op Nieuw-Engeland of Virginië te gaan

¹) O'Call. I. 206.

varen. Uit Holland kwamen verscheidene landlieden, om zich op de gestelde voorwaarden als pachters in Nieuw-Nederland neder te zetten, terwijl ook enkele meer ge-goede ingezetenen met hunne familiën en onderhoorigen zich aldaar gingen vestigen. De Engelsche volkplantingen droegen insgelijks tot vermeerdering der bevolking bij. In Massachusetts was de godsdienstige onverdraagzaamheid destijds tot zulk eene hoogte gerezen, dat allen, die het gevoelen der meerderheid niet wilden deelen, met gevangenis en verbanning werden bedreigd. Velen van dezen verlieten het ongastvrije land hunner inwoning, om zich op het grondgebied der West-Indische Compagnie neder te zetten. Ook uit Virginië lokte de verandering in de tot nog toe gevolgde beginselen talrijke volkplanters aan, die daar in ondergeschikte betrekkingen waren werkzaam geweest, en nu van de gelegenheid, om zelven pachters of landeigenaars te worden, gretig gebruik maakten ¹.

Treffend was de gunstige omkeer, die door dezen toevloed van krachtvolle, nijvere, en voor een deel ge-goede bewoners, in den toestand van Nieuw-Nederland werd te weeg gebragt. Een ooggetuige meldt ons daaroemtrent het volgende: ² „Het lant heeft nooyt begonnen gepeupleert te werden voordat de Vryheid gegeven was dat yder met de Wilden mochte handelen; alsoo tot die tyt toe niemant maeckten aldaer te verblyven tot dat zyn

¹) O'Call. I. 205 vv. Brodh. 288 vv. 292.

²) O'Call. I. 207, noot 2. 222, noot 2.

verbonden tyt uyt souden zyn, en daerover de culture van 't lant luttel achtten; jae selfs de colonie van Rensselaerswyck was noch van cleyne consequentie; maer sooras als 't selve was toegelaten, veele dienaars die te goet hadden bij de Compagnie, sochten haer paspoort, boude huizen, ende maeckten plantagies, verstrooide haer wyt ende breet, yder soeckende het beste lant, ende naest gelegen te syn van de Wilden omme alsoo bequaemlyk met haer te connen handelen; anderen kofen barcken omme daermede om Zuydt ende Noordt te vaeren coopmanschappen; ende alsoo de Heeren Bewinthebberen vrye passagie gaven van Hollant herwaerts aen, heeft ter oock eenigen doen comen: D'Engelsche aen d'andere syde quamen mede beyde van Virginia als Nieuw-Engelant. In plaats van seven bouweryen ende twee a drie plantagies, die alhier waren, sagh men dertich bouweryen soo wel gebouwt ende met bestiael versien als in Europa; en hondert plantagies, die in twee a drie jaaren oock geformeerde bouweryen soude geweest hebben. Want naerdad den Tabak uyt de grond was, werd daer koren ingesmeten sonder ploegen. Des winters was men besich omme nieuwe landen te prepareren."

Het is bijkans ongeloofelyk, Mijne Heeren, en toch is het waar: de West-Indische Compagnie had het nog niet ernstig met de kolonisatie gemeend. In schijn aan den aandrang der Staten-Generaal gehoor gevende, brak zij tevens met de eene hand af, wat zij met de andere had

opgebouwd. Teleurstelling wachtte de landverhuizers, die, op hare beloften vertrouwende, zich in Nieuw-Nederland hadden nedergezet. De bevolking, de ontwikkeling en de bloei der kolonie werden andermaal aan de handhaving van haar monopolie opgeofferd. Doch wij zullen in onze volgende bijeenkomst zien, dat hare berekeningen ook ditmaal faalden, en dat het, vooral in koloniale zaken zoo juiste, spreekwoord aan haar bewaarheid werd: dat de gierigheid vaak de wijsheid bedriegt.

Mijne Heeren, Zeer Geachte Hoorders!

In onze vorige bijeenkomst heb ik de eer gehad U te onderhouden over de geschiedenis onzer volkplantingen in Noord-Amerika, van hare opkomst af tot aan het einde van het bestuur van den Directeur-Generaal Wouter van Twiller, in 1638. Wij zagen dat de ontdekkingen van Hudson, in 1609, de aandacht onzer kooplieden op de boorden der naar hem genoemde rivier gerigt hebben; dat daar langzamerhand eenige handelsposten zijn opgerigt, hoofdzakelijk met het doel om van de Indianen pelterijen op te koopen; dat het plakkaat der Staten-Generaal van 1614 aanleiding heeft gegeven tot de oprigting der Nieuw-Nederlandsche maatschappij, en dat deze na een vierjarig bestaan door de West-Indische Compagnie is vervangen. Het bleek ons, dat de voortzetting van den ruilhandel met de inboorlingen aanvankelijk uitsluitend door deze bedoeld werd, doch dat de onkosten, aan het onderhoud van een grooter getal ambtenaren verbonden, in de instelling

van patronaatschappen een middel had doen zoeken, om de kolonie door uitbreiding van den landbouw in hare eigene behoeften te doen voorzien. Dit middel had echter geenszins aan de verwachting beantwoord, omdat de Compagnie zelve geen pogingen tot bevordering der kolonisatie had in het werk gesteld, maar hare aandacht uitsluitend gevestigd hield op de winsten, die regtstreeks uit haar monopolie voortsproten, en bovendien de overkomst van nijvere volkplantelingen door beperking der vrijheid van arbeid had tegengehouden. De ellendige toestand der kolonie in 1638 gaf ons het overtuigende bewijs, dat de Staten-Generaal niet ten onregte bij de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie op verandering in de beginselen van hunne koloniale politiek aandrongen; en eene aanmerkelijke toename van bevolking en welvaart volgde onmiddelijk, gelijk wij zagen, op de maatregelen, waarbij de nijverheid van de meest drukkende boeijen ontslagen en de vestiging van landbouwers in de tot dusver niet ontginde streken krachtig aangemoedigd werd.

Wegens de uitgebreidheid van het veld, dat wij nog te doorloopen hebben, zij het mij vergund zonder verdere voorafpraak den draad der geschiedenis weder op te vatten, en uwe vereerende aandacht daarbij andermaal in te roepen.

Indien onverstandig doordrijven met vastheid van wil, en opgeblazenheid over onbeperkt gezag met ware heerschertalenten kan worden gelijk gesteld, dan voorzeker

hadden de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie eene voortreffelijke keuze gedaan, toen zij zekeren Willem Kieft benoemden om den onbekwamen Wouter van Twiller in het bestuur van Nieuw-Nederland op te volgen. Voorzigtigheid en overleg waren hem even vreemd als warme belangstelling in het welzijn der kolonisten. Geschiktheid voor zijne gewigtige betrekking ontbrak hem evenzeer als zijnen voorganger, wien hij daarenboven in eigenzinnigheid en wraakgierigheid overtrof. Hoe had men ook veel beters kunnen verwachten van den bankroetier, wiens beeldtenis te La Rochelle, in Frankrijk, aan de galg was gespijkerd, en die beschuldigd werd zich bedriegelijk gelden te hebben toegeëigend, die hem als losprijs van ongelukkige christenslaven in Turkije waren toevertrouwd ¹? Doch de Compagnie scheen niet te begrijpen, dat het karakter van een regent des te belangrijker wordt, naarmate zijn gezag aan minder breidel en toezigt onderworpen is. Bij de keuze harer ambtenaren moesten gunst en vriendschap te dikwerf het gemis van verdiensten aanvullen ².

Deze achteloosheid in de keuze van den man, aan wien het bestuur van Nieuw-Nederland werd toevertrouwd, zou reeds op zich zelve het vermoeden wettigen, dat de Compagnie zich over het lot harer overzeesche onderdanen weinig bekommerde. Inderdaad, nog was zij niet

¹) O'Call. l. 394 vv. Brodh. 274 v.

²) Zie aant. VI.

van hare monopoliezucht teruggekomen. Hare Bewindhebbers waren nog geenszins van de dringende noodzakelijkheid overtuigd om hunne uitgestrekte bezittingen in bebouwde en bevolkte streken te herscheppen. De krachtige tusschenkomst der Staten-Generaal had hen wel tijdelijk genoopt de kolonisatie te bevorderen; maar nauwelijks was de eerste opgewektheid tot landverhuizing bij de natie bedaard, of er werden geen pogingen aangewend om haar aan te wakkeren. Het aanbod van vrijen overtocht werd ingetrokken, en zelfs geen stuk vee ten behoeve der landbouwers kosteloos overgevoerd. Integendeel, nu de Compagnie den alleenhandel in pelterijen had moeten opgeven, zag zij in iederen nieuwen volkplanter een mededinger, die de haar toekomende winsten verminderen zou, en zij haastte zich de nadeelige gevolgen harer afgedwongene vrijgevigheid zooveel mogelijk te voorkomen. De zoogenaamde grondbrieven, die de nieuw aangekomenen als eigendomsbewijzen van het door hen ingenomen land ontvingen, werden alleen uitgereikt onder voorwaarde, dat men zich aan alle reeds bestaande of later in te voeren belastingen onderwerpen zou. Korten tijd daarna werden zij, onder voorwendsel van eenig gebrek in den vorm, weder opgeëischt; en bij de teruggave vond men den oorspronkelijken tekst vermeerderd met bepalingen, die het eigendomsregt aanmerkelijk beperkten. Werken van algemeen nut werden niet ondernomen. Kerken of scholen werden nergens opgericht, niettegenstaande de Compagnie zich verbonden had in beide be-

hoeften te voorzien ¹. Een zelfstandig gemeentebestuur of eigene regtbank werd aan geen volkplanting, hoever ook van de hoofdplaats verwijderd, toegestaan. In het kort, niets werd verzuimd om de opkomende kolonisatie tegen te gaan; en dit opzet werd volkomen bereikt, daar iedereen werd afgeschrikt om zich onder zulke ongunstige voorwaarden in Nieuw-Nederland te vestigen.

Het natuurlijke gevolg dezer omstandigheden bleef niet uit. De landbouw kan zich niet ontwikkelen, wanneer er geen goede verhouding bestaat tusschen den in beslag genomen bodem, en het aantal arbeiders, die tot ontginning van den grond kunnen gebruikt worden. Wat baatte den kolonisten het bezit van uitgestrekte landstreken, zoo lang er gebrek aan handen was, om die in vruchtbare akkers te herscheppen? Wel had de Compagnie op zich genomen, door den aanvoer van negerslaven uit Afrika in de behoefte aan arbeiders te voorzien; doch ook daarin bleef zij nalatig, terwijl de kolonisten bovendien te weinig gegoed waren, om een voldoende getal dier menschelijke werktuigen van haar te koopen ².

Het was der Compagnie vooral te doen om den uitvoerhandel, dien zij ten gevolge van den ernstigen aandrang der Staten-Generaal voor de kolonisten had vrijgesteld, in hare handen te houden. Alle voor uitvoer bestemde goederen moesten eerst te Nieuw-Amsterdam gebragt en

¹) O'Call. I. 195. 220.

²) Brodh. 196. 312. 406. Zie aant. VII.

aldaar opgeschreven worden; doch de Compagnie had beloofd ook andere plaatsen aan te wijzen, van waar de uitvoer geoorloofd zou zijn. Met opzet werd dit echter verzuimd, ten einde den particulieren handel te belemmeren, en daardoor niet alleen de landbouw onderdrukt, maar zelfs de vestiging van nijvere lieden op gunstig gelegene plaatsen tegengehouden. Terwijl in het plakkaat van 1640 een uitvoerregt van 10 ten honderd op pelterijen en van 5 ten honderd op alle overige waren gesteld was, werd het laatste langzamerhand tot op 16 ten honderd verhoogd. Met de uiterste gestrengheid werd dit regt ingevoerd, en het waar of voorgewend verzuim van allerlei belemmerende voorschriften dikwerf met verbeurdverklaring van schip en lading gestraft. Ten einde de koloniale kas te vullen, werd door de Bewindhebbers aan den Directeur-Generaal gelast, dat hij, waar geen fout was, actie zoeken, en eene halve fout voor eene heele rekenen moest. Zoover ging zelfs de hebzucht, dat de Compagnie niet zonder grond verdacht werd van uit winstbejag valsche maten en gewigten te gebruiken.

Om de belangen der kolonie en het welzijn der volkplanters werd derhalve niet gedacht. Er was slechts deze verandering gekomen in de koloniale politiek der Compagnie, dat zij nu langs bedekte en slinksche wegen een monopolie zocht te handhaven, hetwelk zij haars ondanks had moeten afstaan. Nog steeds beheerschte haar dezelfde kortzigtigheid, die duurzaam belang aan onmiddellijke

winst opofferde, en eene schoone en vruchtbare toekomst met betreurenswaardige achteloosheid verspeelde ¹.

Den 28. Maart 1638 was intusschen de nieuwe Directeur-Generaal op Manhattan aangekomen, en had aldaar, gelijk hij verwachten kon, alles in verval gevonden. Fort Amsterdam lag aan iedere zijde open, en was onverdedigbaar. De magazijnen der Compagnie waren voor een deel ingestort, en van hare drie windmolens kon slechts eene gebruikt worden. De houten kerk, door Wouter van Twiller voor den predikant Bogardus opgericht, was in zeer bouwvalligen staat. Alles droeg de kenmerken van onverantwoordelijke verwaarloozing ².

Buiten het eiland was de toestand niet gunstiger. Fort Nassau aan de Delaware, gedurende verscheidene jaren verlaten, was in 1635 door eenige Engelschen uit Virginië, 14 of 15 in getal, in bezit genomen. Doch Wouter van Twiller had deze door zijne soldaten laten verdrijven, en het fort andermaal van garnizoen voorzien. Weldra echter beproefde een ander mededinger zich insgelijks in die streken te vestigen. De groote geest van Zwedens heldhaftigen Koning, Gustaaf Adolf, had reeds vroeg de voordeelen begrepen, die uit het bezit van koloniën aan de overzijde van den oceaan konden voortvloeijen; en te midden zijner krijgstogten tot verdediging van het Protestantisme hield hij zich met een plan bezig, om in

¹) Zie aant. VIII.

²) O'Call. I. 182.

Noord-Amerika eene volkplanting te stichten, die het juweel van zijn koninkrijk zou uitmaken. De dood op het slagveld van Lutzen verhinderde hem echter zijn voornemen zelf ten uitvoer te brengen, doch het bleef in de ziel van zijnen vriend, den staatsman Oxenstiërna, *23* leven; en toen de voormalige Directeur-Generaal van Nieuw-Nederland, Peter Minuit, door de Nederlandsche West-Indische Compagnie teruggeroepen en ontslagen, in 1637 zijne diensten aan Koningin Christina kwam aanbieden, vond hij terstond de grootste bereidwilligheid om van zijne ervaring gebruik te maken. In het volgende jaar vertrok hij met een oorlogschip naar den mond der Delaware, en rigtte daar eene sterkte op, naar zijne gebiedster fort Christina genoemd. Zich niet om het protest van Wouter van Twiller bekreunende, die zich te zwak gevoelde om hen te verdrijven, kochten de Zweden daar land van de Indianen, en stichtten eene volkplanting, die door landbouw en handel weldra een aanmerkelijken bloei bereikte. De handel der Compagnie werd daardoor in die streken bijna geheel vernietigd. Ook Kieft was buiten staat de regten zijner meesters te handhaven, en moest zich nog gelukkig rekenen, dat de Zweden zich met hem wilden vereenigen om de Engelschen te beletten zich aan de bijzonder vruchtbare en gunstig gelegene oevers der Delaware neder te zetten. ¹

¹) O'Call. I. 100. 139. 188 vv. Brodh. 153. 170. 183. 254. 281 vv. 338. 382 vv.

Even gering was het gezag der Compagnie in den omtrek van fort Oranje, dat aan den Hudson, nabij het tegenwoordige Albany, gelegen was. De omliggende landen behoorden voor het grootste gedeelte aan den Patroon van Rensselaerswijck, wiens volkplanting zich, in vergelijking met de overige deelen van Nieuw-Nederland, langzaam maar gunstig ontwikkelde. In tegenoverstelling van de West-Indische Compagnie, verzuimde de Patroon geen middel, om kolonisten aan te lokken. Hij liet aan beide zijden der rivier woonhuizen, schuren en stallen bouwen en spaarde geen geld om die behoorlijk van vee, paarden en schapen, benevens de noodige landbouwwerktuigen, te voorzien. Deze boerderijen werden op zeer gunstige voorwaarden verhuurd, terwijl de Patroon bovendien op zich nam, tegen eene geringe verhooging der huur, voor boerenknechts te zorgen. Daarentegen was de huurder gehouden zijn oogst allereerst aan den Patroon ter koop aan te bieden, zijn koorn door diens molen te laten malen, en zich aan diens bestuur en regtspraak te onderwerpen. Doch deze heerlijke regten, met gematigheid uitgeoefend, legden aan de ontwikkeling der kolonie slechts geringe hinderpalen in den weg. Ook werd de pelterijhandel, de uitsluitende eigendom van den Patroon, deels met diens toestemming, deels ter sluik, door de volkplanters op ruime schaal gedreven, en vermeerderde hunne welvaart. Nu en dan keerden enkelen tijdelijk naar het vaderland terug, en verspreidden daar de gunstigste berigten omtrent den bloei hunner landstreek. Weldra

ontstond in de nabijheid van fort Oranje eene buurt, achtereenvolgens de Fuijck, Beversfuijck en Beverswijck genaamd, die de oorsprong werd van de tegenwoordige stad Albany. Niet tevreden voor het stoffelijke welzijn zijner onderhoorigen te zorgen, maakte de Patroon nu ook van zijn regt gebruik, om in 1642 den eerwaardigen Johannes Megapolensis, predikant van Schoorel en Bergen, nabij Alkmaar, op aannemelijke voorwaarden derwaarts te beroepen. Reeds in het volgende jaar werd de schuur, waarin tot nog toe de godsdienstoefening gehouden was, door eene kerk vervangen ¹.

Behalve de genoemde forten bezat de Compagnie nog eene sterkte, door Wouter van Twiller aan de Versche Rivier, thans de Connecticut, opgericht. Wij zullen later zien, Mijne Heeren, hoe spoedig het gezag der Compagnie in die streken ten einde liep. Doch het is noodig ons eerst eenige oogenblikken met de lotgevallen van den hoofdzetel der kolonie, namelijk het eiland Manhattan met de omliggende kusten, bezig te houden, en het bestuur van den nieuwen Directeur-Generaal, Willem Kieft meer in bijzonderheden te leeren kennen.

Met weinige uitzonderingen, die grootendeels aan de onvoorzigtigheid der kolonisten te wijten waren, hadden deze tot op zijne komst in goede verstandhouding met de Indianen geleefd. In een tijd van schaarschte, toen

¹) O'Call. I. 100. 156. 319 vv. Brodh. 266 v., 279. 303 vv., 343. 374.

de noodige levensmiddelen uit het moederland gedurende verscheidene maanden achterbleven, hadden de inboorlingen hen zelfs kosteloos van koorn en andere benodigdheden voorzien ¹. De ondervinding had geleerd, dat er slechts weinig beleid toe vereischt werd, om hunne wellwillendheid te behouden. Doch Kieft, immer afkeerig van toegeeflijkheid of zachte maatregelen, wist hunne vriendschap weldra in doodelijken haat te verkeeren.

De aankomst der nieuwe volkplanters had aan de Indianen reeds menige reden tot gegronde klagten gegeven. Het gedrag van velen, begeerig om op elke wijze pelterijen magtig te worden, was niet steeds geschikt om vertrouwen en achting in te boezemen. Het loslopende vee had op vele plaatsen de graanhoopen, die den wintervoorraad der Indianen bevatten, vertrapt en verstrooid. Daarbij kwam nog, dat de stammen in den omtrek van Manhattan eenen aanval van hunne meer noordelijk gevestigde ervijanden, de Maquaas, vreesden, die hun meermalen schatting afgedwongen hadden, en thans door de bewoners van Rensselaerswijck en andere Hollandsche handelaars van musketten, kruid en lood waren voorzien, waarvoor zij gaarne groote hoeveelheden bevervelen in ruil gaven. Begeerig zich in dit opzigt op gelijken voet met hunne belagers te plaatsen, zochten de overige Indianen van de bewoners van Manhattan hetzelfde te verkrijgen; doch in antwoord op hun wensch werd door

¹) O'Call. I. 314. 387.

Kieft op straffe des doods verboden hun vuurwapenen te leveren. Deze maatregel, reeds vroeger door de West-Indische Compagnie aanbevolen ¹, werd voorzeker door de vereischte zorg voor de veiligheid der kolonisten geregvaardigd. Maar in plaats van de ontevredenheid, door deze onderscheidene gebeurtenissen opgewekt, door toegeeflijkheid op andere punten te verminderen, deed Kieft de verbittering der Indianen ten top stijgen, door hun eene belasting op te leggen, die in koorn, huiden of geld moest betaald worden.

Van dit oogenblik af was de goede verstandhouding tusschen de Hollanders en de inboorlingen verbroken. Zelfs gaven de laatsten zooveel teekenen van vijandige gezindheid, dat maatregelen van voorzorg tegen een onverhoedschen aanval op Nieuw-Amsterdam noodig werden geacht. Niet tevreden zich in staat van tegenweer gesteld te hebben, besloot Kieft nu zelf den gewaanden vijand, die nog in het geheel geen geweld bedoelde, te voorkomen; en toen de beambten der Compagnie op Staten-eiland eenige varkens, aan den Kapitein David de Vries toebehoorende, gestolen, en de schuld op de Indianen geworpen hadden, werd een troep van ongeveer tachtig soldaten uitgezonden om een hunner dorpen te plunderen en te verwoesten. Deze onverwachte en onverdiende strafoefening, die met groote wreedheid werd uitgevoerd, wekte in hooge mate de verontwaardiging der slagtoffers

¹) O'Call. 222 vv. Brodh. 307 vv.

op, wier wraakzucht zich weldra in het bloed van onschuldige volkplanters koelde. Gelukkig werd het wederzijdschē bloedvergieten weldra door een vredesverdrag gestuit. Maar naauwelijks was dit gesloten, of een nieuwe moordaanslag vervulde de gansche volkplanting met schrik. In 1626 was een Indiaan van een anderen stam door eenige dienaren van den Directeur-Generaal Peter Minuit bestolen en vermoord. Zijn neef, destijds een kind, was daarvan getuige geweest, en had gezworen den dood zijns bloedverwants te wreken, zoodra hij een man zou zijn geworden. Nog steeds had hem daartoe eene gunstige gelegenheid ontbroken; doch de bloedige schim des verslagenen rees telkens op voor zijn gejaagden geest. Hij meende diens stem in het gehuil van den storm, in het gefluister der avondkoelte, in het geritsel der bladeren te hooren; en overtuigd, dat er voor zijnen bloedverwant geen rust te verkrijgen was, voordat hij een zoenoffer had doen vallen, trad hij de woning van zekeren Claes Cornelisz Smits binnen, onder voorwendsel van eenige aankopen te doen; en terwijl de oude man zich bukte om het gevraagde te krijgen, greep de Indiaan een bijl en sloeg hem dood ¹.

Onmiddelijk liet Kieft den moordenaar bij het opperhoofd van zijnen stam opeischen. Doch deze antwoordde, dat de Indiaan niets anders gedaan had dan, naar de zeden zijner natie, eenen bloedverwant te wreken, die vele jaren te voren door de Hollanders verslagen was, en dat hij

¹) O'Call. I. 226 vv. 239 vv. Brodh. 309. 315 v.

derhalve niet tot de uitlevering kon besluiten. Ten hoogste door deze weigering gebelgd, zon Kieft's wraakgierige en bloeddorstige geest op niets minder, dan op de verdelging van den ganschen Indiaanschen stam. Ten einde zich echter tegen alle verwijten, wegens de mogelijke gevolgen van zulk eenen stap, te dekken, besloot hij alle familiehoofden en vrije kolonisten binnen of in de nabuurschap van fort Amsterdam bijeen te roepen, om te beraadslagen over de maatregelen, die thans noodig schenen. Op den 28. Augustus 1641, kwam de eerste volksvergadering in Nieuw-Nederland bijeen. Tegen den wensch van den Directeur-Generaal uitte zij het gevoelen, dat men althans niet voor den jagttijd van het volgende voorjaar, als de Indianen heinde en ver verspreid waren, tot maatregelen van geweld moest overgaan; dat eene vriendschappelijke verhouding met de Indianen dringend vereischt werd voor de veiligheid van de overal verspreide kolonisten en het in vrijheid grazende vee; en dat al het mogelijke moest worden beproefd, om de overlevering van den misdadiger zonder vredebreuk te verkrijgen. Tevens benoemde zij twaalf der meest geachte kolonisten, om den Directeur-Generaal bij de uitvoering dezer maatregelen ter zijde te staan. David Pietersz. de Vries, die zich juist in Nieuw-Nederland bevond, werd tot voorzitter dezer volksvertegenwoordigers gekozen¹.

Kieft was over den uitslag dezer vergadering zeer slecht voldaan. Niet alleen had hij zijn doel niet bereikt; maar

¹) O'Call. 241 vv. Brodh. 316 vv.

de Twaalf-mannen, zonder wier toestemming hij nu bezwaarlijk een krijgstogt ondernemen kon, verhinderden hem ook zijn moorddadig opzet terstond uit te voeren. Daarenboven begonnen zij weldra ook in andere opzigten voor het welzijn hunner kiezers te zorgen.

Het onbeperkte gezag van den Directeur-Generaal, aan wien niet alleen de wetgevende en uitvoerende, maar zelfs de regterlijke magt bij uitsluiting was toevertrouwd, had reeds sinds geruimen tijd tot ontevredenheid aanleiding gegeven. Het karakter van Kieft was weinig geschikt, om eerbied voor zijnen persoon of vertrouwen in zijne bekwaamheid in te boezemen. Wel was hem een Raad ter zijde gesteld, welks advies bij alle gewigtige aangelegenheden moest worden gehoord; doch bij zijne aankomst in de kolonie was het zijn eerste werk geweest, om die geringe beperking zijner magt te doen ophouden. Tot dat einde benoemde hij in dien Raad slechts éénen persoon, die daarenboven een vreemdeling was, een uitgeweken Hugenoot, Johannes la Montagne geheeten. Aan dezen gaf hij ééne stem, terwijl hij er voor zich zelven twee behield, zoodat hij verzekerd was altijd de meerderheid aan zijne zijde te hebben. Daar echter de menigvuldige aangelegenheden der kolonie onmogelijk alleen door hen beiden konden bestierd worden, zoo droegen zij hunne magt op onderscheidene punten, met name in de regtspraak, aan ondergeschikte beambten over, die te afhankelijk waren om zich tegen den wil van den Directeur-Generaal te kunnen verzetten. Beroep op de Bewindhebbers in

het vaderland werd niet toegelaten. Daarbij kenmerkte zich het bestuur van Kieft, deels naar aanleiding van bevelen uit het moederland, deels ten gevolge van zijn eigen karakter, door groote willekeur op het gebied van handel en nijverheid, die door hem zooveel mogelijk belemmerd werden ¹.

Het kon niet anders, of eene diergelijke handelwijze moest wantrouwen en misnoegen opwekken. De Twaalf-mannen maakten dan ook weldra van hunne betrekking tot den Directeur-Generaal gebruik, om hem de grieven der volkplanters te doen kennen. Terwijl zij hem behulpzaam waren om eenen veldtocht tegen de Indianen voor te bereiden, dienden zij bij hem eene eerbiedige memorie in, waarin hunne wenschen tot verandering waren uiteengezet. Met beroep op de burgerlijke vrijheid, die in het moederland heerschte, en op de beloften der West-Indische Compagnie, verzochten zij hoofdzakelijk dat elk dorp een eigen bestuur mogt hebben; dat de Raad minstens uit vijf personen zou bestaan, waarvan jaarlijks twee zouden uitvallen en door eene keuze uit de Twaalf-mannen worden aangevuld; dat niet door ondergeschikte ambtenaren maar door den Raad zelven regt zou worden gesproken; en dat alle vrije volkplanters het regt zouden hebben, de aankomende schepen te bezoeken, en, met betaling van de verschuldigde recognitie, goederen te vervoeren en zelven te gaan, werwaarts zij wilden.

¹) O'Call. I. 180. 244. 394. Brodh. 327. Vgl. ook enkele plaatsen uit het Vertoogh, in de aant. VI.

Hoezeer weinig gezind deze onderscheidene verzoeken, met name betrekkelijk de vermeerdering van het getal der Raadsleden, toe te staan, scheen Kieft toch de memorie gunstig op te nemen. Hij beloofde de meeste der verlangde punten in te willigen, en over andere naar het moederland te schrijven. Doch tevens gaf hij aan de Twaalfmannen te kennen, dat hunne roeping geenszins medebragt om hem in andere zaken advies te geven, dan waarvoor zij uitdrukkelijk gekozen waren; en zoodra de toerusting voor den veldtocht tegen de Indianen gereed waren, verbood hij hun op lijfstraffe, om zonder zijne uitdrukkelijke toestemming weder bijeen te komen, of volksvergaderingen te houden, tot reden gevende, dat zulke bijeenkomsten gevaarlijke gevolgen konden hebben, en zoowel met de belangen der kolonie als met zijn eigen gezag in strijd waren ¹.

Onmiddelijk werd nu aan den vaandrig Hendrik van Dijk bevel gegeven, om, aan het hoofd van tachtig man, de schuldige Indianen te vuur en te zwaard aan te tasten. Kieft zelf ging niet mede; want, gelijk niet zelden voorkomt, bloohartigheid paarde zich bij hem aan bloed-dorst, en onverantwoordelijke zorgeloosheid voor het welzijn van anderen aan ongepaste zorg voor eigen veiligheid. Niettegenstaande hij de kolonie bijna te gronde rigtte, door haar in onophoudelijke oorlogen te wikkelen, moest hij aan het einde van zijn bestuur het verwijt

¹) O'Call. I. 244 vv. Brodh. 326 vv.

hooren, van zich nooit verder dan halverweg het kleine eiland Manhattan van zijne keuken of slaapkamer verwijderd te hebben ¹.

De ondernomene expeditie had geenszins het verwachte gevolg. De vaandrig verdwaalde en kwam onverrichter zake terug. Intusschen hadden de bedreigde Indianen bemerkt, aan welk gevaar zij slechts door een toeval ontsnapt waren. Bevreesd voor herhaling, verzochten en verkregen zij vrede, onder belofte van den moordenaar van Claes Smits te zullen opzoeken en uitleveren. Deze had zich echter bij tijds uit de voeten gemaakt ².

Hoezeer tijdelijk door vrees bedwongen, waren de Indianen daardoor echter geenszins tot vriendschappelijke gezindheid teruggebracht. Zij schenen slechts op eene gunstige gelegenheid te wachten, om zich te wreken. Het gerucht liep, dat de verschillende stammen zich verbonden hadden, om onverhoeds de kolonisten van alle zijden aan te vallen en te vermoorden. „Sommige van de omleggende Wilden,” lezen wij in een gelijktijdig geschrift, „practiseerde ons kruyt in den brand te steken, ende den Directeur te vergeven, ofte met haer duyvelerye te betoveren” ³. Angstige bezorgdheid vervulde aller gemoederen.

Onder deze omstandigheden gebeurde het in den winter van 1643, dat een bende gewapende Maquaas de Hudson

¹) O'Call. I. 316.

²) O'Call. I. 249 vv. Brodh. 329 v.

³) O'Call. I. 263, noot.

afkwam, om van de omliggende stammen schatting te eischen. Niet bij magte daaraan te voldoen en door schrik bevangen, vloten deze bij honderdtallen naar het eiland Manhattan, waar zij half dood van honger en koude aankwamen, en door de Hollanders gedurende eenige dagen van het noodige voorzien werden. Zelfs bij Kieft scheen het gevoel van medelijden een oogenblik de overhand te krijgen. Hij beval dat men aan de ongelukkigen koorn zou uitdeelen. Doch ook hier nog voor eenen aanval hunner vijanden bevreesd, trokken de Indianen weldra verder, en legerden zich deels op Pavonia, deels een weinig oostelijk van Fort Amsterdam.

Intusschen waren de gevoelens der kolonisten omtrent de handelwijze, die men ten opzichte van deze Indianen te volgen had, zeer verdeeld. Van den aanvang af hadden enkelen er op aangedrongen, dat men deze gelegenheid niet zou laten voorbijgaan, om den nog ongewroken moord van Claes Smits aan de thans bijna weerlooze Indianen te vergelden. Maar de meerderheid keurde dit opzet ten hoogste af. Nu of nimmer was het mogelijk, de goede verstandhouding met de inboorlingen, die voor het welzijn der kolonie zoo onontbeerlijk was, te herwinnen. De ondervondene welwillendheid had reeds een levendig gevoel van dankbaarheid bij hen opgewekt, dat men met weinig moeite in duurzame vriendschap kon doen overgaan.

Het was echter niet lang twijfelachtig, welke gedragslijn Kieft zou volgen. Bij de ondersteuning, ook door hem

aan de Indianen geschonken; had hij zich meer door het algemeene voorbeeld dan door de inspraak van een liefderijk gemoed laten leiden. Op vastenavond, dien hij met drie zijner heftigste raadslieden ten huize van een hunner onder een ruim genot van geestrijke dranken vierde, werd het plan tot den moorddadigen aanslag beraamd. Te vergeefs waarschuwde de predikant Bogardus hem, dat hij de gansche volkplanting in eenen oorlog zou wikkelen, waarvan het einde en de gevolgen niet te voorzien waren; te vergeefs wees la Montagne op den hulpeloozen toestand der overal verspreide landbouwers, die aan eene vreeselijke wraak zouden zijn blootgesteld; te vergeefs hield de Vries hem voor, dat hij zonder de toestemming der Twaalf-mannen niet tot zulk eenen stap mogt overgaan, en voorspelde dat hij niet de Indianen maar zijne eigene landslieden vermoorden zou. Niets kon baten. Het vooruitzicht om vele honderden der Indianen voor de schuld van enkelen hunner te doen boeten, was veel te schoon, om door Kieft te worden opgegeven.

Door de duisternis begunstigd, trokken in den nacht van den 25. Februarij twee gewapende benden uit fort Amsterdam, en bereikten weldra de plaatsen, waar de Indianen, geen aanval duchtende, zich onbezorgd aan den slaap hadden overgegeven. En nu begon een bloedbad, welks ijsselijkheden nauwelijks met het aanbreken van den dag een einde namen. Zuigelingen werden van de borst hunner moeders gerukt, aan stukken gehakt of in

de rivier geworpen; vrouwen en grijsaards wreedaardig verminkt of vermoord. Opgeblazen over hun ellendigen triomf kwamen de overwinnaars den volgenden dag in het fort terug, en werden door Kieft met handdrukken, dankbetuigingen en belooningen ontvangen.

Niet lang echter duurde de boosaardige voldoening over den verraderlijken aanslag. Nu was het den Indianen gebleken, hoeveel waarde men aan de vriendschapsbetuigingen der Hollanders hechten kon; en ook zij, die tot nog toe in goede verstandhouding gebleven waren, werden door de algemeene verontwaardiging aangegrepen. Elf stammen namen de wapenen op, om den moord hunner landslieden te wreken. De meeste boerderijen in den omtrek van Nieuw-Amsterdam werden in brand gestoken, het vee gedood, de oogst vernield, de nieuwe aanplantingen verwoest. De bewoners, die niet bij tijds het gevaar ontweken waren, werden doodgeslagen, en hunne vrouwen en kinderen in de wouden weggevoerd. Fort Amsterdam was opgevuld met vlugtelingen, die al hunne have, en menigeen daarbij zijne dierbaarste panden, verloren hadden. Ten einde in hun onderhoud, en tevens in de verdediging van het fort te voorzien, zag Kieft zich genoodzaakt al de kolonisten voor twee maanden in dienst der Compagnie te nemen.

De algemeene ontsteltenis keerde zich nu in verontwaardiging tegen de oorzaak van al die rampen. Ieder weet aan Kieft, wat hij verloren had, en beschuldigde hem van onverantwoordelijke hardnekkigheid in het door-

zetten zijner plannen. Te vergeefs zocht hij de schuld op zijne aanhitters te werpen. Men hield hem voor, dat het onheil zou voorkomen zijn, zoo hij, gelijk zijn pligt was, den raad der Twaalf-mannen had ingeroepen. Men ging zoo ver van het voorstel te doen, om hem af te zetten en in een juist in de haven liggend schip naar Holland te zenden. Zelfs zijn leven was niet veilig: met moeite ontkwam hij aan de moordaanslagen van enkele zijner vroegere vrienden, die met hem de verdelging der Indianen beraamd hadden, en in hunne woeste drift de minachting en afkeer, waaraan zij nu waren blootgesteld, op hem wilden wreken ¹.

Gelukkig bragt de lente weldra verademing. De Indianen, gewoon dit jaargetijde aan jagt en vischvangst toe te wijden, zonden drie hunner met eene witte vlag naar het fort, om onderhandelingen uit te lokken. Kapitein de Vries begaf zich daarop met zekeren Olfertzen naar het Lange Eiland, ten einde op het sluiten van den vrede aan te dringen. Zij vonden daar, volgens het onopgesmukte verhaal van de Vries ², hetwelk ik hier bijkans woordelijk volg, zestien opperhoofden bijeen, die in een kring rondom hen gingen zitten. Een van hen, die het best bespraakt was, en een bundeltje stokjes in de hand had, begon daarop eene redevoering te houden, en te verhalen, dat de Hollanders menigmaal gebrek aan leef- togt hadden gehad, toen zij voor het eerst op deze kusten

¹) O'Call. I. 263 vv. Brodh. 347 vv.

²) Voyagien bl. 81.

kwamen; dat de Indianen hen met koorn en boonen hadden bijgestaan, zich zelven met oesters en visch behelpende: en dat nu tot belooning hun volk werd doodgeslagen. Hierop leide hij een stokje neêr: dat was het eerste punt. Vervolgens verhaalde hij, dat in het begin van de vaart op deze kusten dikwerf lieden werden achtergelaten, om pelterijen te verzamelen tot de schepen terugkwamen; dat zij deze als de appels hunner oogen liefgehad en hunne dochters aan hen tot vrouwen gegeven hadden, zoodat er menig Indiaan rondliep, die een der Hollanders tot vader had: en nu waren deze zoo schelmachtig van hun eigen bloed te vermoorden. Andermaal leide de rede naar een stokje neder. Daar hij er nog verscheidene in de hand had, begon deze optelling van grieven, waartegen niet veel was in te brengen, de Vries te verdrieten. Hij maakte er dus een einde aan, door te verklaren, dat zijne landslieden niets liever dan vrede begeerden. Op zijn woord vertrouwende, vergezelden nu de opperhoofden hem naar fort Amsterdam, waar met deze, en weldra ook met de overige vijandige stammen, vrede gesloten werd.

Deze was echter insgelijks van korten duur. De Indianen waren ontevreden over de geringe geschenken, die zij naar gewoonte tot bekrachtiging van het vredesverdrag ontvangen hadden, en hoezeer Kieft van hun misnoegen verwittigd werd, deed hij geen poging om het te stillen. Naauwelijks waren de boeren weder begonnen hunne velden te bebouwen, en hunne verwoeste woningen op te rigten, of

nieuwe moordaanslagen verspreidden allerwege den vorigen schrik, en drongen de kolonisten andermaal naar het eiland Manhattan te vlugten. Vrouwen en kinderen legerden zich rondom fort Amsterdam in strooijen hutten, terwijl de mannen de wacht hielden; want de geheele weerbare manschap, met insluiting van de gevlugte kolonisten en eenige Engelschen, die men tijdelijk had in dienst genomen, bestond slechts uit driehonderd man, terwijl vijftien honderd welgewapende en voor een deel van vuurroeren voorziene Indianen den ondergang der Nederlandsche bevolking gezworen hadden ¹.

Bevreesd voor eene vernieuwde uitbarsting van het misnoegen zijner onderhoorigen, riep Kieft andermaal het volk bijeen, om acht vertegenwoordigers te kiezen, wier raad hem zou kunnen voorlichten. Wekelijks zouden deze zamenkomen, om met hem de beste maatregelen voor het welzijn der kolonie te beramen. Doch de ondervinding scheen den Directeur-Generaal nog niet wijzer te hebben gemaakt. Hij sloeg den verstandigen raad der Acht-mannen in den wind, behandelde hen met minachting, en hield weldra op hen bijeen te roepen. „De twaelf mannen,” — zegt een tijdgenoot ², — „en daer nae de acht hadden in gerechtsaecken noch stem, noch advys; maer sy waeren ten opsien van den oorloch, ende eenighe andere voorvallende saecken ghekosen, om als Deckmantel en cattede-

¹) O'Call. I. 286. 290. 312, noot 1.

²) Vertoogh, 34.

pooten te dienen; anders quamen in gheen Consideratie, en werden weynich geacht, als sy tegens des Directeurs meeninge yetwes verstonde; die sich doch inbeelden, ofte immers andere wilde, doen gheloven, als Souverain te wesen, ende dat alles in zyne handt absoluyt stond te doen en te laten, en hy bedochte weynich dat het behoudt van het volck de hoochste wet was.”

De Acht-mannen gingen intusschen eenen stap verder dan hunne voorgangers. Zij schreven eenen brief aan de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie, waarin zij in eenvoudige maar treffende bewoordingen den rampzaligen toestand der kolonie afschilderden, en dringend om bijstand verzochten, zonder welken zij ongetwijfeld eene prooi hunner vijanden zouden worden, of van honger en gebrek zouden omkomen. Zij zonden tegelijk eene missive aan de Staten-Generaal, met verzoek om de Compagnie, zoo noodig, te gelasten om hun onverwijd en krachtdadig te hulp te komen. Anders toch zouden zij zich genoodzaakt zien, tot behoud van hun leven naar Nieuw-Engeland te verhuizen en Nieuw-Nederland aan de Engelschen over te laten, die, gelijk zij verklaarden, reeds lang op hunne schoone, vruchtbare en bijzonder gunstig gelegene landstreek begeerige oogen geslagen hadden ¹.

Welk antwoord zoudt gij denken, Mijne Heeren, dat op deze ernstige vertoogen volgde? Een wissel van *f* 2622, door Kieft op de Amsterdamsche kamer der West-Indische

¹) Zie aant. IX.

Compagnie getrokken, kwam met protest van non-acceptatie terug. De Compagnie had geen crediet meer. Hare Kamers waren oneenig, wantrouwend jegens elkander, en op dat tijdstip buiten magte om hare overzeesche bezittingen met geld of troepen van een bijna gewissen ondergang te redden ¹.

In dezen nood riep Kieft de Acht-mannen weder bij elkander. Alle beschikbare fondsen, zelfs de kas der diakonie ², waren reeds uitgeput; niets was overgebleven om de soldij der Engelschen te betalen, wier bescherming men toch niet missen kon. Ten einde in het geldgebrek te voorzien, stelde Kieft voor om van het bier, dat te Nieuw-Amsterdam door verscheidene burgers gebrouwen werd, eenen accijns te heffen. De Acht-mannen gaven hem in bedenking, of de verarmde burgerij deze belasting wel zou kunnen dragen, en opperden bovendien eenige twijfelingen omtrent de bevoegdheid van den Directeur-Generaal om belastingen op te leggen. Ten hoogste hierover vertoornd voegde Kieft hun toe: „Ick hebben hier meerder macht als de Compagnie; dierhalven mach ick hier te landen doen en laten wat myn gelieft ³.” In het besef der noodzakelijkheid om op eenige wijze geld bijeen te krijgen, gaven de Acht-mannen eindelijk hunne toestemming tot het uitschrijven van eene tijdelijke belasting, zoolang de Compagnie, die volgens haar octrooi en hare eigene charters

¹) O'Call. I, 304 vv. Brodh. 385, 393.

²) O'Call. I, 395, noot 1.

³) O'Call. I, 307, noot 1.

tot bescherming der kolonisten verplicht was, nog geen hulptroepen gezonden zou hebben, en de Engelsche soldaten derhalve in dienst moesten gehouden worden. Zij drongen er echter op aan, dat de uit te schrijven belasting niet van alle kolonisten zonder onderscheid, maar hoofdzakelijk van de kooplieden zou geheven worden, die van den handel in bontwerk groote voordeelen trokken, en door de aanvallen der Indianen bijna niets geleden hadden. Kieft besloot den accijns te heffen, en daarnevens de uitvoerregten op bevervellen te verhoogen.

Eene gelukkige omstandigheid kwam nu de krijgsmagt der kolonie versterken. De Hollanders waren door de Portugezen uit het noordelijk gedeelte van Brazilië verdreven, en hunne ambtenaren en troepen hadden de wijk naar Curaçao genomen. Buiten staat in de levensbehoeften van zulk eene aanzienlijke vermeerdering der bevolking te voorzien, en met den toestand van Nieuw-Nederland bekend, besloot de Directeur van dat eiland een korps van 130 soldaten derwaarts te zenden. De aankomst dezer troepen in Julij 1644 veroorzaakte eene groote blijdschap, daar men reeds aan allen bijstand gewanhoopt had. Nu, hoopte men, zouden de Indianen weldra gedwongen worden de wapenen neder te leggen, en zouden de uitgeschrevene belastingen, die niet zonder gemor betaald werden, niet meer noodig zijn.

Het lag echter geenszins in Kiefts bedoeling, haar op te heffen. De Engelsche krijgslieden werden wel afgedankt, maar zonder zich om de toestemming of het advies der

Acht-mannen te bekommeren, werd de voortdoring van den accijns en de verhoogde uitvoerregten bevolen.

De verbazing en verontwaardiging der burgers over deze eigendunkelijke handelwijze laten zich niet beschrijven. De Acht-mannen hadden alleen hunne toestemming gegeven om tijdelijk in de betaling der Engelsche huurtroepen te voorzien. Thans kon men deze missen, en moest derhalve de belasting onmiddelijk vervallen, want de Compagnie was verplicht hare eigene soldaten van het noodige te voorzien. Bovendien was de voortzetting der heffing eene daad van willekeur, die zich na de benoeming der Acht-mannen niet langer liet regtvaardigen. Zonder hunne toestemming mogt de Directeur-Generaal naar het oordeel der kolonisten geen nieuwe lasten opleggen. Men besloot derhalve de betaling van den accijns te weigeren. Doch de onwilligen werden voor de regtbank gedaagd en, gelijk te verwachten was, door Kiefts volgzame dienaren in het ongelijk gesteld ¹.

De Acht-mannen, hoezeer van allen invloed op het bestuur beroofd, begrepen echter aan de burgers, wier vertrouwen zij bezaten, verschuldigd te zijn, andermaal aan de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie te schrijven. In eene uitvoerige memorie schetsten zij den gang van zaken onder Kiefts bestuur getrouwelijk af, en drongen ten ernstigste op zijne terugroeping aan. „Hierover” — dus besloten zij dit merkwaardige stuk — „hierover hebben

¹) O'Call I, 306 vv. Brodh. 393 vv.

wij ons in den kommer onzer harten te beklagen, dat één man, die door U van eene bepaalde instructie voorzien en aan U verantwoording schuldig is, hier over ons leven en onzen eigendom zoo willekeurig naar zijn eigen goeddunken beschikt, als zelfs een koning naar regt en wet niet over zijne onderdanen zou mogen doen. Wij zullen hier eindigen, en de zaak verder aan God overlaten, Die, gelijk wij bidden en vertrouwen, Uwe harten zal roeren en uwe beraadslagingen zal zegenen, zoodat één van beide gebeure: dat een ander Gouverneur ons weldra den gewenschten vrede teruggeve, of dat het ons vergund worde met vrouwen en kinderen naar ons dierbaar vaderland terug te keeren. Want het is onmogelijk om zich in deze landstreek duurzaam te vestigen, voordat een ander stelsel ingevoerd, en meer volkplanters herwaarts gezonden worden, die zich op geschikte plaatsen in dorpen en buurten bij elkander nederzetten, uit hun midden een eigen bestuur van schout en schepenen kiezen, en bevoegd zijn afgevaardigden te zenden om met den Directeur en zijnen Raad over zaken van algemeen belang te stemmen, opdat het land hiernamaals niet weder in diergelijk gevaar worde gebragt¹.

Voordat dit herhaald beroep op bescherming en ondersteuning van het moederland andermaal de belangstellende tusshenkomst der Staten-Generaal, en dien ten gevolge eene gewenschte verandering in den toestand der kolonie

¹) O'Call. I. 317.

had te weeg gebracht, was het intusschen aan Kieft gelukt den Indianen zulke gevoelige verliezen te doen lijden, dat eindelijk al de vijandige stammen geneigd werden de vijandelijkheden te staken. In Augustus 1645 kwam de vrede tot onuitsprekelijke vreugde der bewoners van Nieuw-Nederland tot stand. Want de gevolgen van den langdurigen en vernielenden krijg hadden de meeste kolonisten van welgestelde lieden tot bedelaars gemaakt. De Hollandsche boerderijen in de nabijheid van Nieuw-Amsterdam, die zich reeds op eenen afstand van tien uren gaans van de kust verwijderden, waren meest alle verwoest. Ook de nederzettingen op het Lange Eiland hadden veel, hoewel minder dan die op Manhattan en het vasteland, geleden. Van de bevolking in en om Nieuw-Amsterdam, die in 1643 2500 zielen telde, was in 1646 slechts een vijfde gedeelte over. Het getal der Hollanders, die zich in geheel Nieuw-Nederland bevonden, was gedurende den krijg van drieduizend tot op duizend gedaald.

Rensselaerswijck alleen, door eene uitgebreide en nog onbebouwde landstreek van het eiland Manhattan gescheiden, had door den oorlog niets geleden. Daar waren zelfs verscheidene nieuwe boerderijen opgericht, en de bevolking was over het algemeen welgesteld en tevreden. Doch zij was ook daar nog zeer gering in aantal, en bedroeg nauwelijks een paar honderd zielen ¹.

¹) O'Call. I. 354 vv. 386 vv. Brodh. 407 vv.

Gedurende het vierde gedeelte eener eeuw was nu het lot van Nieuw-Nederland aan de zorgen der West-Indische Compagnie toevertrouwd. Bij uitsluiting had zij de voordeelen mogen genieten van het souvereine gezag over eene onbegrensde landstreek, veel schooner en vruchtbaarder dan het vaderland, door breede en ver in het binnenland reikende rivieren doorsneden, en zoo gunstig voor den handel gelegen, dat de toekomstige grootheid van New-York reeds door menigen bezoeker van het eiland Manhattan voorspeld was ¹. Welke verantwoording kon zij na zulk een tijdsverloop van haar rentmeesterschap afleggen? Welke vruchten had haar bestuur voor het vaderland, voor hare overzeesche onderdanen, voor haar zelve gedragen? Nieuw-Nederland was nog even arm aan bewoners als aan voortbrengselen. De weinige ontginde plaatsen waren nog door uitgestrekte wildernissen van elkander gescheiden. Hier en daar verhief zich eene enkele boerderij met hare omtuining als een liefelijk rustpunt te midden der onbebouwde valleijen en der ondoordringbare wouden, maar naauwelijks kon men op eenige plaatsen de beginselen van een dorp ontdekken. Nieuw-Amsterdam mogt al eenige beteekenis verkregen hebben, als het middelpunt van den ruilhandel met de Indianen en de vaart op Virginië en Nieuw-Engeland: buiten zijne wallen werden te vergeefs welvaart en beschaving gezocht. De opbrengst van de tolregten en andere aan de Compagnie

¹) O'Call. I 69. Brodh. 44, 47, 165.

verschuldigde gelden waren niet eens voldoende om de onkosten van het bestuur te dekken; en toen door de in 1643 te Amsterdam opgerigte Rekenkamer de staat der ontvangsten en uitgaven met betrekking tot Nieuw-Nederland van 1626 tot 1644 werd opgemaakt, bleek het dat deze met een nadeelig saldo van meer dan een half miljoen guldens sloot, en de Compagnie dus ten slotte door het bezit van die belangrijke kolonie niet gewonnen, maar aanmerkelijk verloren had ¹.

Intusschen waren de Engelsche volkplantingen in Noord-Amerika binnen denzelfden tijd tot eenen trap van bloei en kracht gestegen, die met de armoede en magteloosheid van Nieuw-Nederland een merkwaardig contrast opleverde. In 1620, bijna gelijktijdig met de oprigting der West-Indische Compagnie, hadden eenige Puriteinen, die in 1608 in ons gastvrij vaderland godsdienstvrijheid gezocht en zich te Leiden gevestigd hadden, te vergeefs van de Staten-Generaal vergunning gevraagd om zich aan de boorden van den Hudson neder te zetten. Door de ondersteuning van bevriende Londensche kooplieden in staat gesteld hunne voorgenomene landverhuizing ten uitvoer te brengen, waren zij, ongeveer honderd in getal, ² een weinig ten noorden van de Hudson aangeland, en hadden daar de grondslagen van de stad New-Plymouth, en daarmede van Nieuw-Engeland, gelegd. Nog waren geen

¹) O'Call. I, 349, 386.

²) Brodh. 128.

dertig jaren verstreken, toen de bevolking dier landstreek reeds tot bij de zestigduizend zielen geklommen was. Vier der twaalf afzonderlijke volkplantingen, achtereenvolgens aldaar gesticht, hadden zich reeds in 1643 tot gemeenschappelijke bescherming in een statenverbond aaneengesloten. Naast New-Plymouth hadden zich verscheidene steden verheven, wier getal voortdurend en snel toenam. Daar had men de Indianen reeds zoozeer in bedwang, dat zij althans in de steden geen ernstige vrees meer inboezemden, en hunne opperhoofden zich vrijwillig of gedwongen aan de uitspraak der Engelsche autoriteiten onderwierpen. Daar was eene krachtige en onafgebrokene ontwikkeling op te merken. Daar was, in één woord, al wat in Nieuw-Nederland ontbrak: veiligheid, welvaart en snel toenemende bloei ¹.

Het kan ons dan ook niet bevreemden, dat de Engelsche naburen, wier klimmend getal voortdurende uitbreiding vereischte, zich weinig om de regten onzer voorvaderen op de in naam, maar niet in werkelijkheid, aan hen onderworpen landstreken bekommerden. Van den aanvang af hadden zij op Nieuw-Nederland, dat door vruchtbaarheid boven Nieuw-Engeland uitblonk ², begeerige oogen geslagen, en voorwendsels gezocht, om de rechtmatigheid onzer inbezitneming te betwijfelen. Weldra kwamen zij van woorden tot daden. In Junij 1633

¹) Hildreth, 188. Bradf. I, 420 vv.

²) Vertoogh, 26.

had de Directeur-Generaal Wouter van Twiller van de Indianen eene uitgestrekte streek lands aan de Connecticut voor de West-Indische Compagnie gekocht, en daar, 52 gelijk ik reeds vermeld heb, een fort, de Goede Hoop genaamd, opgerigt. Tot bewijs der inbezitneming werd aan den mond der rivier een schild met het wapen der Staten-Generaal aan eenen boom vastgehecht. Reeds in September kwamen de Engelschen zich op dezelfde plaats vestigen. Het wapenschild werd door hen afgeworpen, en in zijne plaats, gelijk wij in de oorspronkelijke berigten lezen, „eene bespottelycke tronie” ¹ in den boom gesneden. Zonder zich in het minst om het zwakke garnizoen of het eigendomsregt der Compagnie te bekommeren, begonnen nu de indringers het land te ontginnen en huizen te bouwen. Zes jaren later bezocht kapitein David Pietersz de Vries deze streek, en vond daar reeds de steden Hartford met meer dan honderd en New-Haven met drie honderd huizen. „Ick daer komende,” verhaalt hij, „wierde by de Engelse Gouverneur te Gast genoodight, dien ick over de Taffel sittende verhaelden, dat het qvalyck gedaen was de Companies Landen met gheweld te nemen, die sy selver gekocht ende betaeld hadde; gaf my tot antwoordt, dat de landen leedigh lagen, ende wy menigh Jaer daer geweest waren en daer gansch niet toe en dede, dat het Sonde waer sulcken kostelycken

¹) Vertoogh, 16.

Land ongebouwt te laten, dat sulcken schoone Koorn voort bracht" ¹.

Voorzeker was tegen deze redenering uit het oogpunt des regts veel in te brengen: maar wat baat het in de politiek, of men het regt aan zijne zijde heeft zoolang men niet tevens de magt bezit om het te handhaven? Te vergeefs had Van Twiller herhaaldelijk in krachtige bewoordingen tegen de handelwijze der Engelschen geprotesteerd. Te vergeefs diende Kieft bij het bestuur van Nieuw-Engeland uitvoerige vertoogen in, waarin hij de Engelschen, die somtijds ook van hunne zijde ware of voorgewende grieven aanvoerden, bij den wolf in de fabel vergeleek, die met het onschuldige lam twist zocht. Diergelijke vergelijkingen waren alleen geschikt om de magteloosheid der papieren wapenen, waarmede door de Hollanders gestreden werd, des te helderder in het licht te stellen. Niet tevreden bijna de gansche landstreek tusschen de Connecticut en de Hudson ingenomen te hebben, begonnen zij ook aanspraak te maken op het Lange Eiland, hetwelk door zijne gunstige ligging en ruime havens voor de kroon onzer bezittingen werd gehouden ². Het was te verwachten, dat de Engelschen, zich steeds verder op den onbebouwden grond van Nieuw-Nederland uitbreidende, niet alleen de wilde inboorlingen,

¹) Voyagien, 150.

²) Vertoogh. 14.

maar ook onze beschaafde voorouders weldra van Amerika's bodem zouden afdringen ¹.

Het kon niet anders, of deze snelle en dreigende uitbreiding van het grondgebied der magtige naburen moest zoowel bij de Hollandsche kolonisten als bij de staatslieden in het vaderland ernstig nadenken opwekken. Het bleef niet alleen een belangrijk onderzoek, maar het werd eene levensvraag, door welke oorzaken Nieuw-Engeland binnen zoo korten tijd tot zoo hoogen trap van volrijkheid en bloei gestegen was. In hunne memoriën aan de Bewindhebbers der West-Indische Compagnie hadden de kolonisten op drie omstandigheden gewezen, waarin naar hunne meening de sleutel tot het raadsel gevonden werd. Zij hadden op de overkomst van een grooter aantal landverhuizers aangedrongen, opdat zij, gelijk de Engelschen, in dorpen en steden zouden kunnen zamen wonen. Zij hadden voor deze plaatsen een zelfstandig, door de burgers gekozen, bestuur, benevens eene vertegenwoordiging in den Raad der kolonie, verlangd. Ook hadden zij bij elke gelegenheid om opheffing der belemmeringen gevraagd, die handel en nijverheid in den weg stonden. Voortdurende landverhuizing, aandeel aan het bestuur, en vrijheid van arbeid: ziedaar dus de drie middelen, aan wier samenwerking zij den bloei van Nieuw-Engeland toeschreven, en dus ook de kracht toe-

¹) O'Call. I, 150v., 154, 209. Brodh. 153, 233, 235, 239, 257, 293vv., 322vv., 339vv., 429. Zie aant. X.

kenden, om Nieuw-Nederland uit zijnen vervallenen staat op te heffen ¹.

Een blik op de geschiedenis der Engelsche volkplantingen zal voldoende zijn om ons te overtuigen, dat zij zich hierin niet bedrogen hadden.

Reeds ten tijde van Elizabeth was de Engelsche natie voor het plan ingenomen, om de kusten van Noord-Amerika in landbouwkoloniën te herscheppen. Walter Raleigh's veelomvattende geest had ingezien, hoe belangrijk het bezit van vruchtbare gewesten aan de overzijde van den oceaen voor zijn vaderland kon worden, en met de hem eigene energie en volharding had hij niets onbeproefd gelaten om Virginië te bevolken. Zijn enthousiasme wekte bij velen hetzelfde streven op, terwijl de vrede met Spanje, door Jacobus I terstond bij zijne troonsbeklimming gesloten, terzelfder tijd aan vele koene zeelieden geen ander veld voor roem of broodwinning overliet, dan de verdere ontdekking en kolonisatie der Nieuwe Wereld hun aanbood. Niettegenstaande eene reeks van moeilijkheden en rampen werd Virginië binnen weinige jaren eene gevestigde volkplanting, wier inwoners reeds in 1619 een aandeel in het bestuur verkregen. Van dat oogenblik af dagteekenen hare zelfstandigheid en haar bloei. Nu zij niet langer aan den willekeur van uit het moederland gezondene Gouverneurs waren prijs

¹) Vgl. de plaats uit het Vertoogh, opgenomen in aant. XVI.

gegeven, begonnen de kolonisten Virginië als hun eigenlijk vaderland te beschouwen. Het heimwee naar den geboorte- grond veranderde in liefde voor de landstreek, wier vrucht- baarheid ten koste van bloed en tranen gekocht was, en die de aan haar besteede zorgen met veiligheid en vrijheid beloonde. De burgerregten der ingezetenen van Virginië droegen sedert zoo krachtig tot vermeerdering der bevol- king bij, dat de eigenaars der koloniën, die later daarnevens ontstonden, alleen door aanbieding van dezelfde gunstige voorwaarden volkplanters konden aanlokken ¹.

Niet anders, Geachte Toehoorders! was de loop der kolonisatie van Nieuw-Engeland. Behoeftte aan gewetens- vrijheid heeft daar de grondslagen gelegd en de eerste moeijelijkheden overwonnen; maar het is bovenal de zeker- heid van burgerlijke en handelsvrijheid, die derwaarts een onafgebroken toevloed van krachtige en nijvere kolonisten heeft uitgelokt. De Pelgrimvaders, die in 1620 voor eenen stroom van landverhuizers den weg gebaad hebben, waren door eenen zamenloop van omstandigheden van de bescherming, doch tevens van den belemmerenden invloed der magthebbers in het vaderland verstoken. Zij benoemden hun eigen bestuur, maakten zelve hunne wetten, en hadden eene zelfstandige regtspleging. Aanvankelijk in gemeen- schap van goederen levende, zagen zij echter weldra de onmisbaarheid van het eigendomsregt in; en toen hun grondgebied ten gevolge van de verdeeling der landerijen snel

¹) Bancroft I, 154, 158.

toenam, werd aan elk dorp eene vertegenwoordiging in het bestuur toegekend ¹.

In Massachusetts had zich reeds op kosten van bijzondere personen eene volkplanting nedergezet, toen Koning Karel I in 1629 de vereeniging der aandeelhouders tot eene erkende corporatie verhief. In den waan, dat hij slechts met eene handelsvennootschap te doen had, schonk hij haar de bevoegdheid om nieuwe leden aan te nemen, en een eigen bestuur te kiezen, dat de oppermagt over de kolonie uitoefende. Om de regten der kolonisten werd niet gedacht. Hun lot was onvoorwaardelijk aan de corporatie in het moederland overgegeven; en zij hadden daar zelve zooveel gevoel van, dat zij zich beklagden tot slaven vernederd te zijn. Doch nog in hetzelfde jaar besloten de aandeelhouders, die geen uitsluitende handelsvoorregten bedoeld hadden, maar het met de kolonisatie ernstig meenden, het hun geschonkene charter en daarmede het bestuur over Massachusetts derwaarts over te brengen. Van de bevoegdheid om hun getal uit te breiden gebruik makende, namen zij reeds in 1631 alle volkplanters, die onder de leden van eene kerkelijke gemeente waren opgeschreven, in hun midden op, en in het volgende jaar werden de onderscheidene dorpen door afgevaardigden in den Raad der kolonie vertegenwoordigd. Zoo ontstond er een zelfstandige staat, welks ingezetenen zelve de ambtenaren kozen, aan welke zij de regeling hunner belangen toevertrouwden.

¹) Bancroft, I, 315, 322.

Weldra verspreidde zich de faam der vrijheden van Massachusetts door geheel Engeland; en in één jaar kwamen drie duizend nieuwe volkplanters met hunnen arbeid en hunne kapitalen den bloei der kolonie verhoogden ¹.

De inwoners van Nieuw-Engeland waren dus reeds in het bezit van belangrijke regten, toen de Nederlandsche kolonisten nog onvoorwaardelijk aan het despotisme der West-Indische Compagnie onderworpen waren. Doch zij genoten bovendien de meest volkomene vrijheid van arbeid. De eenige verordening, door het Parlement in dit opzicht uitgevaardigd, was in hun eigen belang genomen, en betrof het verbod om de inboorlingen van vuurwapenen en ammunitie te voorzien. Eerst in 1660 is Engeland begonnen in het belang zijner eigene kooplieden en fabrikanten den handel en de nijverheid zijner koloniën te beperken, en binnen afgebakende grenzen te besluiten, maar tot op dat tijdstip was elk winstgevend bedrijf geoorloofd ². De staatkundige toestand van Engeland had de magt der handelscompagniën, die, even als in ons vaderland, aanvankelijk met de zorg voor de bevolking en den bloei der koloniën belast waren, reeds bij hare opkomst geknakt. De Compagnie van Virginië, die hare taak in vele opzichten behoorlijk vervulde, werd in 1624 bij regterlijk vonnis opgeheven. In 1620 bekleedde Jacobus I den zoogenaamden Raad van Plymouth met het

¹) Bancroft I, 339 vv. 345, 383.

²) Bancroft I, 405, II, 42. Zie voor Virginië, waar de vrijheid van arbeid slechts zeer weinig beperkt was, I, 211—230.

hoogste gezag over een groot deel van Noord-Amerika, van 40° tot 48° noorderbreedte. Zonder de vergunning van dat handelsligchaam mogt aldaar geen schip eenige haven binnenzeilen, geen volkplanter den grond betreden, geen bevervel opgekocht, zelfs geen visch gevangen worden. Doch de heerschende geschillen over het prerogatief der kroon hadden reeds dadelijk aan haar regt doen twijfelen, om een zoo uitgestrekt monopolie te verleenen. Door den tegenstand van het Parlement werd de werkring van den Raad zoozeer beperkt, dat zijne eenige winst bestond in den verkoop van gewesten, waarop New-Plymouth, Massachusetts, Rhode Island en andere volkplantingen gevestigd werden. Reeds in 1635 besloten de teleurgestelde aandeelhouders het nog overgeblevene land te verdeelen en hunne vennootschap te ontbinden ¹. Op dat tijdstip waren dus de Engelsche kolonisten in Noord-Amerika reeds onder het onmiddelijke staatsgezag gekomen, en hoewel het moederland later hunne vrijheid in handel en nijverheid aanmerkelijk beperkte, werden zij nimmer aan het monopolie eener handelscompagnie, maar aan het eigenbelang der gezamenlijke kooplieden en fabrikanten van Engeland prijs gegeven, wier onderlinge mededinging de nadeelige gevolgen dier beperking gedeeltelijk voorkwam ². Gedurende het vierde eener eeuw bleven de koloniën echter nog in het bezit der meest volkomene vrijheid van arbeid. Kan het dan verwondering wekken, dat

¹) Bancroft, I, 192, 272, 324, 408.

²) A. Smith, wealth of nations (Lond. 1791) II, 391.

hare inwoners vasten wortel schoten in den grond, die op het gebied van godsdienst, van staatsregt en van nijverheid al hunne wenschen bevredigde? dat zij met buitengewone snelheid in aantal en welvaart toenamen, en reeds in 1635 vast besloten waren hunne vrijheid, des noods gewapenderhand, tegen de willekeur van het moederland te verdedigen ¹?

Voorzeker mogen wij niet voorbijzien, dat de staatkundige toestand van Engeland gedurende den aanvang der zeventiende eeuw de emigratie grootelijks bevorderde. De vervolgde Puriteinen, wier vurig geloof noch met de Roomsch-Katholijken noch met de Episcopalen in schikking wilde treden, zochten aan de andere zijde van den Atlantischen Oceaan de gewetensvrijheid, die hun in het vaderland geweigerd werd; en toen het Lange Parlement hunne geestverwanten op het kussen bragt, stond de stroom der landverhuizing, die reeds 25000 Engelschen ² naar Noord-Amerika had weggevoerd, voor eenigen tijd geheel stil. Doch zoo zich daar geen burgerlijke en handels-vrijheid aan de heerschappij der geliefkoosde godsdienstige leerstellingen gepaard had, het getal der uitgewekenen zou naauwelijks zooveel honderden bedragen hebben, als het nu duizenden telde. Aanvankelijk waren het slechts weinigen, die armoede, kommer en gevaar trotseerden, om God in de wildernis naar de inspraak van hun hart te kunnen dienen. Toen echter door hunne volharding de eerste moeilijkheden over-

¹) Bancroft, I, 407.

²) Hildreth, 188.

wonnen en zelfstandige staten gesticht waren, wier burgers eene groote mate van vrijheid, niet alleen met betrekking tot de godsdienst, maar ook tot het staatsleven en de nijverheid bezaten, toen vond de emigratie overal hare voorstanders. De bevrediging van zuiver geestelijke behoeften is slechts voor enkele uitgelezene zielen eene levensvraag. De zucht naar stoffelijk welzijn daarentegen vindt sympathie in ieders gemoed. En waar kon deze eerder voldoening vinden, dan in gewesten, waar een onafzienbaar veld voor ieders werkzaamheid geopend was, en de staatkundige regten der burgers het vrije genot van de vruchten hunner nijverheid waarborgden?

Er was echter ook toen reeds in de staatsregelingen der onderscheidene volkplantingen eene schaduwzijde op te merken, die met hare klimmende grootheid steeds donkerder tinten heeft gekregen. Zij hielden allen over tot zuivere democratie. Het algemeen stemregt was zelfs in enkele staten van den oorsprong af de hoeksteen der constitutie. Wie niet geheel onbedreven is in den aard en de geschiedenis der onderscheidene regeringsvormen, wie erkent dat de driften en dwalingen des volks niet minder gevaarlijk kunnen zijn dan de willekeur der regering: die zal voorzeker toestemmen dat een diergelijke regeringsvorm niet geschikt is om het algemeene welzijn of de persoonlijke vrijheid op de krachtigste wijze te bevorderen. Maar wij mogen niet voorbijzien dat in den tijd, waarvan wij spreken, de twee voorwaarden bestonden, onder welke eene zuivere democratie de minste nadeelen oplevert, namelijk een

beperkt grondgebied en eene nijvere, zelfstandige en ontwikkelde bevolking. De laatste voorwaarde, die door de onafgebrokene landverhuizingen nog eenigermate een tegenwigt van de nadeelen der volksregering uitmaakt, was toen in de hoogste mate aanwezig, daar de burgers hoofdzakelijk uit krachtvolle en meer of min beschaafde Engelsche uitgewekenen bestonden. De eerste bleef door de vermenigvuldiging der afzonderlijke volkplantingen insgelijks geruimen tijd bestaan. Wij mogen dus aannemen, dat de democratie althans in de eerste helft der zeventiende eeuw geen schadelijken invloed op de Engelsche koloniën heeft uitgeoefend, en dat zij integendeel destijds de krachtigste waarborgen voor de veiligheid van personen en eigendommen, voor vrede en welvaart opleverde.

De kolonisten van Nieuw-Nederland hadden derhalve juist gezien, toen zij hunne tegenspoeden aan het gemis van onafgebrokene landverhuizing en aan hunne uitsluiting van elk aandeel in het bestuur hunner belangen toeschreven. Doch de toestand van ons vaderland en de politiek onzer Regenten was niet geschikt om hunne wenschen spoedig te bevredigen. Terwijl gewetensdwang en strijd tusschen de willekeur van den vorst en de regten des volks in Engeland gansche scharen den pelgrimsstaf deden opvatten, om een nieuw vaderland op te zoeken, was Nederland een toevlugtsoord voor godsdienstige en staatkundige ballingen. Burgerlijke vrijheid kweekte tevredenheid; handel en nijverheid verspreidden

algemeene welvaart. De dicht op een gedrongene bevolking had geen gebrek aan middelen van bestaan, en voelde geen roeping om den geliefden geboortegrond voor onbekende gewesten te verlaten. Vandaar dat de landverhuizing krachtige aanmoediging vorderde. Het was gebleken dat zij wel kon worden uitgelokt, maar alleen door het gegronde vooruitzicht van stoffelijke voordeelen, en ten koste van groote voorschotten. De West-Indische Compagnie was echter niet gezind, om aan den bloei harer overzeesche bezittingen zware offers te brengen. Handel drijven was haar eenig doel. Volkplantingen te stichten was zelfs in strijd met de handhaving van haar monopolie. Daarbij was haar onbeperkte magt over Nieuw-Nederland gegeven, en zij kon niet gemakkelijk besluiten daarvan ook zelfs een deel aan de inwoners af te staan. De Staten-Generaal, hoezeer geneigd hunnen invloed nu en dan ten gunste der kolonisten te doen gelden, achtten het echter strijdig met hunne belangen om de koloniën onder hun onmiddelijk bestier te brengen. Nieuw-Nederland bleef dus onder de magt eener handelscompagnie, die de vermeerdering zijner bevolking, en de burgerlijke en handels-vrijheid zijner inwoners voortdurend tegenwerkte.

Het vervolg der geschiedenis zal ons het bewijs leveren, dat onze natie niet minder dan de Engelsche de geschiktheid bezit om volkplantingen te stichten en te doen bloeijen.

Mijne Heeren, Zeer Geachte Hoorders!

Er kunnen bezwaarlijk twee zaken worden uitgedacht, die meer lijnrecht tegen elkander overstaan, dan handel drijven en regeren. De koopman jaagt langs elk geoorloofden weg zijn voordeel na. Elk nevendoel zou zijne ondernemingen belemmeren, zijne winsten verminderen. De pligten en opofferingen, aan het bestuur van koloniën verbonden, zijn vreemd aan zijnen werkkring, strijdig met zijne belangen. Uit dit oogpunt moeten wij het in onze voorouders afkeuren, dat zij het bestuur over hunne Oost- en West-Indische bezittingen voortdurend en bij uitsluiting aan handelsmaatschappijen toevertrouwd. Zij hadden moeten begrijpen, dat de zucht om snelle en groote winsten te behalen, elk ander doel uit het oog zou doen verliezen, en dat het oppergezag als een middel zou worden beschouwd, niet om de welvaart der onderdanen te bevorderen, maar om een voordeelig monopolie tegen elke mededinging te handhaven.

Het zou echter onregtvaardig zijn niet in aanmerking te nemen, dat onze voorouders van de ondervinding, die wij in dit opzicht bezitten, grootendeels verstoken waren. Wel ontbrak het in de zeventiende eeuw niet aan helderziende mannen, die de schadelijke gevolgen der uitsluitende voorregten van de Oost-Indische en de West-Indische Compagnie aantoonde¹: maar beiden hadden in den strijd met Spanje gewigtige diensten bewezen, het vaderland door grootsche daden aan zich verplicht, en door de schatten, die zij uit de Molukken herwaarts bragten of aan den vijand ontweldigden, bij de natie de overtuiging van hare onmisbaarheid gevestigd. Daarenboven werd het bezit van koloniën in den aanvang, zoowel in ons vaderland als in de overige handeldrijvende staten, alleen gewigtig geacht om hare vreemdsoortige of kostbare voortbrengselen: en het mag welligt aan den koopmansgeest onzer natie worden toegeschreven, dat dit vooroordeel hier langer dan elders bleef bestaan, en onze voorvaderen nog bijkans uitsluitend om het monopolie in specerijen en pelterijen dachten, toen Engeland en Zweden reeds geruimen tijd aan de vestiging van landbouwkoloniën gearbeid hadden.

Het kan ons derhalve niet verwonderen, *Mijne Heeren!* dat de West-Indische Compagnie geen middel verzuimde, om ten koste der ontwikkeling en welvaart van Nieuw-Nederland haar eigen voordeel te bevorderen. Wij zagen in onze vorige bijeenkomst, welke nadeelige gevolgen uit

¹) Zie aant. XI.

hare nalatigheid in het behartigen van de belangen der ingezetenen en in de keuze van bekwame regenten voortvloeiden. De kolonie werd op den rand van haren ondergang gebracht, en scheen weldra door de Hollanders verlaten en eene prooi der Engelschen te zullen worden. Een blik op de geschiedenis der Engelsche volkplantingen schonk ons de overtuiging, dat de snelle opkomst en bloei der laatste voornamelijk aan onafgebrokene landverhuizing, vrijheid van arbeid en burgerlijke vrijheid te danken was, en dat de kolonisten van Nieuw-Nederland derhalve niet ten onrechte daarin de eenige middelen zagen, om hunnen toestand te verbeteren. Wij zullen thans zien, dat de West-Indische Compagnie door den drang der omstandigheden genoopt werd meer en meer hunne wenschen te bevredigen, en dat de goede vruchten dezer handelwijze niet achterbleven. Doch de verzuimde tijd kon niet worden ingehaald: en de tweede oorlog met Engeland, die in 1664 aan onze heerschappij in Noord-Amerika een einde maakte, was eer de aanleiding en het voorwendsel dan de oorzaak van het verlies van Nieuw-Nederland.

Wilt mij bij de behandeling van dit laatste tijdperk nogmaals met Uwe vereerende aandacht volgen!

Nog nimmer was de toestand van Nieuw-Nederland in zulk een helder licht getreden, als het verslag, door de Rekenkamer op last der Staten-Generaal in 1645 uitgebragt, er over verspreidde. Het bleek nu dat de Compagnie, niettegenstaande hare onafgebrokene pogingen om de

kolonie uitsluitend aan hare handelsbelangen dienstbaar te maken, hare baatzuchtige politiek ten slotte met een aanzienlijk geldverlies had geboet; en de vraag werd zelfs door hare Bewindhebbers geopperd, of het niet raadzaam zou zijn, om van het oppergezag over Nieuw-Nederland afstand te doen. Daar de Compagnie echter in hare onderscheidene charters beloofd had, de kolonisten te beschermen en te verdedigen, en er bovendien gegronde hoop op verbetering scheen te bestaan, begreep men dat zij hare belangrijke bezitting bezwaarlijk kon laten varen. Na veelvuldige beraadslagingen werd eindelijk besloten een geheel ander stelsel te huldigen, dan tot nog toe geheerscht had. In 1639 was de binnenlandsche handel in de kolonie vrijgegeven, doch de vrachtvaart tusschen haar en het moederland nog aan de schepen der Compagnie en van enkele bevoorregte personen voorbehouden. Thans werd deze voor alle bijzondere kooplieden opengesteld, onder verplichting van regstreeksche vaart tusschen beide gewesten. Ook de handel op Brazilië en West-Indië werd aan de kolonisten vergund. De opbrengst van belastingen, waaronder de in- en uitgaande regten de eerste plaats innamen, zoude voortaan de voornaamste inkomsten der Compagnie uitmaken. Zooveel mogelijk zouden de kolonisten worden aangespoord om dorpen en steden te stichten, die in den Raad van Nieuw-Nederland afgevaardigden zouden mogen zenden ¹.

¹) O'Call. I. 347 vv. Brodh. 403 vv. 413.

Het behoeft nauwelijks vermelding dat de Directeur-Generaal Kieft, wiens onverantwoordelijke handelwijze de schuld droeg van den langdurigen en vernielenden oorlog met de Indianen, tevens werd afgezet. Hij werd vervangen door Petrus Stuyvesant, Directeur der kolonie van Curaçao, die in 1644 in eenen aanval op het Portugeesche eiland St. Martin een been verloren had, en juist in het vaderland heilkundige hulp was komen zoeken. In vastberadenheid, energie, eerlijkheid en kunde zijnen voorganger verre overtreffende, was hij echter evenmin als deze geneigd de behoefte der kolonisten aan burgerlijke vrijheid te erkennen, en hun streven naar een aandeel in het bestuur te bevredigen. Zoowel op het gebied van de kerk als van den staat was hij een voorstander van onbeperkt gezag en lijdelijke gehoorzaamheid ¹.

Nauwelijks was Stuyvesant in Nieuw-Nederland aangekomen, of hij vond gelegenheid om zijne meening in dit opzicht te openbaren. Het bestuur van Kieft, die nog niet naar het vaderland was teruggekeerd, maar zijne landhoeve op Manhattan betrokken had, had bij de burgers zooveel afkeuring gewekt, dat twee der voormalige Acht-mannen, Kuyter en Melyn, eene petitie indienden, met eerbiedig verzoek, dat Kieft, benevens zijne voornaamste raadslieden, ter verantwoording mogt geroepen worden. De nieuwe Directeur-Generaal, in wiens schatting eene diergelijke handelwijze met hoogverraad gelijk stond,

¹) O'Call. I, 359 vv. II, 547. Brodh. 413.

begreep bovendien dat zijne beslissing in deze zaak voor de rust van zijn eigen bewind van het grootste belang zou zijn. „De Boere-Reeckels” — zeide hij — „souden in toekomende myn oock soo trachten te bruijen, maer ick sal het nu soo wel maecken, dat sy haer buyck in toekomende vol sullen hebben” ¹. Zonder moeite wist hij zijnen volgzamen Raad te bewegen, het verzoek af te slaan. In plaats van Kieft werden nu Kuyter en Melyn voor de regtbank gedaagd, om rekenschap van hun gedrag als Acht-mannen af te leggen. Niettegenstaande zij zich op alle hun te laste gelegde punten konden regtvaardigen, werd hun vonnis opgemaakt, en te naauwernood ontkwam Melyn de doodstraf, die Stuyvesant tegen hem vorderde. Beiden werden tot veeljarige verbanning en zware geldboeten veroordeeld. Aan appel naar het moederland was niet te denken. „Zoo ik wist” — voerde de Directeur-Generaal Melyn toe, — „dat gij in Holland uw vonnis openbaren, of het voor de Staten-Generaal brengen zoudt, dan zou ik u aan den hoogsten boom in Nieuw-Nederland doen ophangen” ², en toen eenige dagen daarna in den kerkeraad over appelleren gesproken werd, verklaarde hij: „soo yemant het dede, ick soude hem een voet korter doen maecken, en stuyren de stucken naer Hollant, en laten hem soo appelleren” ³.

Geenszins door deze ruwe taal versaagd, zochten Kuyter

¹) Vertoogh, 40.

²) Brodh. 472.

³) Vertoogh, 40.

en Melyn onmiddelijk na hunne overkomst bij de Staten-Generaal herstel van het hun gepleegde onregt. Daar uit het ingestelde onderzoek hunne onschuld bleek, werd het vonnis der regtbank te Nieuw-Amsterdam vernietigd, en Stuyvesant naar den Haag geroepen om zich te verdedigen. Niet genegen zelf aldaar te verschijnen, zond hij den Secretaris der kolonie, Cornelis van Tienhoven, een talentvol en sluw, maar hoogst onzedelijk en beginselloos man, die zich reeds bij Kieft en nu weder bij Stuyvesant onmisbaar had weten te maken, als zijnen gemagtigde naar het moederland ¹.

Intusschen hadden in Nieuw-Nederland voorvallen plaats gehad, die veroorzaakten dat gelijktijdig met zijnen gunsteling afgevaardigden des volks naar Holland vertrokken. Reeds terstond bij zijne aankomst had Stuyvesant het ongenoegen der kolonisten in hooge mate opgewekt, door den accijns op het bier, dien zijn voorganger willekeurig had laten voortduren, niet alleen te behouden, maar bovendien van wijnen en likeuren te heffen ². Vreezende dat de publieke opinie zich geheel tegen hem zou keeren, besloot hij het voorbeeld van zijnen voorganger te volgen, en aan zijne onderdanen eene vertegenwoordiging toe te staan. De inwoners van het eiland Manhattan, van de dorpen Breuckelen en Amersfoort op het Lange Eiland en van Pavonia werden uitgenoodigd, eene nominatie van achttien personen

¹) O'Call. II, 58. — Brodh. 503.

²) Zie aant. XII.

op te maken, waaruit de Directeur-Generaal er negen zou kiezen. Deze zouden hem in alle gewigtige gevallen met hunnen goeden raad ter zijde staan, en in burgerlijke zaken regt spreken. Zij mogten echter alleen vergaderen, wanneer zij daartoe werden opgeroepen. Jaarlijks zouden zes van hen aftreden, en uit eene nominatie van twaalf, door het collegie zelf aan te bieden, vervangen worden ¹.

Met ijver volbragten de Negen-mannen de hun opgelegde taak, en ondersteunden den Directeur in zijne pogingen ter verbetering en verfraaijing van Nieuw-Amsterdam, tot herstel der kerk en tot inrigting van een behoorlijk schoollokaal, daar bij gemis hiervan reeds gedurende verscheidene maanden geen onderwijs aan de jeugd gegeven was. Voor deze en andere werken van algemeen belang achtten zij zich bevoegd geldelijke bijdragen van de burgerij te vorderen; maar zij weigerden in eene belasting toe te stemmen, wier opbrengst tot versterking van het fort moest dienen, daar de Compagnie naar regt en billijkheid gehouden was uit eigen middelen voor de veiligheid der kolonie te zorgen. ²

Het duurde echter niet lang, of de Negen-mannen achtten het hunnen pligt om Stuyvesant op de nadeelige gevolgen opmerkzaam te maken, welke zijne strenge opvolging van de voorschriften der West-Indische Compagnie op de kolonie uitoefende. Van alle onmiddellijke

¹) O'Call. II, 36. Brodh. 474.

²) Zie de artikelen XXV en XXXI van het Charter van 1629 bij O'Call. I. 119. Vgl. O'Call. II, 42. Brodh. 476.

voordeelen beroofd, die vroeger uit haar monopolie voortvloeiden, was de Compagnie er thans voornamelijk op bedacht, de haar nog toekomstende inkomsten zooveel mogelijk te vermeerderen. De schulden der kolonisten wegens voorschotten van allerlei aard werden gestrengelijk ingevorderd, niettegenstaande de oorlog met de Indianen velen van alles had beroofd. Voor de betaling der tienden werd geen uitstel meer gegeven. Boven alles echter zocht men de in- en uitgaande regten, die langzamerhand tot dertig percent der waarde werden opgevoerd, aan het genoemde doel dienstbaar te maken. Het gevolg dier onderscheidene maatregelen bestond echter niet alleen in verarming der bevolking, maar ook in kwijning van den handel. De gretigheid, waarmede Stuyvesant van elk voorwendsel gebruik maakte om de regten te verhoogen, en de ingevoerde goederen verbeurd te verklaren, werd niet alleen in Nieuw-Engeland en Virginië, maar zelfs in West-Indië bekend, en schrikte de koopvaardischepen af om Manhattan aan te doen. Het gewone verschijnsel vertoonde zich ook hier. De zware tolregten verjoegen den handel, en ondermijnden daarmede tevens de welvaart der kolonie ¹.

Te vergeefs drongen echter de Negen-mannen bij den Directeur-Generaal op wijziging van het door hem gevolgde stelsel aan. Hij beriep zich op de bevelen der Compagnie, die hij niet mogt overschrijden. Eindelijk

¹) O'Call. II. 22, 48, 61, 65. Brodh. 495. Vertoogh, 43.

besloten de volksvertegenwoordigers om afgevaardigden naar het vaderland te zenden, ten einde andermaal op de tusschenkomst der Staten-Generaal aan te dringen. In het eerst schonk Stuyvesant zijne goedkeuring aan dit plan, doch vorderde weldra, dat de geheele uitvoering aan hem zou worden overgelaten, en niets naar het vaderland zou worden geschreven, dan wat hij ten volle beamen kon. De Negen-mannen wilden hierin echter niet toestemmen, en nu werd niets verzuimd om hun doel te verijdelen. Het werd hun verboden de kolonisten bijeen te roepen, om over de zending naar Holland te spreken; en toen zij daarop huis aan huis rondgingen om met hunne medeburgers te raadplegen, werd de woning van hunnen Secretaris Van der Donck in zijne afwezigheid doorzocht, en al zijne papieren in beslag genomen. Den volgenden dag werd Van der Donck zelf gevangen gezet, en bij vonnis van den Raad uit het collegie verwijderd ¹.

Door dezen tegenstand niet ontmoedigd, maakten de Negen-mannen in overleg met de voornaamste ingezetenen eene memorie op, die hunne wenschen bevatte, en begeleid werd door een Vertoog, waarin de toestand van Nieuw-Nederland en de tot dusverre door de West-Indische Compagnie gevolgde politiek naar waarheid werden afgeschilderd. Op drie zaken drongen zij voornamelijk aan. Vooreerst achtten zij het onmogelijk dat de kolonie tot eenigen bloei zou kunnen komen onder het bestuur

¹) O'Call. II. 66, 86, 90. Brodh. 501.

der Compagnie, die gedurende een veeljarig bezit de belangen harer overzeesche onderdanen ten eenenmale verwaarloosd had. Zij wenschten daarom dat de Staten-Generaal Nieuw-Nederland onder hun onmiddelijk gezag zouden brengen, en voor de overkomst van landverhuizers zorg zouden dragen. In de tweede plaats spraken zij hunne overtuiging uit, dat bevolking en welvaart met burgerlijke en handels-vrijheid in onafscheidelijk verband staan, en verlangden derhalve, nevens een eigen bestuur, vermindering der hooge tolregten en opheffing van de verpligting om alleen naar het vaderland uit te voeren. Eindelijk drongen zij er op aan, dat de geschillen met de Engelsche volkplantingen spoedig tot een einde gebragt, en de wederzijdsche grenzen afgebakend zouden worden, opdat zij in vrede en veiligheid hunne handelsbelangen zouden mogen behartigen ¹.

Van der Donck, die hoogst waarschijnlijk zoowel de Memorie als het Vertoog gesteld had ², vertrok nu in den zomer van 1649 met twee zijner medeleden naar het moederland, waar zij nog vóór Van Tienhoven aankwamen. Zonder zich om de West-Indische Compagnie te bekommeren, begaven zij zich onmiddelijk naar 's Gravenhage, en reikten aan eene Commissie der Staten-Generaal hunne belangrijke stukken over, benevens een geschrift, waarin zij 68 bijzondere punten hadden uiteengezet, ten bewijze

¹) O'Call. II, 110—121. Brodh. 504. Zie aant. XIII.

²) Brodh. 507.

dat de Compagnie de kolonie met verregaande achteloosheid behandeld had. Niet tevreden de regering voor hunne goede zaak in te nemen, gaven zij hun Vertoog in het licht, ten einde de publieke opinie te winnen. Te vergeefs beproefde Van Tienhoven hunne beschuldigingen door eene met talent geschrevene verdediging van de Amsterdamsche kamer der West-Indische Compagnie en de beide Directeurs-Generaal te ontzenuwen: zoowel de Staten-Generaal als de natie waren gedrongen de gegrondheid hunner grieven en de juistheid hunner beweringen te erkennen. De toestand van Nieuw-Nederland werd nu een onderwerp van algemeene belangstelling, en de hoop op verandering in de koloniale politiek der Compagnie wekte bij velen de begeerte op, om zich aan de vruchtbare oevers van de Hudson of de Delaware neder te zetten. Naauwelijks waren de afgevaardigden eenige maanden in Holland, toen reeds tweehonderd personen derwaarts vertrokken; en zoo de Compagnie meer scheepsruimte beschikbaar had willen stellen, zouden zij weldra door meer dan duizend landbouwers en boerenknechts gevolgd zijn. Doch de Bewindhebbers waren eer geneigd den stroom der landverhuizing tegen te houden dan te bevorderen. Met moeite kreeg Van der Donck vergunning om voor rekening der Compagnie nog tweehonderd personen in te schepen. Intusschen had de Commissie der Staten-Generaal voor de zaken van Nieuw-Nederland eene Provisionele Order opgemaakt, waarin de Compagnie gelast werd de billijke eischen der kolonisten in te willigen,

en het leed geen twijfel of 's lands regering zou daaraan haar zegel hechten. In de aangename overtuiging, dat hunne zending geslaagd was, keerden de twee Negen-mannen naar Nieuw-Nederland terug. Van der Donck bleef in Holland, om de belangen der kolonie verder te behartigen ¹.

Het duurde echter nog geruimen tijd, eer de wenschen der kolonisten bevredigd werden. De Bewindhebbers der Amsterdamsche Kamer, ontevreden over de openbaarheid, welke aan hun bestuur te beurt was gevallen, en gebelgd over de herhaalde tusschenkomst der Staten-Generaal, waren niet geneigd terstond voor den stroom der openbare meening te zwichten. Ten einde hunnen invloed op 's lands regering te vergrooten, verzochten zij aan de burgemeesters van Amsterdam in de Staten van Holland hunne zaak voor te staan, en hen te handhaven tegenover eenige oproerige onderdanen, die alleen over onderdrukking klaagden, om alle gezag van zich af te kunnen schudden. De Negen-mannen, door Stuyvesant uit klein-geestigen naijver van hunne afzonderlijke bank in de kerk te Nieuw-Amsterdam ontzet, zagen zich verplicht nog verscheidene missiven naar het moederland te zenden, eer zij den magtigen tegenstand van de Bewindhebbers van de West-Indische Compagnie en de regering der stad Amsterdam overwinnen konden. Doch toen ook de overige Kamers der Compagnie de zijde der kolonisten kozen, en zich voor krachtige bevordering der landverhuizing en uitbreiding der han-

¹) O'Call. II, 110—137. Brodh. 511 vv.

delsvrijheid verklaarden, zagen de Bewindhebbers zich gedrongen toe te geven, zoo zij het bestuur over Nieuw-Nederland niet wilden verbeuren. In April 1652 werd het uitvoerregt op tabak opgeheven, de prijs voor den overtogt van landverhuizers aanmerkelijk verminderd, de slavenhandel aan de kolonisten vrijgelaten, en aan de ingezetenen van Nieuw-Amsterdam vergund een eigen bestuur van Burgemeester, Schout en Schepenen te kiezen ¹.

Sedert dien tijd is Nieuw-Nederland een beter tijdperk ingetreden. Het vertoog der Negen-mannen en de onafgebroke ijver van Van der Donck, die in 1655 eene merkwaardige beschrijving van Nieuw-Nederland in het licht gaf, verspreidden de kennis van de vruchtbaarheid en de velerlei bronnen van bestaan der kolonie door het geheele vaderland ², terwijl de opheffing van eenige der voornaamste belemmeringen, die zoolang de ontwikkeling der nijverheid, vooral des handels, verhinderd hadden, niet langer afschrikte, om zich daar te vestigen. De oorlog met Engeland, die in 1652 uitbrak, bragt wel eene tijdelijke staking in de landverhuizing te weeg, doch zoodra de vrede in 1654 gesloten was, werd op nieuw aan alle handwerkslieden en boeren, die door hunnen arbeid voor eigen onderhoud zouden kunnen zorgen, vrije overtogt toegestaan, en velen, die zich vroeger

¹) O'Call. II, 138, 157, 187. Brodh. 515, 539, 548.

²) Zie aant. XIV.

te vergeefs daartoe aangemeld hadden, maakten thans van deze gunstige gelegenheid gebruik.

Door de aankomst van deze en andere volkplanters, wier getal nog veel grooter zou geweest zijn, wanneer de Compagnie begrepen had dat haar eigen belang, en niet alleen het welzijn harer overzeesche onderdanen, onafgebrokene aanmoediging der landverhuizing vorderde, nam de bevolking van Nieuw-Nederland langzaam maar voortdurend toe. Hier en daar verrezen vlekken en dorpen, en naast den landbouw en den handel begon zich ook weldra de fabrieksnijverheid te verheffen. Reeds vroeg was men begonnen zich op den scheepsbouw toe te leggen, waarvoor de uitgestrekte wouden de voortreffelijkste grondstoffen aanboden. Bierbrouwerijen, destilleerderijen, fabrieken van potasch en aardenwerk en steenbakkerijen vermenigvuldigden zich. In 1657 beproefde men de zijdecultuur in Nieuw-Nederland over te planten, en in 1661 werd eene zoutkeet opgericht. De voortbrengselen van den landbouw namen zoozeer in omvang en waarde toe, dat de Compagnie in 1659 op ernstigen aandrang der ingezetenen van Nieuw-Amsterdam, den uitvoer naar Frankrijk, Spanje, Italië en de Caraibische eilanden toestond. Alleen waren de bevervellen hiervan uitgezonderd. Deze konden alleen naar Amsterdam worden uitgevoerd ¹.

¹) O'Call. II. 539. Brodh. 684. 694. 707.

Met betrekking tot de burgerlijke vrijheid waren inmiddels belangrijke gebeurtenissen voorgevallen. De toenemende bevolking, bedrijvigheid en welvaart gaven aan de kolonisten meer en meer eenen zedelijken invloed, waaraan de magthebbers in het moederland op den duur geen weerstand konden bieden.

Reeds in het charter van 1640 had de West-Indische Compagnie aan de kolonisten, die buiten Nieuw-Amsterdam in dorpen en vlekken bijeen zouden wonen, het voorregt van een gemeentebestuur en eene eigene schepensbank, overeenkomstig de instellingen van het moederland, toegezegd ¹. Noch de Compagnie noch de Directeurs-Generaal waren echter gezind, om zich met de uitvoering dier belofte te haasten. Burgerlijke vrijheid kwam aan beiden voor, eene inbreuk te maken op hun geliefkoosd onbeperkt gezag, en het scheen dat de Compagnie door terughouding op dit punt de haar afgedwongene vrijgevigheid ten opzichte der handelsvrijheid aan de kolonisten wilde doen boeten. Het was echter moeilijk om aan de Engelsche volkplanters, die de godsdienstige onverdraagzaamheid van Massachusetts op ons grondgebied waren komen ontvlugten, een regt te weigeren, hetwelk zij in Nieuw-Engeland bezeten hadden. Kieft had zich derhalve genoodzaakt gezien Newtown of Middelburgh, Heemstede, Vlissingen en 's Gravesande, vier Engelsche nederzettingen op het Lange Eiland, tot zich zelf besturende corporatiën te verheffen ².

¹) O'Call. I. 220.

²) O'Call, I. 357. Brodh. 333, 388, 410, 411. Zie aant. XV.

In 1652 was, gelijk ik reeds vermeldde, aan de burgerij van Nieuw-Amsterdam insgelijks het regt toegekend om hare eigene magistraten te kiezen. Stuyvesant beperkte echter hunne magt binnen de engste grenzen, en niet dan door herhaalden aandrang, zoowel bij hem als bij de Bewindhebbers in het vaderland, verhief deze stedelijke regering zich langzamerhand tot eenige zelfstandigheid ¹. Van de Hollandsche dorpen, Breuckelen, Amersfoort, Midwout en Nieuw-Utrecht, die naast de Engelsche op het Lange Eiland ontstaan waren, had alleen het eerste, hetwelk een patronaatschap uitmaakte, het voorregt van eene eigene schepensbank, uit twee leden bestaande, ontvangen. Aan vertegenwoordiging der onderscheidene dorpen in den Raad der kolonie was nog niet gedacht. In 1653 grepen er echter omstandigheden plaats, welke in dit opzigt hoogst gewichtig waren. In het vorige jaar was de oorlog tusschen ons vaderland en Engeland uitgebarsten. Wel had de gematigdheid van Massachusetts de overige volkplantingen van Nieuw-Engeland teruggehouden om van deze gelegenheid tot overweldiging van Nieuw-Nederland gebruik te maken ²: maar toch hadden de bewoners van het westelijke gedeelte van het Lange Eiland, hetwelk het oppergezag der Compagnie erkende, zooveel te lijden van talrijke vrijbuiters, die op de kusten kruisten, dat 's Gravesande, Middelburg

¹) O'Call II, 22, 121, 136, 192, 213, 311, 322, 341, 370. Brodh. 467, 487, 505, 514. 540, 548, 575, 590, 610, 628, 674, 694, 727.

²) Brodh. 558.

en Heemstede afgevaardigden naar Vlissingen zonden, om over de beste maatregelen ter bevordering der gemeenschappelijke veiligheid te beraadslagen. Zij voegden zich ook met hetzelfde doel bij de stedelijke regering van Nieuw-Amsterdam, en op den 26. November werd aldaar op het stadhuis eene vergadering gehouden, waaraan leden van den Raad der kolonie en van de besturen van Nieuw-Amsterdam, 's Gravesande, Vlissingen en Middelburg deel namen. Er werd besloten eene remonstrantie op te stellen aan de West-Indische Compagnie, die voor de veiligheid harer onderdanen geen genoegzame zorg droeg. Op den 10. December zou men andermaal bijeen komen, ten einde het gevoel van de bewoners der overige dorpen op het Lange Eiland en Staten Eiland insgelijks te kunnen inwinnen. Hoe ongaarne Stuyvesant ook aan zijne onderdanen eenig aandeel in de behartiging hunner eigene belangen toekende, zoo begreep hij toch in de tegenwoordige omstandigheden zijne Engelsche onderdanen te moeten ontzien, en ontbood op het verzoek der regering van Nieuw-Amsterdam afgevaardigden van Breukelen, Vlissingen, Middelburgh, Heemstede, Amersfoort, Midwout en 's Gravesande tot eenen zoogenaamden Landdag, die binnen de hoofdstad zou gehouden worden. Op gemeld tijdstip kwamen de volksvertegenwoordigers, ten getale van negentien, bijeen, en deelden den volgenden dag aan Stuyvesant den inhoud mede van eene memorie aan de Staten-Generaal, die zij eenparig goedgekeurd en allen onderteekend hadden, en waarover zij wenschten zijn gevoel te vernemen. Zij

verklaarden daarin als getrouwe onderdanen zich volkomen te onderwerpen aan de Staten-Generaal, en alle wetten en verordeningen, door deze uitgevaardigd, te zullen gehoorzamen. Daar zij echter geen veroverd land of win-gewest bewoonden, maar met hunnen vrijen wil zich in Nieuw-Nederland gevestigd, en ten koste van velerlei opofferingen en ontberingen het land ontgind en steden en dorpen gesticht hadden, zoo meenden zij aanspraak te kunnen maken op dezelfde voorregten, die de inwoners van de Republiek der vereenigde Nederlanden genoten, en rekenden zich bevoegd, om, behoudens allen eerbied voor hunne wettige overheid, deze bekend te maken met hetgeen hunner welvaart in den weg stond. Na deze inleiding noemden zij zes punten op, waarin zij verandering wenschten. Vooreerst achtten zij het onbestaanbaar met den aard eener goede regering, strijdig met de beginselen van het Nederlandsche staatsbestuur, en onverdragelijk voor elk vrijgeboren man, dat het uitsluitende en onbeperkte gezag over leven, vrijheid en eigendom aan één of weinige personen toekwam, die naar willekeur wetten en verordeningen mogten maken. Ten tweede verklaarden zij, dat de Compagnie hen zonder bescherming aan de aanvallen hunner vijanden overliet. Ten derde verlangden zij, dat elke plaats zijn eigen bestuur zou hebben. Ten vierde wezen zij op de omstandigheid, dat oude en in onbruik geraakte verordeningen niet werden afgeschaft, zoodat zij buiten staat waren hunne regten en verpligtingen behoorlijk te kennen.

Eindelijk beklagden zij zich in de vijfde en de zesde plaats over den willekeur der koloniale regering in het uitgeven van landen en het toestaan van bijzondere voorregten, waarbij sommigen grootelijks benadeeld, anderen bovenmate bevoordeeld werden ¹.

Wij kunnen ons ligtelijk voorstellen, welk eenen indruk dit stuk op Stuyvesant moest maken, wiens hooghartige geest geen andere regten dan die der overheid erkende. Zich niet langer om de gezindheid der Engelschen bekommerende, beschuldigden hij in zijn antwoord van oproerige en verraderlijke bedoelingen, ontzeide aan de afgevaardigden der Hollandsche dorpen, niettegenstaande hij die zelf had opgeroepen, het regt om zich met de aangelegenheden der regering te bemoeijen, en verweet aan het stedelijke bestuur van Nieuw-Amsterdam, dat het met lieden zamenspande, waarop men niet vertrouwen kon, en die zich misschien spoedig door een verbond met hunne noord-oostelijke landgenooten aan het Nederlandsche oppergezag zouden onttrekken.

De afgevaardigden lieten zich echter hierdoor niet tot zwijgen brengen. Zij beriepen zich op de wet der natuur, die alle menschen veroorlooft zich te vereenigen tot gemeenschappelijke verdediging van leven en eigendom. Andermaal drongen zij er op aan, dat de Directeur-generaal bepaaldelijk op hunne onderscheidene punten antwoorden zou, opdat zij mogten weten, waaraan zij zich houden konden. Zoo hij bleef weigeren, dan zouden zij zich

¹) O'Call. II, 238 vv. Brodh. 568 vv. Zie aant. XVI.

zonder zijne tusschenkomst tot de Staten-Generaal en de West-Indische Compagnie wenden.

Nu klom Stuyvesant's verontwaardiging tot haar top-punt. Zulk eene beleedigende handelwijze, zulk eene minachting van zijn gezag verdiende naar zijne meening niet alleen gestuit, maar zelfs gestraft te worden. Hij ontbond de vergadering en verbood aan hare leden op straffe van arbitraire correctie, om weder ter gezamenlijke beraadslaging bijeen te komen. „Wij ontleenen onze magt” — zeide hij — „van God en de Compagnie, niet van eenige onkundige onderdanen, en wij alleen kunnen de ingezetenen te zamen roepen” ¹.

Het pleit voor onze voorouders, Geachte Toehoorders! dat zij, te midden van hun streven naar eenig aandeel in het bestuur, door miskenning en teleurstelling geen oogenblik in hunne onwankelbare trouw aan de wettige overheid geschokt werden. Vaderlandsliefde en onderwerping aan de gestelde magten behooren evenzeer tot de karaktertrekken onzer natie, als vrijheidsliefde en burgerzin. Niettegenstaande de Engelsche volkplantingen hun alles aanboden, wat zij begeerden ², hebben zij nimmer getracht het juk der West-Indische Compagnie met hulp hunner naburen af te schudden. Integendeel, toen het Lange Eiland in de lente van 1654 door eenen aanval der Engelschen bedreigd werd, werkte de Hollandsche dorpen aldaar zoo krachtig

¹) O'Call. II, 252.

²) Zie aant. XVII.

tot de genomene verdedigingsmaatregelen mede, dat Stuyvesant hun uit voorzigtige staatkunde eindelijk schepensbanken toestond, ten einde hunnen invloed tegenover de Engelsche dorpen te verhoogen. Ook rigtte hij een Hof in, uit afgevaardigden der onderscheidene dorpen zamengesteld, waaraan, onder het oppergezag van den kolonialen Raad, het bestuur over het Hollandsche district werd toevertrouwd ¹. Zoo werd hunne trouw eindelijk op de schoonste wijze erkend en beloond.

De burgers van Nieuw-Amsterdam hadden intusschen voortdurend tegen de accijnsen gekampt, die hun onder Kieft waren opgelegd. Hoezeer ten volle bereid om voor het algemeen belang gelden bijeen te brengen ², volhardden zij in hunne weigering om iets tot herstelling der vestingwerken bij te dragen, voordat deze tijdelijke belasting, wier opbrengst de West-Indische Compagnie naar hunne meening niet tot haar eigen voordeel mogt aanwenden, geheel aan het stedelijk bestuur overgegeven zou zijn. De vrees voor vijandelijkheden van den kant der Engelschen noopte eindelijk Stuyvesant in November 1653 om hunne begeerte in te willigen. De Bewindhebbers in het moederland waren echter geenszins met deze handelwijze tevreden. Zij verweten den Directeur-Generaal dat hij zijn gezag niet beter had doen gelden, en bevalen hem de opbrengst der accijnsen in de koloniale schatkist te storten, opdat

¹) O'Call. II, 270. Brodh. 580, 693.

²) O'Call. II, 255.

de burgers zich niet langer zouden vleijen met het hersenschimmige denkbeeld, dat geen belastingen zonder hunne toestemming zouden kunnen geheven worden. Eerst in 1664, toen de Compagnie op het punt was hare belangrijke volkplanting te verliezen, en de Directeur-Generaal den krachtigen bijstand der burgers meer dan immer noodig had, werd de accijns andermaal aan de stad afgestaan ¹.

Niettegenstaande de trage ontwikkeling der burgerlijke vrijheid in Nieuw-Nederland, waren de onafgebrokene pogingen der kolonisten, om het drukkende despotisme der West-Indische Compagnie en de willekeur der Directeurs-Generaal te matigen, dus niet vruchteloos geweest. Nieuw-Amsterdam verheugde zich in eene stedelijke regering, wier invloed en onafhankelijkheid steeds toenamen. Het Hollandsche gedeelte van het Lange Eiland had eigene regtbanken en een zelfstandig bestuur gekregen. Er was nog wel geen volksvertegenwoordiging, maar het liet zich voorzien, dat een aandeel in de koloniale wetgeving niet lang meer aan de bewoners van Nieuw-Nederland zou kunnen geweigerd worden. De overheersching der Engelschen heeft echter aan de West-Indische Compagnie het verdriet bespaard, om het laatste bolwerk van hare onbeperkte magt met eigene handen te moeten afbreken.

Voor wij tot de gebeurtenissen overgaan, welke Nieuw-Nederland aan ons gezag ontrukten, vereischt de geschie-

¹) Brodh. 568, 590, 602, 727.

denis van twee belangrijke gedeelten dier kolonie, het patronaatschap Rensselaerswijck en de vestiging der Compagnie aan de Zuid-rivier of Delaware, eenige oogenblikken onze aandacht.

Van al de patronaatschappen, die ten gevolge van het charter der Compagnie van 1629 ontstaan waren, had alleen Rensselaerswijck zich tot eenige zelfstandigheid verheven. De overigen waren, gelijk Pavonia en Swaandael, weder in de handen der Compagnie teruggevallen, of hadden te weinig beteekenis om zich met goed gevolg aan haar oppergezag te onttrekken. De Patronen van Rensselaerswijck, zich weinig om de bezetting van fort Oranje, hetwelk in het midden hunner bezittingen lag, bekommerende, lieten echter geen gelegenheid voorbijgaan om zich eene onafhankelijkheid aan te matigen, die meer met de begrippen der Middeleeuwsche feodaliteit dan met de belangen der staatseenheid strookte. De inwoners van Beverswijck en de overige volkplanters, die het zachte juk hunner Patronen boven het willekeurig gezag van den Directeur-Generaal verkozen, waren zeer geneigd de aanspraken der eersten te ondersteunen. Drie punten gaven bepaaldelijk tot botsing aanleiding. Daar vele bijzondere kooplieden van de opening van den pelterijhandel gebruik maakten om de Hudson op te varen, en hierdoor aan het monopolie van den Patroon van Rensselaerswijck, die in dit opzicht het voorbeeld der Compagnie niet gevolgd en den binnenlandschen handel niet vrijgegeven had,

afbreuk deden, liet deze op een klein eiland in de rivier een fort oprigten, en begon van alle voorbijvarende schepen, behalve die der Compagnie, eenen tol van vijf guldens te heffen. Deze willekeurige handelwijze werd echter te Nieuw-Amsterdam hoogelijk afgekeurd, en de Patroon zag zich genoodzaakt zijne eigendunkelijke belemmering van de scheepvaart te staken. Nieuwe oneenigheden waren intusschen opgekomen. Hoewel het verkoopen van vuurwapenen en ammunitie aan de Indianen gestrenge-lijk verboden was, werd binnen Rensselaerswijck in deze voorwerpen een levendige handel gedreven, en de Patroon weigerde niet alleen op dit punt, maar ook in andere opzigten, zich aan de voorschriften der Compagnie te onderwerpen, en de publicatiën van den Directeur-Generaal binnen het patronaatschap bekend te maken. Stuyvesant, die geenszins met zijn gezag den spot liet drijven, begaf zich in persoon derwaarts, en onder voorwendsel, dat het dorp Beverswijck op de buitenwerken van fort Oranje, en derhalve binnen het regtsgebied der Compagnie gelegen was, scheidde hij het van het patronaatschap af, en vestigde in het fort eene schepensbank, om het te besturen. Bij gebrek aan magt om weêrstand te bieden, moest de Patroon zich deze verkorting zijner regten laten welgevallen, daar hij ook te vergeefs in het moederland herstelling zijner grieven zocht te verkrijgen. Niet tevreden, op deze wijze het gezag der Compagnie gehandhaafd te hebben, begon nu Stuyvesant ook van de inwoners van Beverwijck de verschuldigde tienden en accijnsen in te vorderen. Zich

niet ontziende de onwillige inwoners gevangen te nemen en tot zware boeten te veroordeelen, ja zelfs den Patroon te beboeten, omdat hij durfde beweren, dat de Compagnie onbillijk handelde door belastingen te heffen, terwijl zij in de beloofde bescherming der kolonisten verre te kort schoot, wist de doortastende Directeur-Generaal zijne bevelen te doen eerbiedigen. Rensselaerswijck werd gedwongen aan de bevelen der Compagnie te gehoorzamen, en Beverswijck bleef onder hare onmiddellijke regtsmagt ¹.

Niet minder gelukkig was Stuyvesant in eene poging, om de Zweedsche vestiging aan de Zuid-rivier onder het gezag der Compagnie terug te brengen. Meenende dat fort Nassau te diep landwaarts lag, had hij in 1651 ongeveer vier mijlen beneden het Zweedsche fort eene nieuwe sterkte doen aanleggen, waaraan hij den naam van fort Casimir gegeven had. De Zweedsche bevelhebber had echter niet alleen de omliggende landerijen van de Indianen gekocht, maar zich ook in Junij 1654 gewapenderhand van het Hollandsche fort meester gemaakt. De Bewindhebbers der West-Indische Compagnie bevalen onmiddelijk aan den Directeur-Generaal niets te verzuimen, om hun gezag in die streken te handhaven, en leenden van de stad Amsterdam eene aanmerkelijke som, ten einde hem daartoe in staat te stellen. Met eene vloot van

¹) O'Call. I. 341. II. 68, 173. 206. 304. 309. Brodh. 401. 492. 521. 535. 591. 610. 623. 679.

zeven schepen, en eene krijgsmagt van zes tot zeven honderd man, hoofdzakelijk uit kolonisten bestaande, die voor eene matige belooning deel aan den krijgstogt wilden nemen, zeilde Stuyvesant in September 1655 naar de Zuid-rivier, en ontscheepte zijne troepen tegenover fort Casimir. De daar bevel voerende officier verzocht verlof om met zijnen opperbevelhebber, die zich binnen fort Christina bevond, te beraadslagen, doch dit werd hem geweigerd; en daar de gemeenschap tusschen de beide forten terstond door de Hollanders was afgesneden, zag hij zich genoodzaakt voor de overmagt te bukken. Weldra trokken nu de Hollandsche troepen naar fort Christina op, hetwelk na eene belegering van weinige dagen insgelijks werd overgegeven. Het garnizoen had echter vrijen aftogt, benevens godsdienstvrijheid voor de terugblijvenden, bedongen. De Zweedsche kolonisten, wier getal reeds 700 bedroeg, kwamen nu onder de heerschappij der West-Indische Compagnie ¹.

Reeds in het volgende jaar deed deze echter vrijwillig afstand van een gedeelte harer bezittingen aan de Zuid-rivier. Door hare verliezen in Brazilië en op de kust van Guinea gedrukt en diep in schulden geraakt, verkocht zij haar grondgebied beneden fort Christina, dat thans Altona genoemd werd, aan de stad Amsterdam. Met grooten ijver begon deze, in tegenoverstelling van de Compagnie,

¹) Bradf. II, 298. O'Call. II, 80, 165, 275, 284 vv. Brodh. 424, 482, 510, 528, 593, 601 vv.

de kolonisatie dier streek zooveel mogelijk te bevorderen. Binnen een tijdsverloop van twee jaren werden zeshonderd kolonisten, voor een groot deel uit naar Amsterdam gevlugte Waldenzen bestaande, derwaarts gezonden, en met onbekrompenheid van al het noodige voorzien. De stad Nieuw-Amstel, die weldra aan den mond der Delaware verrees en na verloop van een jaar reeds honderd huizen telde, kreeg een stedelijk bestuur, en de handel der ingezetenen werd slechts aan weinige beperkingen onderworpen. Doch op den aanvankelijken bloei dezer volkplanting volgde een jaar van kommer en ellende. De oogst werd door zware regens vernield, en eene besmettelijke ziekte sleepte velen in een vroegtijdig graf. De levensmiddelen werden schaarsch en duur, en hongersnood scheen als een dreigend spook te naderen. De regering van Amsterdam, door deze omstandigheden tot verdubbelde opofferingen genoodzaakt, begon nu reeds aan den goeden uitslag harer pogingen te wanhopen. Zoo zij nog eenigen tijd in hare milde ondersteuning ware voortgegaan, dan zou zij ongetwijfeld weldra in het bezit eener bloeiende volkplanting de schoonste voldoening gesmaakt, en tevens haar kapitaal met ruimen interest terug ontvangen hebben. Doch bevreesd hare voorschotten te verliezen, besloot zij reeds in 1659 de kolonisten op minder vrijgeevige wijze te behandelen, de geleende gelden vroeger, dan bepaald was, terug te eischen, en den uitvoerhandel tot de stad Amsterdam te beperken. De verarmde kolonisten, in hunne hoop op bijstand teleur-

gesteld, en in hun vertrouwen op de beloften der Amsterdamsche regering bedrogen, verzochten vergunning om naar Manhattan te vertrekken. Doch zij hadden zich verbonden minstens vier jaren te blijven, en hun verzoek werd dus afgeslagen. Nu weken zij heimelijk in grooten getale naar het naburige Maryland en Virginië uit, en verspreidden daar de kennis van den weerloozen toestand der Nederlandsche bezittingen aan de Zuid-rivier. Oneenigheden tusschen den Vice-Directeur der Compagnie in die streken en den Directeur van Nieuw-Amstel, die beweerde volkomen onafhankelijk van de Compagnie te zijn, belemmerden eene krachtige samenwerking. Bovendien meende men, bij eenen vijandelijken inval, aan de getrouwheid der rondom Altona gevestigde Zweden te moeten twijfelen. Wantrouwen en verdeeldheid schenen dus de vruchtbare oevers der Delaware tot eene gemakkelijke prooi der Engelschen te maken. Weldra begonnen deze dan ook op het grondgebied van Nieuw-Amstel aanspraak te maken, en hoewel een bedreigde inval door de diplomatische behendigheid van Stuyvesant's afgezanten voorkomen werd, waren de Engelsche naburen in het zuiden nu even gevaarlijk geworden, als zij in het noorden reeds geruimen tijd geweest waren. Nieuw-Nederland was nu van alle zijden door bloeiende en krachtige volkplantingen ingesloten, die slechts naar voorwendsels zochten om hunne overmagt door de vernietiging van ons gezag te bewijzen ¹.

¹) O'Call. II, 328, 374, 463. Brodh. 630, 651, 661, 670, 682.

Naauwelijks had Karel II in 1660 den troon van Engeland bestegen, of hij werd van alle zijden aangezocht om aan het Nederlandsche gezag in Noord-Amerika een einde te maken, en zijne koloniën over landstreken uit te breiden, die door ontdekking, koop en bezitting, naar de regelen van het volkenregt wettig aan onze voorouders toekwamen. Lord Baltimore, de eigenaar van Maryland, beweerde dat al het land ten zuiden der Delaware hem toebehoorde, en dat dus Nieuw-Amstel aan hem moest worden afgestaan. De volkplanters van Connecticut verzochten en verkregen, dat in het koninklijke patent, waarbij hunne vrijheden bevestigd werden, het geheele Lange Eiland als tot hunnen staat behoorende werd aange-merkt. Te vergeefs protesteerden onze gezanten te Londen tegen deze verkrachting van het regt hunner landgenooten. De naijver tusschen Holland en Engeland, die reeds onder Cromwell de navigatie-akte had uitgelokt, deed Karel II weldra de beloften van vrede en vriendschap vergeten, met welke hij van onze kusten vertrokken was. Nog in hetzelfde jaar bekrachtigde hij de befaamde Twaalfde Verordening, waarbij de bepalingen der gemelde akte tot de koloniën werden uitgestrekt. Alleen Engelsche schepen, wier bemanning voor minstens drie vierde uit Engelschen bestond, zouden voortaan de voortbrengselen dier gewesten mogen uitvoeren, of andere waren, dan hun eigen land opleverde, derwaarts mogen brengen. Onze reeders werden daardoor van de voordeelige vrachtvaart tusschen de Engelsche volkplantingen verstoken, en bepaaldelijk

van de aanzienlijke winsten beroofd, die aan den uitvoer van tabak uit Virginië verbonden waren. Wel bleven de inwoners van laatstgemeld gewest, wier belang geenszins met de wangunstige politiek van het moederland strookte, onze schepen nog geruimen tijd in hunne havens dulden en met rijke ladingen bevrachten: maar de aandrang van het Parlement, dat meer en meer vijandig jegens ons vaderland gestemd werd, dwong hen eindelijk toe te geven. In Nieuw-Engeland en Maryland, waar men reeds op het bezit van Nieuw-Nederland vlamde, had de voldoening over den afbreuk van onzen handel de overhand boven het gevoel van eigene winstderving. ¹

De Bewindhebbers der West-Indische Compagnie, met het verlies hunner overzeesche bezittingen bedreigd, wier magteloosheid tegenover de Engelsche naburen zij zich niet konden ontveinzen, schenen nu eindelijk tot het inzicht gekomen te zijn, hoezeer zij door de handhaving van uitsluitende handelsvoorregten, door gebrekkige aanmoediging der landverhuizing en door het onthouden van burgerlijke regten aan de kolonisten, hun eigen belang miskend hadden. Juist nu zij het gegronde vooruitzicht koesterden, dat de kolonie door toenemenden bloei de haar gebragte offers weldra vergoeden zou, schenen hebzucht en handelsnijd zamen te spannen om hunne hoop te verijdelen: en zij moesten met schaamte erkennen, dat hunne bekrompene monopoliezucht, die slechts langzamerhand en ge-

¹) O'Call. II, 378, 455, 459, 483, 498. Brodh. 684, 687, 701. Zie aant. XVIII.

dwongen voor betere beginselen had plaats gemaakt, daarvan de schuld droeg. Het gevaar opende hunne oogen, en met verdubbelden ijver beproefden zij de gevolgen hunner dwalingen te herstellen. De voornaamste oorzaak der zwakheid van Nieuw-Nederland was nog steeds in de geringe bevolking gelegen. Terwijl de Engelschen door de snelle vermeerdering van hun aantal gedrongen werden hun grondgebied voortdurend verder uit te breiden, waren onze voorouders eigenaars van uitgestrekte landstrecken, waarvan zij gedurende een vijftigjarig bezit nog slechts een gering gedeelte ontgind hadden. Het was derhalve boven alles noodig de bevolking te doen toenemen, en de middelen daartoe lagen voor de hand. Het vooruitzicht van stoffelijke welvaart moest bij onze landgenooten den prikkel des godsdienstijvers vervangen. Staatkundige invloed en gewetensvrijheid moesten nevens de bestaande vrijheid van arbeid dezelfde voorregten aanbieden, waardoor de Engelsche volkplantingen den stroom der landverhuizing naar hare kusten hadden doen vloeijen. Van dit tijdstip af is inderdaad door de Bewindhebbers niets verzuimd, om de ontwikkeling van Nieuw-Nederland te bevorderen. Juist was ons vaderland als opgevuld met uitgewekene Hugenoten, Waldenzen en Duitschers. Bij honderdtallen werden deze naar Amerika overgevoerd, terwijl onderscheidene gegoede ingezetenen uit la Rochelle, door de schoonheid der landstreek en gunstige voorwaarden uitgelokt, zich op eigene kosten derwaarts begaven. Al de bezittingen der Compagnie aan

de Zuid-rivier werden aan de stad Amsterdam afgestaan, onder voorwaarde dat deze jaarlijks 400 landverhuizers derwaarts zou voeren. Aan de Engelsche Puriteinen, die na de troonsbeklimming van Karel II andermaal genoopt werden den pelgrimsstaf op te vatten, werd hooge en lage jurisdictie, vrijdom van hoofdgeld gedurende 20 en van andere belastingen gedurende 10 jaren, en bovendien het regt toegekend, om zelve eenen Directeur te benoemen, die van den Directeur-Generaal van Nieuw-Nederland onafhankelijk, en alleen aan de Bewindhebbers der Compagnie verantwoording schuldig zou zijn. Zelfs de belangrijkste voorregten van het oppergezag werden door deze aan de vermeerdering der bevolking opgeofferd. Te New-Haven namelijk waren vele Puriteinen ontevreden over de herstelling der Stuarts op den troon van Engeland, en de daarmede gepaard gaande zegepraal der Episcopalen. Zij knoopten onderhandelingen met Stuyvesant aan, om zich op den grond van Nieuw-Nederland neder te zetten, doch vorderden, behalve de reeds genoemde voorwaarden, dat zij in de keuze hunner magistraten volkomen vrij zouden zijn, en dat geen beroep van de vonnissen hunner eigene regtbank zou worden toegelaten. Stuyvesant achtte het echter in strijd met het oppergezag der Compagnie, dat de magistraten niet uit eene twee- of drievoudige nominatie zouden gekozen worden, gelijk reeds in de meeste dorpen van Nieuw-Nederland overeenkomstig de gewoonte van het moederland was ingevoerd, en meende bovendien dat het verschil tusschen de wetgeving van New-Haven en het

Hollandsche regt, bepaaldelijk in lijfstraffelijke zaken, dringend vorderde, dat zijne landgenooten, die zich welligt te midden der Puriteinen zouden nederzetten, niet van het regt van appel verstoken werden. De Bewindhebbers schreven hem terug, dat zij om de aangevoerde redenen het behoud van hooger beroep wel zouden wenschen, doch dat hij de snelle bevolking van Nieuw-Nederland als het hoogste doel moest beschouwen. Niet minder waren zij er op bedacht, om de wenschen der Hollandsche kolonisten te bevredigen, en toen Stuyvesant aan het dorp Wiltwijck nabij fort Oranje eene schepensbank geweigerd had, ontving hij met eene gestrengte berisping het bevel, om onmiddelijk aan den wensch der ingezetenen gehoor te geven ¹.

Ook ten opzichte der godsdienstvrijheid, die door Stuyvesant niet onaangerand was gebleven, werd thans dezelfde vrijgevege politiek gevolgd. Hoe zouden ook de Amsterdamsche Bewindhebbers der Compagnie in hunne overzeesche bezittingen de verdraagzaamheid hebben kunnen verloochenen, die met de handelsgrootheid hunner vaderstad in zulk een naauw verband stond? In 1654 hadden de Lutherschen te Nieuw-Amsterdam verzocht eenen predikant van hunne geloofsbelijdenis te mogen beroepen; doch de Bewindhebbers hadden bepaald, dat alleen de Nederduitsch-hervormde godsdienst in het openbaar zou mogen worden uitgeoefend. Twee jaren later beklagden de predikanten te Nieuw-Amsterdam zich bij den Directeur-Generaal, dat

¹) O'Call. II, 427, 432, 443, 449, 465. Brodh. 688, 690, 696.

onderscheidene personen van de secten der Lutherschen en Mennoniten te Middelburgh predikten en oefeningen hielden, zonder daartoe eenige bevoegdheid te bezitten. Onmiddelijk werden diergelijke bijeenkomsten door Stuyvesant verboden, en de overtreders dezer bepaling met zware boeten en gevangenis gestraft. De Bewindhebbers hadden echter geenszins eene zoo gestrenge handhaving hunner voorschriften bedoeld, en schreven aan den Directeur-Generaal, dat hij iedereen moest vrijlaten binnenshuis zijne godsdienst uit te oefenen. Stuyvesant was echter meer geneigd aan den aandrang der predikanten te Nieuw-Amsterdam ¹, dan aan de wijze vermaning zijner meesters gehoor te geven; en er deed zich weldra eene nieuwe gelegenheid op, om zijne beginselen betrekkelijk het gezag der heerschende kerk in toepassing te brengen. De Kwakers, uit Massachusetts gebannen, verspreidden zich over de nabijgelegene Engelsche volkplantingen en kwamen ook in Nieuw-Nederland, waar zij op de dorpen en te Nieuw-Amsterdam begonnen te prediken. Ten hoogste over deze onbeschaamdheid verstoord, liet Stuyvesant geen middel onbeproefd, om dit vermeende kwaad te stuiten. Velen werden beboet, gevangen gezet, of gebannen. Een hunner werd zelfs veroordeeld om twee jaren lang met eenen neger aan een windas te werken, en, toen hij weigerde dezen vernederenden arbeid te verrigten, na velerlei mishandelingen het grondgebied der kolonie uitgezet. Een ander

¹) Buddingh, I, 55.

werd op een schip gebragt, dat in de haven zeilree lag, en naar Amsterdam gevoerd. Doch de balling maakte aldaar de Bewindhebbers met Stuyvesant's handelwijze bekend, en deed daardoor een beteren dag over Nieuw-Nederland aanlichten. Onmiddelijk zonden zij eene missive aan den Directeur-Generaal, en herinnerden hem in merkwaardige bewoordingen aan de gematigde beginselen, die zij reeds vroeger hadden aanprezen. „Hoewel wij van harte zouden wenschen,” — schreven zij — „dat deze en andere sectarissen in Nieuw-Nederland niet gevonden werden, zoo meenen wij toch, nu het tegendeel waar is, zeer ernstig te mogen betwijfelen, of de gestrengte maatregelen tegen hen wel moeten voortduren, tenzij gij inderdaad de bevolking wilt tegenhouden, die in den jeugdigen toestand der kolonie eerder door alle mogelijke middelen moet aange- moedigd worden. Uit dien hoofde is het ons gevoelen, dat eenige oogluiking raadzaam is, en dat voor het minst de gewetensvrijheid aan geen banden mag worden gelegd. Laat iedereen ongehinderd blijven, zoolang hij zich zedig en vredelievend gedraagt, zoolang hij niemand schaadt en zich niet tegen de overheid verzet. Dit beginsel van staatswijsheid en verdraagzaamheid is door de regering dezer stad steeds gehuldigd geworden, en het gevolg is geweest dat de vervolgden en onderdrukten uit alle landen naar deze vrijplaats zijn zamengevloeid. Treed dus in hare voetstappen, en gij zult gezegend worden” ¹.

¹) O'Call. II, 317, 348, 454. Brodh. 614, 617, 626, 636, 689, 705.

Met rassche schreden nam nu de bevolking van Nieuw-Nederland toe, en klom onder Stuyvesant's bestuur van twee tot tien duizend zielen ¹. Nieuw-Amsterdam begon reeds eene belangrijke koopstad te worden, en praalde met verscheidene gebouwen, die de Heerengracht der moederstad niet zouden ontsierd hebben ². Naast Breuckelen, Amersfoort, Midwout en Nieuw-Utrecht verzezen de Nederlandsche gemeenten Boswijck, Nieuw-Haerlem en Bergen ³. Ook op Staten-eiland ontstond een dorp, dat hoofdzakelijk door uitgewekene Hugonoten bewoond werd. Door vrijwillige bijdragen der ingezetenen waren in bijna al deze plaatsen scholen opgerigt, en Nieuw-Amsterdam bezat sedert 1659 eene Latijnsche school, die weldra zooveel vermaardheid kreeg, dat zelfs uit Virginië jonge lieden derwaarts gezonden werden ⁴. Gedurende geruimen tijd hadden er slechts twee predikanten in onze uitgestrekte bezittingen gestaan, in de hoofdstad en op het dorp Beverswijck; doch in 1652 werd aan Ds. Megapolensis te Nieuw-Amsterdam de eerwaardige Samuel Drisius als ambtgenoot toegevoegd, en later werden nog drie predikanten te Breuckelen, te Midwout en te Wildwijck beroepen ⁵. De Engelsche vestigingen onder het gezag der Compagnie, in 1656 met Oostdorp in het tegenwoordige graafschap Westchester

¹) O'Call. II, 540.

²) Brodh. 747.

³) Brodh. 729.

⁴) O'Call. II, 546.

⁵) Buddingh, I, 32 vv.

en Rustdorp op het Lange Eiland vermeerderd, hadden hunne eigene geestelijken, elk naar de bijzondere secte, waartoe de meerderheid der ingezetenen behoorde. Meer en meer kreeg dus Nieuw-Nederland het aanzien van eene gevestigde en bloeiende volkplanting, die niet alleen in stoffelijke welvaart maar ook in geestelijke ontwikkeling hare Engelsche naburen op zijde streefde.

Niet lang waren echter de ingezetenen van Connecticut in bezit van het koninklijke patent geweest, hetwelk het geheele Lange Eiland aan hun grondgebied had toegevoegd, of zij begonnen aanstalten te maken om hunne aanspraak te doen gelden. Aan hunne landgenooten aldaar werd bekend gemaakt, dat zij van den eed van getrouwheid aan de Hollandsche regering ontslagen waren, en eene gewapende bende stak derwaarts over, om niet alleen de Engelschen aan ons gezag te onttrekken, maar ook de Hollandsche dorpen tot onderwerping te noodzaken.

Stuyvesant was niet in staat krachtigen tegenweer te bieden. De geringe krijgsmagt, waarover hij beschikken kon, was juist in eenen strijd met de Indianen gewikkeld, die het dorp Wildwijck overvallen en verbrand hadden. De koloniale kas was uitgeput, en liet hem niet toe huurtroepen te werven. Er bleef hem dus niets over, dan onmiddelijk afgezanten naar Hartford, de hoofdplaats van Connecticut, te zenden, om zich over de verraderlijke handelwijze der Engelschen te beklagen. Doch deze beriepen zich op den giftbrief van Karel II, en wilden van de regten der Hollanders niet hooren. „Wij kennen geen Nieuw-Neder-

land," — zeiden zij — „tenzij gij insgelijks een patent van uwe regering toonen kunt." Te vergeefs beriep men zich op het charter der West-Indische Compagnie: er werd geantwoord, dat daarmede alleen handelsvoorregten bedoeld waren, en de Staten-Generaal het grondbezit der Compagnie nimmer erkend en bekrachtigd hadden. Onverrichter zake moesten de afgezanten terugkeeren, en Stuyvesant, wien geen redmiddel overbleef, zag zich verplicht op aandrang der regering van Nieuw-Amsterdam de besturen der onderscheidene plaatsen te zamen te roepen, om over de verdediging der kolonie te beraadslagen. Het ongunstige saizoen en de dringende omstandigheden lieten niet toe dezen maatregel over de afgelegene landstreek rondom fort Oranje uit te strekken. Op de vergadering, die den 1. November 1663 op het stadhuis van Nieuw-Amsterdam gehouden werd, waren afgevaardigden van Breuckelen, Midwout, Amersfoort, Nieuw-Utrecht, Boswijk, Bergen, Nieuw-Haarlem en Nieuw-Amsterdam bijeen. Zij besloten eene Remonstrantie te zenden aan de Amsterdamsche Kamer der West-Indische Compagnie, waarin deze ten ernstigste aan hare belofte en verplichting herinnerd werd, om voor de veiligheid der volkplanting te zorgen en hare onderdanen zoowel tegen de vijandige naburen als tegen de Indianen te beschermen. Tevens werd er op aangedrongen, dat de Staten-Generaal het grondbezit der Compagnie in Noord-Amerika door een afzonderlijk charter erkennen en daardoor aan Nieuw-Nederland een wettig bestaan geven zouden.

De overmoed der Engelschen, die weldra een groot gedeelte van het Lange Eiland onder hun gezag bragten, noopte den Directeur-Generaal, om na verloop van weinige maanden andermaal eenen Landdag te houden, waarop nu voor de eerste maal afgevaardigden uit alle Nederlandsche plaatsen verschenen. De vergadering werd den 10. April 1664 geopend, en begon met eene twist over het voorzitterschap. Nieuw-Amsterdam meende als de hoofdstad daarop regt te hebben, doch daar Rensselaerswijck de oudste kolonie was, werd aan den Patroon Jeremias van Rensselaer het eergestoelte afgestaan. Vervolgens besloot men aan de koloniale regering bescherming te vragen tegen de Indianen en de Engelschen. Stuyvesant antwoordde, dat hij door geldgebrek verhinderd werd een grooter aantal troepen in dienst te nemen, en eischte dus dat men eene buitengewone heffing zou goedkeuren, of wel elken derden man tot verdediging des lands in de wapenen zou roepen. Nu verzocht de vergadering te mogen weten, of zij zich tot de West-Indische Compagnie, of tot de Staten-Generaal om hulp zou moeten wenden. Stuyvesant hield vol, dat van de Compagnie, die reeds twaalf tonnen gouds aan Nieuw-Nederland had te koste gelegd, geen nieuwe offers konden gevorderd worden, en drong er andermaal op aan, dat de kolonisten voor hunne eigene veiligheid zouden zorgen. De afgevaardigden besloten echter de vergadering eene week te verdagen, ten einde de burgerij over deze voorstellen te raadplegen.

Toen zij weder bijeen kwamen, was het charter der Staten-Generaal aangekomen, waarbij het regt der Compagnie om volkplantingen te stichten erkend werd; doch begeleid door eene missive der Bewindhebbers, die wel op krachtige afwering van den vijand aandrongen, doch geen bijstand in geld of troepen beloofden. Het bleek derhalve dat uit het moederland geen hulp moest verwacht worden. De vergadering besloot dan ook om zoo spoedig mogelijk met de Indianen, die inmiddels gevoelige verliezen geleden hadden, vrede te sluiten, doch verklaarde tevens hare onmagt om den aandrang der Engelschen te stuiten, wier getal, in verhouding tot dat der Hollanders, als zes tegen één was, zoodat men onmogelijk eene voldoende krijgsmagt tegen hen op de been kon brengen.

Inmiddels hadden in Engeland omstandigheden plaats gehad, welke aan dezen hagchelijken toestand nog spoediger, dan men verwachten kon, een einde maakten, en tevens onzen voorouders de grief bespaarden, van inderdaad door hunne naburen verdrongen of onderworpen te worden. Zich even weinig om zijnen giftbrief aan de volkplanters van Connecticut als om de regten der West-Indische Compagnie bekommerende, stond Karel II in Maart 1664 het gansche grondgebied van Noord-Amerika van den westelijken oever der Connecticut tot den oostelijken oever der Delaware aan zijnen broeder, den Hertog van York, af. Geheel Nieuw-Nederland met het Lange Eiland en een gedeelte van Connecticut waren in deze gift besloten. Als opperbevelhebber over de Engelsche vloot, had de

Hertog de middelen in zijne magt, om zich gewapenderhand in het bezit zijner nieuwe bezittingen te stellen. In vollen vrede, zonder voorafgaande oorlogsverklaring, werden vier oorlogschepen naar Nieuw-Amsterdam gezonden. Omtrent de bedoelingen der Engelschen misleid, bevond Stuyvesant zich te fort Oranje, toen de vijandelijke vloot in eene der havens van het Lange Eiland ten anker kwam. Onmiddelijk naar Nieuw-Amsterdam teruggekeerd, liet hij niets onbeproefd om de stad te versterken, en de burgerij tot krachtadigen tegenstand te bewegen. Doch behalve honderd en vijftig soldaten waren slechts tweehonderd en vijftig inwoners in staat de wapenen te dragen. De stad lag aan twee zijden geheel open, en het fort, uitsluitend tot bolwerk tegen de inboorlingen bestemd, was naar het gevoelen van den krijgsraad onverdedigbaar. De stedelijke regering drong er derhalve op aan, dat men voordeelige voorwaarden zou bedingen, voor het te laat was. Doch de Directeur-Generaal, wiens krijgsmanshart het denkbeeld van vrijwillige overgave niet verdragen kon, verklaarde dat hij liever als een lijk uit het fort zou gedragen worden. Eindelijk zag hij zich echter door den tegenstand der ingezetenen en de houding zijner eigene troepen gedwongen van eene tegenweer af te zien, die geen ander gevolg kon hebben dan de stad aan al de ijsselijkheden eener plundering prijs te geven. Den 8. September 1664 werd met den Engelschen bevelhebber een verdrag gesloten, waarbij aan de Hollanders eerbiediging van persoonlijke

vrijheid, eigendom en erfregt, benevens gewetensvrijheid en behoud hunner Nederduitsch-hervormde kerk gewaarborgd werd. Ook zou het vrije verkeer met het moederland nog gedurende zes maanden openstaan, opdat ieder gelegenheid zou hebben derwaarts terug te keeren. Onder deze voorwaarden werd Nieuw-Amsterdam aan de Engelschen afgestaan, en de overige gedeelten van Nieuw-Nederland, evenmin tot tegenweer bekwaam, zagen zich weldra verplicht de vreemde heerschappij te huldigen ¹.

Op deze wijze nam ons gezag in Noord-Amerika een einde. Niet zonder weemoed kunnen wij aan die gebeurtenis terugdenken. Zij beroofde ons vaderland van eene volkplanting, wier waarde door haren tegenwoordigen voorrang in de rij der Vereenigde Staten bewezen wordt. Zij sloot voor onze kooplieden gedurende meer dan eene eeuw de havens van Noord-Amerika, en beroofde daardoor onzen groothandel van het voorregt om met de krachtige en snelle ontwikkeling van dat werelddeel gelijken tred te houden. Welk een onafzienbaar veld zou voor onzen ondernemingsgeest en onze kapitalen openstaan, — welk eene uitbreiding zou aan onze scheepvaart te beurt vallen, wanneer wij op een aanzienlijk gedeelte van Noord-Amerika dezelfde betrekkingen hadden, welke nu aan Engeland een overwegend aandeel in den handel op dat werelddeel verzekeren!

¹) O'Call. II. 483 vv. Brodh. 719 vv. Zie aant. XIX.

Doch eene treurige ondervinding bevat meestal eene ernstige waarschuwing. De geschiedenis is de profetes der toekomst. Zij leert het verband tusschen oorzaken en gevolgen kennen, en wijst daardoor de klippen aan, waarop dwaling of eigenbaat ons dreigen te voeren. Uit dit oogpunt bevatten de lotwisselingen van Nieuw-Nederland eenen schat van gewigtige lessen, wier waardering en opvolging ons voor het verlies dier schoone en vruchtbare volkplanting ruimschoots kan schadeloos stellen.

Alleen kortzigtigheid zou dat verlies hoofdzakelijk aan krijgsgeweld kunnen wijten. De voornaamste oorzaken moeten in de verkeerde beginselen van de koloniale politiek onzer voorouders gezocht worden. Zoo 's lands regering Nieuw-Nederland als een belangrijk deel van het grondgebied des rijks beschouwd en onder hare magtige bescherming genomen had, — zoo de Compagnie, aan wier zorg de ontwikkeling dier landstreek werd toevertrouwd, de toename, welvaart en invloed der bevolking niet aan de handhaving van uitsluitende handelsvoorregten had opgeofferd, — dan zou die kolonie in 1664 in volkrijkheid en bloei de Engelsche volkplantingen, zoo niet overtroffen, althans geëvenaard hebben. In plaats van de aanranding der Engelschen door magtelootheid uit te lokken, zou zij hun eerbied voor hare regten ingeboezemd, en de kracht bezeten hebben, om een vijandelijken aanval met goed gevolg af te slaan. Voor het moederland zou zij eene nieuwe bron van welvaart

geworden zijn, die de haar gebragte offers rijkelijk vergoedde. En wanneer zij ook in vervolg van tijd voor vreemd geweld had moeten bukken, of door het voorbeeld harer naburen genoopt was geworden, hare zelfstandigheid in onafhankelijkheid te veranderen, dan zou zij door naauwe verwantschap en veelvuldige betrekkingen toch steeds den weldadigsten invloed op onzen wereldhandel hebben uitgeoefend.

Eene natie, die met het bezit van belangrijke koloniën gezegend is, kan hare betrekking tot die gewesten uit twee oogpunten beschouwen. Zij kan bij uitsluiting bedacht zijn op onmiddellijke winst, en hare gansche koloniale politiek dienstbaar maken aan de bereiking van dat doel. Maar zij kan ook haren pligt beseffen om de ontwikkeling dier minder bevoorregte landstreken te bevorderen, en haar de weldaden eener beschaafde, geordende en welvarende maatschappij te schenken.

In het eerste geval offert zij de toekomst aan het tegenwoordige op. Zij handelt gelijk een vader, die aan zijn kind de voordeelen van het schoolgaan onthoudt, om door de opbrengst van zijnen handenarbeid eenig voordeel te bejagen. Zij houdt de kolonisatie tegen, door aan de ingezetenen grondbezit en handelsvrijheid te weigeren. Het denkbeeld van ontwikkeling en vooruitgang is haar hinderlijk, omdat daarmee noodwendig vermindering van haar gezag verbonden is. Doch terwijl zij het welzijn der koloniën aan de handhaving van haar monopolie opoffert, wordt het gebouw harer valsche wijsheid door

hare eigene maatregelen ondermijnd. De aanzienlijke kosten, aan de uitsluiting der vreemden en den dwang der onderdanen verbonden, verslinden hare inkomsten. De fabrieksnijverheid in het moederland, aan gemakkelijke en bovenmatige winsten gewend, werkt niet meer voor andere markten, en houdt geen gelijken tred met de vorderingen der industrie. Eindelijk verbreekt vreemd geweld of eigene kracht den band tusschen de koloniën en het moederland: en terwijl dit het gemis der ruime winsten betreurt, waarop het gewoon was te rekenen, moet het zich tevens beschuldigen door onbedachtzaamheid en baatzucht de kans verbeurd te hebben, om in het behoud van voordeelige handelsbetrekkingen vergoeding te vinden.

Geheel anders handelt de natie, die haar waarachtig en duurzaam belang behartigen wil. Zij beschouwt hare koloniën als onmondige gewesten, wier opvoeding aan hare zorgen is toevertrouwd. Zij bevordert derhalve, waar hare regten op den bodem en de toestand der inboorlingen het toelaten, de vestiging en voortdurende overkomst van nijvere lieden, die met hunne arbeidzaamheid en hunne kapitalen tevens hunne beschaving derwaarts overbrengen. Door grondbezit en vrijheid van arbeid wekt zij hunnen ijver op en verdubbelt hunne krachten. Zij neemt de maatschappelijke en zedelijke ontwikkeling der inboorlingen ernstig ter harte. Zij tracht de ingezetenen zoo spoedig mogelijk tot eenen trap van welvaart te verheffen, die hen in staat stelt hare voorschotten tot aanmoediging der landverhuizing, handhaving van orde

en veiligheid, en daarstelling van nuttige werken, terug te geven; maar zij zoekt de zekerste belooning van haar streven in de voordeelen van een toenemend handelsverkeer met eene in getal en rijkdom klimmende bevolking. Overtuigd dat zij minder goed dan de kolonisten over hun belang kan oordeelen, en dat er geen drukkender en baatzuchtiger despotisme is, dan hetgeen op verre afstand wordt uitgeoefend, kent zij hun langzamerhand eenig aandeel in het bestuur hunner eigene aangelegenheden toe, en bevordert daardoor hunne tevredenheid en hunnen ondernemingsgeest. Naarmate de zelfstandigheid en bloei der koloniën toenemen, maakt zij tragsgewijze de banden los, die haar bij uitsluiting aan het moederland vasthechten. Zoo weet zij in verwijderde hemelstreken magtige staten te vormen, wier burgers door gelijke afkomst, taal en zeden, of door dankbaarheid voor de ondervondene weldaden, ten naauwste aan haar verbonden zijn: en terwijl zij zich zelve behoedt voor het gevaar van op al te gemakkelijke winsten in te sluimeren, opent zij tevens voor haren handel en hare nijverheid overvloedige hulpbronnen en uitwegen, die later door de onafhankelijkheid der koloniën niet gesloten worden.

Gelukkig de natie, wier staatslieden met de ondervinding van vervlogene eeuwen weten te woekeren, en, het oog niet alleen op de wisselende belangen van het tegenwoordige oogenblik gerigt houdende, door eene wijze koloniale politiek aan hun vaderland eene schoone toekomst verzekeren!

AANTEKENINGEN EN BIJLAGEN.

I. Bij het bewerken dezer Voorlezingen over de geschiedenis der Nederlandsche volkplantingen in Noord-Amerika, hebben mij o. a. de volgende geschriften ten dienste gestaan :

G. Bancroft, *History of the United States, from the discovery of the American continent.* III Vol. Paris, (Baudry) 1843.

E. B. O'Callaghan, *History of New-Netherland; or New York under the Dutch.* II Vol. New York, 1846.

J. R. Brodhead, *History of the State of New York. First period. 1609—1664.* London, 1853.

The documentary history of the State of New-York, arranged under direction of the Hon. Christopher Morgan, bij E. B. O'Callaghan. IV Vol. Albany. 1849—1851.

Vertoogh van Nieu-Neder-Land, Wegkens de Gheleghentheydt, Vruchtbaerheydt, en Soberen Staet desselfs. In 's Graven-Hage. Ghedruckt by Michiel Stael, Bouck-verkooper woonende op 't Buyten-Hof, tegen-over de Gevange-Poort, 1650 ¹.

Beschryvinge van Nieuw-Nederlant, (Ghelyck het tegen-

¹) De inzage van dit en van de beide volgende zeer zeldzame geschriften is mij met welwillendheid vergund door den eigenaar, Prof. Lauts.

woordigh in Staet is) Begrypende de Nature, Aert, gelegentheyten en vruchtbaerheit van het selve Land; mitsgaders de proffytelycke ende gewenste toevallen, die aldaer tot onderhout der Menschen, (soo uyt haer selven als van buyten ingebracht) gevonden worden. Als Mede De maniere en onghemeyne eygenschappen van de Wilden ofte Naturellen van den Lande. Ende Een bysonder verhael van den wonderlycken Aert ende het Weesen des Bevers, Daer Noch By Gevoeght Is Een Discours over de gelegentheyten van Nieuw Nederlandt, tusschen een Nederlandts Patriot, ende een Nieuw Nederlander. Beschreven door Adriaen van der Donck, Beyder Rechten Doctoer, die teghenwoordigh noch in Nieuw-Nederlant is. t'Aemsteldam, By Evert Nieuwenhof, Boeck-verkooper, woonende op 't Ruslandt in 't Schryfboeck, Anno 1655.

Korte Historiaal ende Journaels aenteykeninge van verscheyden Voyagiens in de vier deelen des Wereldts-Ronde, als Europa, Africa, Asia ende Amerika gedaen, door D. David Pietersz. de Vries, Artillery-Meester van de Ed. M. Heeren Gecommitteerde Raden van Staten van West-Vrieslandt ende 't Noorder-quartier. Waer in verhaelt werd wat Batailles hy te Water gedaen heeft: Yder Landtschap zyn gedierte, Gevogelt, wat soorten van Vissen, ende wat wilde Menschen naer 't leven geconterfaeyt, ende van de Bosschen ende Revieren met haer vruchten. t'Hoorn. Voor David Pietersz. de Vries, Artillery-meester van 't Noorder-quartier. Tot Alckmaer, by Symon Cornelisz. Brekegeest, Anno 1655.

Mr. N. C. Lambrechtsen van Ritthem, Korte beschrijving van de ontdekking en der verdere lotgevallen van Nieuw-Nederland. Middelburg, 1818.

N. G. van Kampen, de Nederlanders buiten Europa. Haarlem, 1831—1833. 3 dln.

Mr. H. J. Koenen, Pavonia. Eene bijdrage tot de kennis der voormalige Nederlandsche koloniën. Geplaatst in de Bijdragen voor vaderlandsche geschiedenis en oudheidkunde van J. A. Nijhoff, deel V, 1847, bl. 114—132.

Mr. W. E. J. Berg van Dussen-Muilkerk, Bijdragen tot

de Geschiedenis onzer Kolonisatie in Noord-Amerika. Geplaatst in de Gids van 1848, bl. 522—554, en van 1849, bl. 702—720.

R. Hildreth, geschiedenis der Vereenigde Staten van Noord-Amerika, naar het Engelsch door M. Keijzer. 's Gravenhage, 1854. deel I.

D. Buddingh, de Kerk, School en Wetenschap in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika. Utrecht, 1853.

II. Terwijl de zeden en lotgevallen onzer voorouders in Noord-Amerika gedurende geruimen tijd een geliefkoosd onderwerp van spotternij bij Noord-Amerikaansche en Engelsche schrijvers hebben uitgemaakt, is hun door de nieuwste geschiedschrijvers meer regt wedervaren, en heeft een gunstige omkeer der openbare meening de schaal welligt naar de andere zijde doen overslaan. Bradford, O'Callaghan en Brodhead zijn het eens, dat het federative statenstelsel van Noord-Amerika aan de beginselen der Unie van Utrecht ontleend is. Doch terwijl de beide laatsten teregt aan Bradford verwijten, dat hij, door onzen invloed alleen op dit punt te erkennen, ons een te karigen lof heeft toegedeeld, gaan beide te ver, door het democratische element in de Noord-Amerikaansche maatschappij insgelijks aan het voorbeeld van de Republiek der Vereenigde Nederlanden toe te schrijven. De regeringsvorm onzer steden en provinciën was in de zeventiende eeuw in hooge mate van aristocratischen aard; de invloed van de burgerij, van de gilden en corporatiën, op het bestuur was gering en werd meer en meer besnoeid. Zie o. a. Mr. G. W. Vreede, *Geschied- en letterkundige herinneringen*, Gorinchem 1836, IIe stuk bl. 28 vv. Vgl. Bradford, I, 468, II, 256, 304. O'Callaghan I, 393. Brodhead, 132, 448 vv. 747 vv. Doch zoo onze staatsinstellingen in dit opzigt beter door Bradford dan door O'Callaghan en Brodhead begrëpen zijn, mogen wij toch voorzeker de volgende woorden onderschrijven, waarmede de laatste zijn voortreffelijk werk besluit:

„Yet, without undervaluing others, it may confidently be

claimed that to no nation in the world is the Republic of the West more indebted than to the United Provinces, for the idea of the confederation of sovereign states; for noble principles of constitutional freedom; for magnanimous sentiments of religious toleration; for characteristic sympathy with the subjects of oppression; for liberal doctrines in trade and commerce; for illustrious patterns of private integrity and public virtue; and for generous and timely aid in the establishment of independence. Nowhere among the people of the United States can men be found excelling in honesty, industry, courtesy, or accomplishment the posterity of the early Dutch settlers in New Netherland. And, when the providence of God decreed that the rights of humanity were again to be maintained through long years of endurance and of war, the descendants of Hollanders nobly emulated the example of their forefathers; nor was their steadfast patriotism outdone by that of any of the heroes in the strife which made the blood-stained soil of New York and Jersey *the Netherlands of America.*"

III. Zie over de verdiensten van George Folsom, Romeyn Brodhead, Henry C. Murphy en E. B. O'Callaghan in het verzamelen van documenten en het bewerken der geschiedenis van Nieuw-Nederland: Buddingh, III. stuk (de wetenschap) bl. 268 vv.

IV. In 1642 kwamen de Indianen vergoeding aanbieden voor eenige gepleegde moorden. De Vries, die daarbij tegenwoordig was, verhaalt in zijne *Voyagiens* (bl. 166), dat zij de schuld daarvan op de Hollanders wierpen, zeggende: »waerom wy haer jonge Wilden Brandewyn ofte Wyn verkochte, dat haer geck maeckte en onghewoon te drincken, ja sagen wel dat ons Volck die de stercke dranck gewoon waren te drincken, haer dickmaels droncken droncken ende dan met Messen vochten, daerom wilden sy wel datmen de Wilden geen dranck verkochte om alle ongeluck voor te komen." Vgl. O'Call. I, 246, en Brodh. 648, waar eene herhaling derzelfde klagten voorkomt.

V. *Vertoogh van Nieu-Neder-Land*, bl. 25: »het liet sich aensien metten eersten, alsof de Compagnie dit landt met haer eyghen dienaers soude hebben willen populieren, het welck groot misverstant most wesen, want als haer tyt uyt was, verrocken die weer, niet mede brenghende als wat voor haer beurs en voor het Lant een quade naem van grooten honger en andersints, onder-tusschen daer was geen profijt maer groote maent-gelden, ghe-lijck de Reeckening van Nieu-Nederlant dat ghetuyghen sal.» — O'Call. I, 176 in de noot: »De populatie in Nieu-Nederlandt niet alleen naar behooren niet en wordt bevordert, maer oock de begonste populatie aldaer genoegzaam verachttert, ende by de Compagnie van W. I. schynt genoglegeert te worden.»

Na de slinksche wijze vermeld te hebben, waarop van Rensselaer, Bloemaert, de Laet en Pauw hunne patronaatschappen hadden weten te verkrijgen, en de twisten, waartoe deze handelwijze aanleiding had gegeven, gaat de Vries in zijne *Voyagiens* (bl. 162) aldus voort: »ende soo is door alle dese dispuytten het Land ondergehouden dat het niet gepeupleerd is geworden, want daer waren doen ter tyd Liefhebbers genoeg die de Lande met Patronye wel gepeupleert soude hebbe, maer is altoos door de twist van de Bewindhebbers achter-gebleven, ende selver wildender sy niet toe doen; want sy saghen liever een goede Buyt komen als van haer Collonien te spreken, maer 't Landt te peupleeren ende de vrucht daer van getrocken hadde wel soo langh-duerigh geweest, want haer Buyt is verdweenen als roock, ende daer moghen wel eenige Bewindhebbers ende de Boeckhouders wel afgevaren zyn, maer het en doet geen goet voor 't gemeyn, gelyck de Culture van Landen doet daer een yder wel afvaert en een gestadighe Rente is, dat beter is als alle Buyten diemen in Bordeelen siet consumeren: want waer zyn nu alle de Buyten die Duynkerken ons wel gerooft heeft, ende oock alle de Buyten van Vliassinghe die op de Portugysen wel ghenomen zyn? 't is al tot roock verdweenen, ende die Capers diese genomen hebben zyn tot niet geworden, hebben 't verdroncken onuttelyck.»

De Vries bl. 119: »Den 24. dito (n. Julij 1633) vertrock ick na Amsterdam, alwaer ick myn Confraters over hoop vont leggen met haer Confraters de andere Bewinthebbers, over mits dat ick twee a vier Bevers-Vellen verhandelt hadde, was dat niet een schoon dinck, dat niet waert was om van te spreecken, 't welck het Artyckel het vyfthiende mede brengt, dat de Patroonen mogen handelen alwaer de Companie geen commissie en heeft, ofte commissie, hier om moest ons werck van Colonien te maecken blyven stil staen, waer van de plaetse noch onbewoondt, soo dat dese Bewinthebbers tot Amsterdam anders niet hebben gedaen als tegens haer eygen schim te vechten, ende in de Kloveniers-Doelen de Rinsche-Wyn te drincken, de anderen mogten in Brazilien Kruyt en Loot waer nemen, ende de Bewinthebbers Bachus Koegels, also jaer in jaer uyt haer Negenthiende vergaderen, alsoo wy met de Companie niet over een koste komen, ende myn Confraters tot Amsterdam altemael Bewinthebbers waren, ende met haer Confraters gestadigh om beusselinghe ende ander sins over hoop laghen; soo ben ick van haer gescheyde, siende dat het altemael maer schelmery was, waer van ick de reste in de pen liedt blyven.»

VI. *Vertoogh*, 44: »ten minsten het staet vast, dat haer Officieren meer naer gunste en vrientschap als Meriten verkoren werden.» — De Vries verhaalt met betrekking tot Wouter van Twiller (*Voyagiens* bl. 116): »ende ick sprack teghens de Secretaris dat my verwonderde dat de West-Indische Companie sulcke narren in 't Landt stuerden, die niet en wisten als van droncke drincken, sy souden in Oost-Indien geen Assistenten konnen verstrecken, dat de Companie door sulck werk te niet sal gaan, want in Oost-Indien maecken geen Commandeur ofse hebben lange eerst dienst gedaen, dat men siet datser bequaem toe zyn, eerst van Assistent een onder Koopman, daer nae Koopman, ende eghter een Opper-Koopman, ende avansterense voort nae Meriten, maer de West-Indische Companie sent ten eersten als groote Meesters, van Volk die

haer leven geen Comande ghesien en hebben, daerom moet het te niet gaen." Vgl. bl. 165 der *Voyagiens*.

VII. De gewone prijs der slaven bedroeg omstreeks 300 guldens. Hun lot was niet zoo hard, als men welligt zoude vermoeden. Tot belooning van langdurige en getrouwe diensten werden velen vrijgelaten, en ontvingen dan een stuk land in pacht, om in hun onderhoud te voorzien; en degenen, die in slavernij bleven, werden over het algemeen zeer goed behandeld. De Compagnie voerde echter eene bepaling in, die met regt en billijkheid ten eenenmale in strijd was, en de afkeuring der volkplanters in hooge mate opwekte. De kinderen harer vrijgelatene slaven, na de vrijlating geboren, waren niet vrij, maar behoorden haar van regtswege toe. Zie Bradfort, II, 303. O'Callaghan, I, 385. Brodhead, 748.

VIII. Kapitein De Vries, geenszins ontmoedigd door den uitslag zijner eerste kolonisatie, verbond zich weldra met Frederick de Vries, Secretaris der stad Amsterdam en Bewindhebber der W. I. Compagnie tot het stichten eener volkplanting op Staten-eiland, en begaf zich in 1638 andermaal derwaarts. Doch hij berigt ons dienaangaande, op het jaar 1639 (bl. 151): »ende ick verhuerde de Plantagie van 't Staten-Eylandt, alsoo my geen Volck toe-ghesonden wierde uit Hollandt als my in 't Contractt beloofst was, dat ick gemaect hadde met Frederick de Vries;" en omtrent eene andere diergelijke poging (bl. 162): »'t quaetst was dat ik wel schoone plaetse aentasten, maer ick wierde van myn Confrater (uytwysende ons Accoort) niet ghesecondeert, 't welck een Bewindhebber was Frederick de Vries, dewelcke meynde dat men Colonies konde maecken sonder kosten ofte Volck."

Vertoogh, bl. 26: Haddemen de eerste exemptien rechtsinnich betracht ghelyckse te legghen, en niet met singuliere insichten gepractiseert, gewis daer souden haer meer Liefhebbers van Nieu Nederlandt beneersticht hebben dat te bevolcken, en in te nemen, de andere Clausulen ooc diemen heeft weten in te voeren, hebben

de particuliere altyt den moet benomen en ondergehouden, soo dat sy van die der kennisse van hadden, onderrecht zynde, niet dorsten bestaen, 't is wel waer, dat de Compagnie wel eenighe personen heeft overghevoert, maer niet daer by ghecontinueert, soo dat het weynich voordeel ghedaen heeft, het hadde oock gheen rechten aengangh, want het geschiede of der gheen meenighe by ware geheweest. — De Compagnie — heeft niet ghewilt dat ons eygen Natie het Landt soude innemen. — De negotie sonder welcke alsse recht is, geen Lant welvaert is mede door haer te doen soo vervallen datse nergens nae lijkt, en meerder slaefachtich als vry is, ten aensien de zwaere Negotie en al het visiteren en Molestie datmen daer mede heeft." Bl. 27: »Wy souden niet kunnen bedencken wat al practycken daer versonnen zijn, om eyghen ende particulier proffijt te doen, en om het Landt te bevolcken is weynich ghedocht, wy zwijghen ghedocht, men heeft het volck noch daer boven verjaecht door harde en onredelycke Procedueren, daer haer E. E. nochtans ordre gaven, want aen den Directeur Kieft is gheschreven van de Bewinthebbers dat hy soude daer gheen faute was actie soecken, en een halve faute voor een heele reekenen, en soo voorts." — Bl. 31 ¹. Onder Kieft was de opbrengst der kolonie aan onderscheidene belastingen ongeveer f 16000; onder den volgenden Directeur-generaal Stuyvesant f 30000 »so van recognitie, confiscatie, Accys en andersints, en noch is het geen deech hoemen meerder heeft hoemen meerder hebben wil, het was noch te verdragen dat men soo veel gaf als mogelyck is, als het tot het gemeene beste aengelecht wert, — als wy recht bedencken, ende alles wel versinnen en na-sien, soo konnen wy niet weten of vinden, datter yet, wy segghen yet, het sy in 't minste of in 't meeste, ghedaen, Getimmert ofte ghemaect is, immers dat waerdigh soude zyn te verhalen, dat de Gemeent aengaet of toebehoort, de Kerk exempt,

¹) Deze bladzijde is in het *vertoogh* verkeerdelyk 29 gemerkt, daar zij tusschen 30 en 32 staat.

daer wy voor desen van ghesproocken hebben, ja het heeft soo slordigh en onachtsaem daer in toeghegaen, dat men noyt yetwes voorghenomen, verstaen ofte ghedaen heeft, dat schijn gaf om de Gemeente te contenteren, oock niet uytterlyck, maer men heeft integendeel, het gheen dat uyt de Gemeente quam onder des Compagnies effecten gesmolten." — Bl. 33: „van de Cooren-Mate is de Compagnie altyt selfs verdacht gheweest." — Bl. 36: „men heeft de luyden in de gront-brieven absolute opdrachten ghedaan, en doen sy meenden dat alles wel was, en sy Meester van het hare waren, doen eyschte men haer de gront-brieven weder af, voorghevende datter yetwes in vergheten was, doch het was dat niet, maer haer docht datse haer selven in het gheven ontriefte hadden, ende daerom soo voechdemen een clause onder aen de gront-brieven, en teykendese op nieuw, die recht strijt met den gront-brief, so dat nu in een en deselve gront-brief een contradictie is sonder couleur van te kunnen verdrayen, want het luyt aldus in de oude brieven, ende sy slaen op het Landt, ende de Valeyen die daer van outs toe-hooren, ende de clause seyt gheen Valeye te ghebruycken voor de Compagnie, die het al wel kon gebruycken ghenoech, ende haer competentie heeft, in gront-brieven staet noch een andere clause die ghemeen is, ende yeder teghens de borst steeckt, te weten datmen sich moet onderwerpen alle lasten die rede beraemt zijn, ofte noch te beramen, dat in infinitum ghepro-tendeert kan werden, ende alreede verscheyden Inwoonders teghen gheworpen is, en andere oock discourageert op soodanighe voet yetwes byder hant te nemen." — Bl. 44: Behalven dit soo wert het Lant van de Compagnie beswaert, en soodanich belast, ende onderghehouden, dat de Inwoonders niet machtig zijn, nevens haer naburen van Virginië of Nieu Engeland te verschijnen, ofte yetwes ter hant te nemen, het schijnt ende voor soo veel ons bekend is, alle Inwoonders in Nieu Nederlant opgeven, dat de Bewinthebbers gants geen acht of regardt op N. Nederlant nemen, dan alser wat t'ontfangen is, het welck nochtans maeckt dat sy te minder ont-

fanghen. — In somma dan in hare protexien die sy het Landt schuldich zijn, komen sy verre te kort, want het lijkter niet nae, de lasten nochtans weten sy wel te beswaren, want daer sy in de exemptien beloven, niet boven 5 per Cento te gaen, soo nemen sy nu 16.”

IX. De brief aan de Staten-Generaal was volgens O’Callaghan I, 292 vv., van den volgenden inhoud:

» To the Noble, High and Mighty Lords, the Noble Lords the States-General of the United Netherland Provinces: —

» Noble, High and Mighty Lords! As no sacrifice is more acceptable to our God than an humble spirit and a contrite heart, so nothing should, in like manner, be more pleasing to all Christian princes and magistrates, than to lend an ear to their complaining, and to extend their hand to their distressed subjects.

» So is it, then, that we, poor inhabitants of New Netherland, were pursued in the spring by these wild heathens and barbarous savages, with fire and sword. Daily have they cruelly murdered men and women in our houses and fields; and with hatchets and tomahawks struck little children dead in their parents’ arms, or before their doors; or taken them far away into captivity. Cattle of all descriptions are destroyed and killed, and such as remain, must perish this approaching winter for want of fodder.

» Every place almost is abandoned: We, wretched people, must skulk, with wives and little ones, that still are left, in poverty together, by and around the fort on the Manhattes, where we are not one hour safe. While the Indians daily threaten to overwhelm us, little can be planted this autumn, and much less next spring; so that it must come to pass, that we all, who may survive, shall die, with women and children next year, of hunger and sorrow, unless our God take pity upon us.

» We are all, here, from the smallest to the greatest, without counsel or means; wholly powerless. The enemy meets

with no resistance. The garrison consists of but fifty or sixty soldiers; without ammunition. Fort Amsterdam, utterly defenceless, stands open to the enemy day and night. The company hath, here, few or no effects, as the Director informs us. Were it not for this, there had still been time to receive, ere all were lost, some assistance from the English at the east; but we helpless inhabitants, while we must abandon all our property, are exceedingly poor.

These heathens are strong in might. They have formed an alliance with seven other nations; are well provided with guns, powder, and ball, in exchange for beaver by the private traders, who have had for a long time free course here. The rest they take from our brethren whom they murder. In fine, we experience the greatest misery, which must astonish a Christian heart to see or to hear.

» We turn, then, in a body to you, High and Mighty Lords, acknowledging your High Mightinesses as our sovereigns, and the Fathers of Fatherland. We supplicate for God's sake, and for the love which their High Mightinesses bear towards their poor and desolate subjects here in New Netherland, that their High Mightinesses would take pity on us, their poor people, and urge upon and command the company, (to whom we also make known our necessities), to forward to us by the earliest opportunity such assistance as their High Mightinesses should deem most proper, in order that we, poor and forlorn beings, may not be left, all at once, a prey with women and children, to these cruel heathens. For should suitable assistance not arrive very quickly, according to our expectations, we shall be forced, in order to preserve the lives of those who remain, to remove ourselves to the east among the English, who would like nothing better than to have possession of this place; especially on account of the superior convenience of the seacoast, bays and large rivers, besides the great fertility of this soil — yea, this alone could provision and supply yearly twenty, twenty-five to thirty ships from Brazils or the West Indies, with all

necessaries. Done at Manhattans in New Netherlands, this 3d Nov. 1643. (Signed,) Cornelis Melyn, Abm. Pietersen, Gerrit Wolphertsen, Isaack Allerton, Thomas Hall, Jan Evertse Bout, Barent Dircksen, Joachim Pietersen.

X. Volgens het *Vertoogh*, bl. 17, hadden de Engelschen in 1649 reeds de helft van het grondgebied van Nieuw-Nederland ingenomen. — Merkwaardig zijn de getuigenissen omtrent het karakter der Engelschen, voorkomende bij de Vries en in het *Vertoogh*. *Voyagiens*, bl. 188: »daer de Engelse seer bequaem toe zyn om goet cier met haer te maken, maer niet om te handelen, en meught wel toe-sien als ghy met haer handelt, dat altoos Pieter by Paulus is, ofte sullen u met de staert slaen, want als sy yemand bedriegen kunnen, houden 't voor een Romeyn-stuck onder haer, seggen in haer spraek, hy pleyde hem een Engels strick, dan hebbense haer wel gehad." *Vertoogh*, bl. 13: »Kort om het is soo veer met de Engelsche, datse de Neer-landers wel willen kennen, en voor een Deckmantel gebruycken in tydt van noot, dan als die weder voor by is, dan achten sy haer niet, en scheren de Geck met haer." Vgl. bl. 32 en 76 dezer Voorlezingen.

XI. Behalve den bekenden Pieter de la Court moeten hieronder geteld worden D. David Pietersz. de Vries, Adriaan van der Donck, die het *Vertoogh van Nieu-Neder-Land* opstelde, en de schrijver van het volgende werkje, vermeld in het *Biographical and Historical Essay on the Dutch Books and Pamphlets relating to New-Netherland and to the Dutch West-India Company*, by G. M. Asher, Amst. 1854, bl. 5:

Verheerlickte Nederland door d' Herstelde Zeevaart; klaerlyck voorgesteld, ontdeekt en aengewesen door manier van 't samen-Sprekinge van Een Boer ofte Landt-man, Een Burger ofte Stee-man, Een Schipper ofte Zee-man. Waer inne sy luyden als oprechte Lief-hebbers van 's Landts welvaren, na haer stijl en manier van spreken, malkander voorhouden: 1. Den slechten en soberen toestant in Koophandel, Zeevaart,

Ambachten en Boerenhandel, en wat d' oorsaack daar van is. 2. Aenwijzende door wat middelen dit is te herstellen, om te brengen tot een beteren staat. 3. Hoe en op wat manier dese middelen moesten aengevangen ende uytgevoert worden. Dienende tot onderwijzinge en opmerckinge van een yegelijcken: Oock Mede Tot openingh en ontset van vele Koopluyden, Zeevarende personen, Burgers, Boeren en Ambachts-Luyden, die in dese slechte neringhloose tyden daer tegen aensien. Gedrukt Anno 1659. 4°.

In dit stukje, 68 bladzijden groot, wordt voornamelijk betoogd, dat, daar de Europesche mogendheden hare havens en die harer koloniën voor onze schepen gesloten hebben, en wij daardoor van de hoofdbron onzer welvaart, den zeehandel, beroofd zijn, er tot verlevendiging en opbeuring van dien nijverheidstak slechts één middel overig is, namelijk om Nieuw-Nederland, Florida en Guyana volgens een nieuw stelsel te koloniseren. De hoofdtrekken van dat stelsel zijn de volgende. De kolonisatie moet niet door bevoorregte handelscompagniën, maar door den staat ondernomen worden. De staat moet daarbij slechts het initiatief nemen, maar de volkplanting zoo spoedig mogelijk aan zich zelve overlaten. Niet alleen mannen, maar geheele huisgezinnen, moeten zich in de kolonie gaan vestigen. De noodige voorschotten moeten door den staat gegeven worden, of, zoo deze daartoe onvermogen is, door enkele der voornaamste steden, aan welke in dat geval het voorregt kan geschonken worden, om gedurende eenigen tijd bij uitsluiting met de kolonie handel te drijven, doch nimmer langer dan 25 of 30 jaren, waarna de handel geheel moet worden vrijgelaten. Zelf-regering is een onmisbaar vereischte voor den bloei der koloniën. Uit dien hoofde moet de Gouverneur reeds van den aanvang een volkplanter zijn, niet een vreemdeling, door vreemdelingen overgezonden. De opbrengst der koloniale belastingen moet in het belang der kolonie besteed worden. — De schrijver wijdt bovendien in het breede uit over de gebreken in het bestuur en de politiek der West-Indische Compagnie.

Behalve de plaatsen uit de *Voyagiens* van de Vries, vermeld in aantekening V, komt de volgende hier in aanmerking:

Bl. 187: „dat daer (n. Nieuw-Nederland) een a twee Tonne Gouds 's Jaerlycks aen Peltery van daen komt, of qualyck soo veel, daer de Companie altoos jaloers d' een tegens d' ander om is gheweest, is niet te pyne waert om onder een Companie te staen, want die daer groote kosten op deden: maer een vry Landt zynde ghelyck inde Engelse Vergienjes, elck voor syn eyghen Natie, ende alles door arbeydt uyt de Grond ofte Aerdryck trekt, dat soude Millioenen randeren, ende te met een ghepeupleert Landt krygen, daer men geen Cargasoenen toe hoeft om uyt de Grondt de Vrucht te trecken, ghelyckmen om de Pelterye doet.”

Vertoogh, bl. 48: „Ons erachtens, soo sal dit Landt onder de Regieringhe van de E. E. Compagnie noeyt bloeyen, maer het sal in zijn selven vergaen, ende doot loopen, sonder dat de E. E. Compagnie daer door verbetert sal werden of wesen, dies soude voor haer ende voor het Lant beter ende proffijtelijcx wesen, dat sy haer daer van ontsloeghen, ende haer restant transporteerde.” Vgl. aant. XIV.

XII. Omtrent dit punt bestaat eenige onzekerheid. In overeenstemming met het *Vertoogh*, bl. 30, meldt O'Callaghan (II, 23) dat Stuyvesant voor het eerst eenen accijns op wijn en sterken drank heeft gelegd. Doch in de proclamatie van Kieft van 21 Junij 1644 (voorkomende I, 307) worden behalve het bier ook de Spaansche en Fransche wijnen en de brandewijn belast. Welligt dat deze proclamatie alleen met betrekking tot het bier is uitgevoerd.

XIII. De Memorie luidde, volgens de *Documentory History of New-York*, I p. 595, aldus:

To the Noble, High and Mighty Lords the Lords States-General of the United Netherlands, our Most Illustrious Sovereigns.

Gracious Lords, — This Province of New-Netherland having been reduced, in the course of time to a very sad and utterly

ruinous condition, in consequence, as we presume, of firstly, An unsuitable government; secondly, Scantiness of privileges and exemptions; thirdly, Heavy burthens of imposts, exactions and such like; fourthly, Long continued war; fifthly, The wreck of the Princess; sixthly, The multitude of Traders and fewness of Boors and farm servants; seventhly, Great scarcity in general; eighthly and lastly, The insufferable arrogance of the Natives and Indians arising from the paucity of our numbers etc. and having long waited in vain, though we have petitioned and sought for aid, redress and assistance from the Lords Directors, in the highest degree necessary for them and for us; We, therefore, unable to delay any longer, being reduced to the lowest ebb, have determined to fly for refuge to their High Mightinesses, our gracious Sovereigns and the Fathers of this Province, most humbly praying and beseeching them to look with merciful eyes on this their Province and that their High Mightinesses would be pleased to order and correct matters so that dangers may be removed, troubles terminated, and population and prosperity promoted, as their High Mightinesses in their renowned wisdom shall be determined, We, with humble reverence only deeming it good and necessary to petition their High Mightinesses for the following Points as of advantage for this Province: —

Firstly; We supplicate and beseech their High Mightinesses to people New-Netherland so that it may support, sustain and defend itself against Indians and others who might trouble and invade it; for if this should fail, that country will not only fall into the uttermost ruin, but also become easily appropriated by our Neighbors; and those who already dwell there will be forced to use all possible means to return and save themselves from misery, or to submit to foreign Nations. All which, according to our humble understanding, is to be remedied

1st. When their High Mightinesses shall be pleased to take this province under their own gracious safeguard, and to allow their Fatherly affection for this Land to be promulgated and made manifest, throughout the United

Netherlands, by their own accorded privileges. Many would, then, be attracted towards this country, whilst on the contrary every one is discouraged by the Company's harsh proceedings and want of means.

2nd. Were their High Mightinesses pleased to equip some ships for a few years, for the free conveyance and transportation of people principally Boors and farm servants with their poverty hither, together with some necessary maintenance until the poor people had obtained something *in esse*, their High Mightinesses would not only relieve many incumbered men, but also expect from God, through their intercession, luck, blessing and prosperity.

3rd. If their High Mightinesses would please to order all vessels proceeding and trading toward these northern parts of America, to call first at the Manhattans in New Netherland, and bring with them as many persons as they can seasonably procure and conveniently carry, at suitably fixed rates, many proprietors would, no doubt, emigrate within a short time to New Netherland.

Secondly, We humbly solicit permanent privileges and exemptions which promote population and prosperity and which in our opinion consist in

1st. Suitable Burgher Government, such as their High Mightinesses shall consider adapted to this Province and resembling somewhat the Laudable government of our Fatherland.

2nd. Freedom from duties, tenths and imposts which at the first beginning are useless and oppressive, until the country is peopled and somewhat firmly established.

3rd. That the Returns in Tobacco shipped hence, be free from all duties, which would not only afford great encouragement to the planters who convert the forest into farms but be better also for their servants who could thus be accommodated with all sorts of necessaries.

4th. Also, permission to export, sell and barter grain, timber work, and all other wares and merchandize the produce

of the country every way and every where their High Mightinesses have allies and have granted to the Netherlanders the privilege of resort and trade.

5th. That their High Mightinesses would be pleased to accord privileges and freedoms for the encouragement of the Inhabitants in favor of the fisheries, which many suppose were good and profitable heretofore, and would hereafter be of great consequence.

Thirdly, We humbly beseech their High Mightinesses to be pleased to determine and so to establish and order the Boundaries of this Province, that all causes of difference, disunion and trouble may be cut off and prevented; that their High Mightinesses subjects may live and dwell in peace and quietness, and enjoy their liberty as well in trade and commerce as in intercourse and settled limits. 2^d. That their High Mightinesses would be pleased to preserve us in peace with the neighbouring Republicks, Colonies and others their High Mightinesses allies, so that we may pursue without let or hindrance, under proper regulations from their High Mightinesses, the trade of our country as well along the coast from Terra Nova to Cape Florida as to the West-Indies and to Europe whenever our Lord GOD shall be pleased to permit; and 3rd. to make manifest to the incredulous their High Mightinesses earnest support of this Province, we respectfully request that their H. M. would be pleased to quarter here a company or two of soldiers, for the defence of those residing at a distance and the establishment of New Plantations and Colonies, until by our progress, we shall dread neither Indians or other enemies, but even shall be able to prevent their mischievous designs.

All this have we concluded with humble reverence to propose according to our limited knowledge and understanding, earnestly supplicating their High Mightinesses, for the love of New Netherland which now lies at its extremity, as is to be seen at length in our annexed Remonstrance, to be pleased to direct their attention thereto according to their wise and provident council, and to interpret most favorably this our presumption.

We pray and hope that the name of New Netherland and the conversion of the Heathen which ought to be hastened, shall move their H. M. hereunto. Expecting, therefore, a happy deliverance we commend their H. M.'s persons and deliberations to the protection of the Almighty, and remain their H. M.'s humble and obedient servants. Written in the name and on the behalf of the Commonalty of New Netherland, the Six and Twentieth of July, in the Year of Our Lord JESUS CHRIST, One thousand, Six hundred, Nine and Forty, in New Amsterdam on the Island Manhattans in New Netherland.

(Signed)

ADRIAEN VAN DER DONCK,	AUGUSTIN HERMAN,
ARNOLDUS VAN HARDENBERCH,	JACOB VAN COUWENHOVEN,
GOVERT LOOCKERMANS,	OLOFF STEVENS,
MICHEL JANSEN,	THOMAS HALL,
ELBERT ELBERTSEN,	JAN EVERTSEN BOUT,
HENDRICK HENDRICKSEN KIP.	

XIV. In het *Vertoogh* lezen wij daaromtrent het volgende :
Bl. 28: Dit dan soo ghesecht zynde vanden eyghendom, gheleghentheydt, goedheydt en Vruchtbaerheydt van dese Provintien, waer in soo ver onse kleyne ervarentheydt reyckt, gheene Provintie in Europa behoeft te wycken, en wat de Negotie belanght, daer Europa, en onder andere, Nederlandt voortreffelyck in is, dese Provintie leydt daer niet alleen seer gheleghen en bequaem toe, maer soude oock (alsser Menschen waren) bevonden werden, meer waren by en in sich selven te hebben, ghetrocken in andere Landen, als sy selfs uyt andere Landen behoeven te trecken, desen inghesien, sal het den verstandighen weynigh werck wesen af te meten, ende ordentlyck te overlegghen, wat den Nederlandtschen Staet aen desen in sich selven soo Heerlijke Provintie ghelegen is, waer toe sy haer in toekomende souden kunnen dienen, ende wat voor een toe-vlucht het voor alle behoefighe in Neerlandt soude wesen, soo wel van hooge, middelbare, als

laghe Staet, want het is hier voor alle Menschen, die yetwes by der handt nemen willen, veel beter aen de kost te geraecken, als in Nederlandt." Bl. 48: »het Lant moeste oock met godsalige, eerlycke ende verstandige regenten versien worden, die niet seer behoeflich, ofte immers niet te begeerlyck zijn, — op een goede Regieringe soude wel goede populatie volghen, — en hoewel vry passagie te gheven, ende equipagie van schepen, (soo den noot dat vereyscht) met den eersten kostelijck soude vallen, soo soude het nochtans (alsmen op de Consequentie siet) uyttermaten wel besteet wesen, soo der Boeren en Boeren-knechts, mitsgaders: andere behoeflighe luyden voor in 't Lant ghebracht werden, met het weynich datse by haer hebben, ghelijck oock het Vaderlant sulcke luyden ghenoech te missen heeft, wy hopen het soude dan wel gaen, voornementlijck alsmen de Moeder van de populatie, die wy achten te wesen goede privilegien en exemptien, die d' Inwoonders konde animeren, de navigatie en goede negotie trecken, en yeder een neffens des Lants playsantheyt, ghelegenthey, gesontheyt, en vruchtbaerhey, herwaerts locken, indien men by het alreede ghestelde Limijtscheydinghe, ende protexie voechde, naer menschen Oordeel, het soude dan met Godes hulpe alles wel gaen, en N. Nederlant soude in weynighe jaeren een brave plaetse kunnen weesen, oock dienst aen de Nederlantsche Staet doen kunnen, ende de uytgheleyde onkosten wel weder rijckelyck betalen, en zijn weldoenders bedancken."

In de *Beschryvinge van Nieuw-Nederlant* wordt op de vraag van den Patriot (bl. 91): »of wel dienstigh voor desen Staet soude wesen, dat gesegte Landt tot florisantie kwame, en waer in de voordeelen, die desen Staet daer door toegebracht soude kunnen werden, bestaen sullen," door den Nieuw-Nederlander geantwoordt:

» Ten eersten, soo (dat Godt verhoede) eens eenighe onlusten met Spanjen ontstonde, dan wasser geen plaets in de Wereldt bequamer, om hem in Hert en ingewanden aen te tasten, als dese, en daer men alles by een hebben kan, want Victualie, Hout, als Plancken, Knies-balcken, Masten, en wat men

tot Equipagie van Schepen noodigh heeft, of is daer de volheydt, of daer op aengheleydt zijnde, soo kanmense daer hebben sonder yemandt als zijn eyghen selven daerom te bemoeijen.

»Ten anderen, soo het gebeurde dat door dese ofte geene Inconvenienten ons hier eens Yser, Hout, Assen, Cooren, ofte yetwes dat van 't Oosten komt, quame te ontbreecken, soo behoefde men in Nieuw Nederlandt sich daer maer naer te schicken, ende het defect konde van daer gesupleerd worden, als men nu maer eerst voor s'handts af, de Populatie avanceerden, want die desineerende is het alles niet.

»Ten derden, soo salmen voor veele, daer altijd een vrye en onbecommerde uytvlucht vinden, en altijd gints en weer onderhouden, een vrye en profitabile Negotie, van de Heeren Staten, haer eene eygen in haer ander eygen Landt gins en weder, die in tyd en wylen soodanich sal toe-nemen en op komen, dat het nu van onwaerheydt bedacht soude wesen, die te definieeren: Men siet hoe het nu in twee ofte drie Jaren is aengewassen, sints men wat heeft begonnen te rapuleeren, en by voortgangh sal het hoe langhs hoe meer en van Jaer tot Jaer soo toenemen dat het ongelooflijk is, maer daer van op de derde vrage.

»Ten vierden, soo soude men daer van daen, naer voorgaende Populatie by tijde van noodt voor desen Staet, formidabile assistentie, en furnisement van Volck en Vivres kunnen bekomen, dat alle Republijcke ontsien ende geacht maeckt, by alle soodanigen als haren voorspoed souden mogen benyden.

»En ten vijfden, ghelijck men weet dat naar dese Landen altijd ghewoon zijn, meenichte van Menschen aen te komen sacken om dat men noyt te onpas quam, maer altijd employ plach te vinden, en dat nu hier by het middel van de Vrede en andersints, soo veel Employen niet en vallen, en veel Menschen so te seggen, als schadeloos loopen, blijktt seeckerlyck dat het dienstich soude wesen, en ghemackelijk kunnen geschieden, dat men met het hier onnodige en overtollig

volck, buyten Neerlandt noch een ander Neerlandt oprechten, tot een merckelyck Ancker en steunsel van den Staet.”

XV. Als een voorbeeld der wyze, waarop een dorp tot eene zelfstandige gemeente verheven werd, moge het volgende patent van Newtown, later Middelburgh, dienen, te vinden bij O'Callaghan, I bl. 425.

We, Willem Kieft, Director-general, and Council of New Netherland, for and in behalf of the High and Mighty Lords, the Lords States General of the United Netherland Provinces, his Highness the Prince of Orange, as well as the Most Noble Lords the Lords Directors of the General Privileged West India Company, To all those who shall see these Letters, *Make Known*, that We have given and granted, as by the Presents We do give and grant, unto Francis Doughty and associates, their heirs and assigns, in real, actual, and perpetual possession, all and every that certain parcel of land situate on Long Island, in this Province, with the pastures and whatever else it includes, containing etc. (nu volgt de beschrijving en begrenzing der landstreek;)

With power to establish, in the aforesaid tract, a town or towns; to erect a church or churches; to exercise the Reformed Christian Religion and church discipline, which they profess; also, to administer, of right, high, low, and middle jurisdiction; to decide civil suits not exceeding fifty Dutch florins; to impose definitively and without appeal in criminal matters, fines to an equal amount; to pronounce the first sentence in other civil and criminal actions of greater moment, and to execute the same, subject, however, to such execution being deferred, should an appeal be made to the supreme court of New Netherland: Finally, to exercise all rights belonging to the aforesaid jurisdiction, with power, moreover, to nominate some of theirs, and to present them to the Director of New Netherland, that a sufficient number may be chosen from them for political and juridical government; together with the right of hunting, fowling, fishing, and of trading,

according to the immunities granted, and to be granted, to the colonists of this province, without any exception: —

Wherefore the aforesaid F. Doughty and his associates, their heirs and assigns, shall be obligated, so long as they are in possession of the above-mentioned lands, to acknowledge the aforesaid lords for their sovereign Lords and Patroons; to pay, after the lapse of ten years, the tenth part of the produce of the land, whether cultivated with the plough, hoe, or otherwise, orchards and kitchen-gardens, not exceeding one Dutch acre, excepted. Finally, to use no other standart than that of Holland; and so as to avoid confusion, to use Dutch weights, the Dutch ell and all other Dutch measures.

All which we promise, under the foregoing conditions inviolably to preserve, and bind our successors to the faithful observance of the same, by virtue of the commission and supreme authority granted to us by the Most Mighty Prince of Orange, Governor of the United Belgic Provinces. In testimony whereof, we have subscribed these presents with our own hand, and caused them to be countersigned by the Secretary of New Netherland, and the seal of New Netherland to be affixed thereto. Given at Fort Amsterdam, on the island Manhattans, in New Netherland, in the year 1642, the 28th of March.

WILLEM KIEFT.

By order of the Director and Council,
CORNELIS VAN TIENHOVEN, *Secretary*.

XVI. De memorie, te vinden bij O'Callaghan II p. 243, luidde als volgt:

We acknowledge a paternal government which God and Nature have established in the world for the maintenance and preservation of peace, and the good of mankind, not only in conformity to Nature's laws, but in accordance with the rules and precepts of God, to which we consider ourselves bound by His word, and therefore submit.

The Lord our God having invested their High Mightinesses,

as His ministers, with power (which we gratefully acknowledge) to promote the welfare of their subjects, in the United Provinces and in the foreign possessions thereunto belonging, and these having, by their power and authority, commissioned, for the same purpose, some subaltern magistrates, such as the Lords Directors of the Privileged West India Company, whom we acknowledge, together with your Lordships, whose representatives they are, as Lords and Patroons of this place; we humbly conceive that our rights and privileges are the same, harmonizing in every respect with those of Netherland, being a member dependent on that State, and in no wise a people conquered or subjugated, but settled here, on a mutual covenant and contract entered into with the Lords Patroons, and with the consent of the natives, the first proprietors of these lands, from which we purchased the soil with our own funds.

We transformed with immense labor, and at our own expense, a wilderness of woods into a few small villages and cultivated farms. Encouraged by the privileges which we already obtained — the preservation of which we cherish, and the increase and amplification, not the abridgment, of which we did expect — and by the deep homage and profound respect which we entertain for the government of the Netherlands; composed of various nations from different parts of the world; leaving at our own expense our country and countrymen, we voluntarily repaired under the protection of our sovereign, high and mighty Lords the States General, whom we acknowledge as our Lieges, and being immatriculated into one body, subjected ourselves, as in duty bound, to the general laws of the United Provinces, and all other new orders and ordinances which by virtue of the authority aforesaid may be published, agreeably to the customs, freedoms, grants and privileges of the Netherlands.

This being premised, we humbly solicit that this our Remonstrance and Petition may be received and construed favorably and without misinterpretation. We shall, therefore, frankly

declare, with all humbleness, our fear, and the alarm which for some time have broken our spirits and discouraged us in our labours and callings, so that we, being in a wilderness, are unable to promote the prosperity of the country, with the same vigor and affection as heretofore; the reasons whereof are as follow: —

I. Our apprehension of the establishment of an arbitrary government among us. It is contrary to the first intentions and genuine principles of every well regulated government, that one or more men should arrogate to themselves the exclusive power to dispose, at will, of the life and property of any individual, and this by virtue, or under pretence, of a law or order which he might fabricate, without the consent, knowledge or approbation of the whole body, their agents or representatives. Hence the exactment, in manner aforesaid, of new laws affecting the commonalty, their lives and property, which is contrary to the granted privileges of the Netherland government, and odious to every free-born man, and principally so to those whom God has placed under a free state, in newly-settled lands, who are entitled to claim laws, not transcending, but resembling, as near as possible, those of Netherland. We humbly submit that it is one of our privileges, that our consent, or that of our representatives, is necessarily required in the enactment of such laws and orders.

II. We are usually and every year full of apprehension that the natives of the country, by the murders they commit under the pretext that they have not yet been paid for their lands, may commence a new war against us. This causes many calamities and mischiefs to this country, beside great loss and interruption to the inhabitants in their labor. It has, thus far, been out of our power to discover the truth hereof, or to ascertain to what tribe these murderers belong. They are too often disregarded as the acts of far-distant savages, which fills us with daily anxieties, so that we are compelled to look to our own defence, as we cannot discover in what manner our lives and property shall be protected, except by our own means.

III. Officers and magistrates, though by their personal qualifications deserving such honors, are appointed to many places contrary to the laws of Netherland; several acting without the consent or nomination of the people, whom it most concerns.

IV. Many orders and proclamations made in days of yore, without the approbation of the country, by the authority alone of the Director and Council, remain obligatory. We are, therefore, totally ignorant of what are, or what are not in force, and consequently know not when we transgress these, but commit many offences, in our ignorance, to the imminent ruin of ourselves and families.

V. On the promises of grants and general patents of privileges and exemptions, various plantations have been made, at a great expense to the inhabitants, through building houses, making fences and tilling and cultivating the soil; especially by those of Middleburgh and Midwout with their dependencies, besides several other places, who took up many single farms, and solicited the deeds of such lands, but were always put off and disappointed, to their great loss. This creates a suspicion that some innovations are in contemplation, or that it is intended to introduce other conditions, different from former stipulations.

VI. Large quantities of lands are granted to some individuals for their private profit, on which a whole village or hamlet of twenty and thirty families could have been established. This, indeed, must, in the end, cause an immense loss hereafter to the Patroons, in point of revenue, and impair at present the strength of the province, which, under such circumstances, is incapable of defence, except villages or settlements be planted or formed.

As we have reduced, for easier reference, all our grievances under six heads, so we renew our allegiance, in the hope that satisfaction shall be granted to the country according to established justice, and all dissensions settled and allayed. As we have unfolded to your Lordships the grievances under which

we labor, we shall address ourselves to your wisdom for a remedy. That applied, we shall remain thankful, all further application being needless, which, otherwise, we shall be compelled to renew. Humbly soliciting your Lordship's answer on each point or article, in such wise as to afford us satisfaction, or to cause us to proceed further as God shall direct our steps, we remain your Lordship's suppliant servants.

(volgen de onderteekeningen.)

XVII. Opmerkelijk is in dit opzigt de volgende plaats van het *Vertoogh*, bl. 21: niet langer gheleden als verleden jaer (1648) hebben verscheyde vrye luyden, daer oock sommighe van ons onder waeren, en die altesamen goede Meesters in het Vaderlant hadden, of hebben konden, versochten een plaats aldaer (n. aan de Zuid-rivier of Delaware) te moghen oprechten, te weten een Handel-Huys, eenighe Bouweryen en Plantagies, op Conditie en Voorwaerden men soude haer eenighe behoorlijcke vryheden en exemptien geven, doch dit werde by den Generael afgheslagen, seggende dat niet te kunnen doen, noch daer geen ordre of last van de E. E. Heeren Majors toe te hebben, maer soomen daer yetwes wilde beginnen sonder vryheden of dierghelycke, dat soude eenichsints kunnen geschieden, ende als wy zyne E. Ed. vertoonde, dat ons alomme by de Nabueren, sulcx ghenoech aen ghepresenteert wierde, so wy ons maer verklaren wilden, leden van haeren Staet te willen heten, en dat dese plaets Duysent ghevaer van de Sweedsche en Enghelsche liep, antwoorde zijne Ed. sulcx wel te weeten, en dat het soo was als wy seyden, ghelijck hy oock inder daet wel wist, de reden was oock voor ons, maer den last die van de Majoors hadde was soodanich, dat hy het voor haer niet en konde verantwoorden, nu wy zijn blind in dese saecken, maer een van beyde moet waer zyn, dat is, of het schort aende Directeur, of het schort aan de Bewinthebbers, of aen alle beyde, hoe het is, of niet is, de een schuyft het op de ander, en ondertusschen loopt alles in ruine, vreemde

besitten het Lant, en varen vast wel, spotten noch met ons toe, als wy wat seggen, sy genieten vrye Privilegien en exemptien, yelcke, indien onse Nederlanders genoten hadden, en genoten als sy doen, buyten twijffel, naest de hulp van Godt, sonder welck wy niet vermoghen, sy souden soo wel of beter Floreren als sy doen, ergo de Compagnie of haer ministers is tot noch toe gheweest, en is belet en oorzaack, dat het met het Lant niet beter gaet, het is oock niet te hopen dat wegghen hare begeerlickheyt en quade ordre, soo lang het onder haer bestuyr en ghewelt is, beter met het Lant gaen sal, maer het sal wel slimmer worden."

XVIII. Zie over de oneenigheden met Engeland over het bezit van Nieuw-Nederland het *Verbael* van Beverningk enz. bl. 602 vv., 688 vv.; en L. van Aitzema, *Saken van Staet en Oorlogh*, 's Grav. 1769—1772, V, 64, 72, 90, 193.

XIX. Ten gevolge van de overheersching der Engelschen hebben de meeste plaatsen in Nieuw-Nederland eenen nieuwen naam gekregen. Door de welwillende inlichtingen van den Heer D. Buddingh te Delft, die onze voormalige bezittingen in Noord-Amerika bezocht heeft, ben ik in staat gesteld het volgende overzicht te geven van de naams-veranderingen der landstreken, steden, dorpen en rivieren, die in de voorgaande Voorlezingen genoemd zijn.

Altona	heet thans	Wilmington, in den staat Delaware.
Amersfoort	" "	Flattlands, op Long Island.
Bergen	" "	Bergen, in New Jersey.
Beverswijk (later Willemstad)	" "	Albany.
Boswijk	" "	Bushwick, op Long Island.
Breuckelen	" "	Brookland, op Long Island.
's Gravesande	" "	Gravesend, op Long Island.
Heemstede	" "	Hampstead, op Long Island.
Het Lange Eiland	" "	Long Island.
Manhattan	" "	New-York Island.

De Mauritius (ook Noord- rivier)	heet thans	Hudson.
Middelburgh	" "	Newtown, op Long Island.
Midwout	" "	Flatbush, op Long Island.
Nieuw-Amstel	" "	Newcastle, aan de Delaware.
Nieuw-Amsterdam	" "	New-York.
Nieuw-Haerlem	" "	Haerlem, op New-York Island.
De Noord-rivier	" "	Hudson.
Oostdorp lag in het graafschap Westchester in den staat New-York, aan den oostelijken oever der Hudson.		
Pavonia maakte een gedeelte uit van den staat New-Jersey, ten westen der Hudson, juist tegenover New-York.		
Rensselaerswijck lag aan de Hudson, en strekte zich uit over de graafschappen Albany, Rensselaer en Columbia in den staat New-York.		
Rustdorp	heet thans	Jamaica, op Long Island.
Staten-eiland	" "	Staten Island.
Staten-hoek (of Nieuw Holland)	" "	Cape Cod.
Swaanendael, langs de Zuid-rivier gelegen, besloeg een gedeelte van den staat Delaware.		
De Versche rivier	heet thans	Connecticut.
Vlissingen	" "	Flushing, op Long Island.
Wiltwijck	" "	Kingston, aan den westelijken oever der Hudson.
De Zuid-rivier	" "	Delaware.

VERBETERINGEN.

Op bl. 24 r. 8 staat verkeerdelijk *oostzijde*, lees *westzijde*.
" " 25 " 13 " " *Connecticut* " *New-York*.

